

ŠTAMPARIJA  
E. RAJČIĆ  
SUBOTICA  
ZAGREBAČKA 2



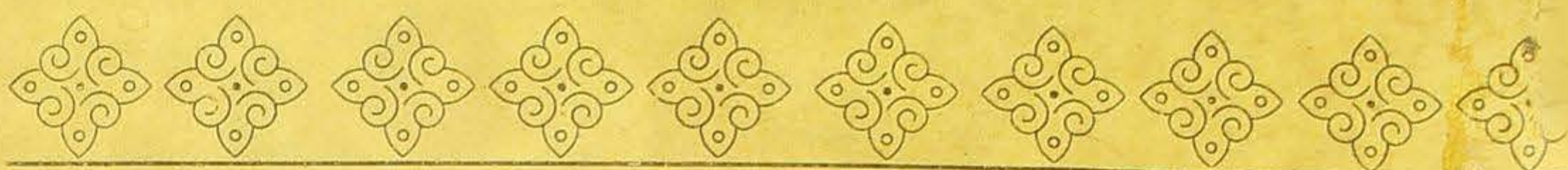
XL. GOD.

1923

# BUNJEVAČKA DANICA ILI BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI KALENDAR



CIJENA 12 DINARA



## Visoka Kraljevska Kuća Kraljevine S. H. S.

Njegovo Veličanstvo

**Aleksandar I. Karađorđević**

rođen 17. prosinca 1888. na  
Cetinju. Na prijesto stupio 16.  
kolovoza 1921. Oženio se dne  
8. lipnja 1922. sa Njezinim Ve-  
ličanstvom

**Marijom**

rumunjskom princezom.

Njegovo Visočanstvo kraljević

**Đorđe,**

brat kraljev, rođen 8. rujna 1887.

na Cetinju. Odrekao se prije-  
stolanasljedstva 27. ožujka 1909.

Njezino Visočanstvo kneginja

**Jelena,**

sestra kraljeva, rođena 4. stu-  
denoga 1884. na Rijeci, vjenčana  
3. rujna 1911. sa knezom Ivanom  
Konstantinovičem.

Stric Nj. V. kralja Njeg. Vis.  
knez **Arsenije Karađorđević**  
r. 16. travnja 1859. u Temišvaru.

Sin njegov Njeg. Vis. knez  
**Pavle Karađorđević** r. 27.  
travnja 1893. u Petrogradu.

### Naslovna slika

prikazuje nam jednu bunjevačku obitelj u narodnoj nošnji iz go-  
dine 1870. Ovu sliku su imale Antunovićeve „Bunjevačke i Šo-  
kačke Novine“ na čelu.

1923

**XL. GODINA**

1923

**SUBOTIČKA DANICA**

ILI

**BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI**

**KALENDAR**

**ZA PROSTU GODINU**

**1923.**



# Crkvene naredbe.

## I. Pomične svetkovine.

### 1. Svetkovine zapovidne.

|                      |              |
|----------------------|--------------|
| Uskrs . . . . .      | 1. travanja. |
| Spasovo . . . . .    | 10. svibnja. |
| Duhovi . . . . .     | 20. svibnja. |
| Brašanjevo . . . . . | 31. svibnja. |
| Advent . . . . .     | 2. prosinca. |

### 2. Svetkovine, koje se samo u crkvi obdržavaju.

|                               |               |
|-------------------------------|---------------|
| Ime Isusovo . . . . .         | 2. sijuca.    |
| Čista srida . . . . .         | 14. veljače.  |
| Sedam žalosti . . . . .       | 23. ožujka.   |
| Zaštitna sv. Josipa . . . . . | 18. travnja.  |
| Srce Isusovo . . . . .        | 8. lipnja.    |
| Sv. krv Isusova . . . . .     | 1. srpnja.    |
| Ime Marijino . . . . .        | 12. rujna.    |
| Anđeli Čuvari . . . . .       | 2. listopada. |
| Sv. Krunica . . . . .         | 7. listopada. |

### Postovi.

Treća zapovid crkvena nalaže nam post dvi vrsti i to: nemrs i post.

1. Nemrs sastoji u tom, da svaki kršćanin počam od 7 godina do smrti ne jide mesa od živine vruće krvi. Mašču zaprigati jila slobodno je u svako doba. Takav se nemrs obdržava svakog petka priko godine. U našem kalendaru taki su dani označeni sa jednim križem †.

2. Post je određen samo za odrasle od 21. godine do 60. god., i obdržava se tako, da se može jisti triput na dan a samo

jedared do sitosti. Ako je u ove dane po dopustu slobodno mesa jisti, ipak ostaje post bez nemrsa. Ovakav je post bez nemrsa olakšan post. Tako se obdržavaju svi dani u Korizmi osim petka. U oči Svih Svetih, kod Kvatrih posta srida i petak.

3. Strogi post sadržaje i nemrs i post; i taki su strogi postovi: petkovi u korizmi u Kvatre posne nedilje čista srida, u oči Duhova Velike Gospojine i Božića.

U našem kalendaru ovaj post znače dva kriza † †

4. Ako na petak pada svetkovina, ne ima ni nemrsa ni posta. Tako je ove godine: Svitlo Marijino i Petrov dan.

#### a) Kvatri postovi

su srida, i subota i petak u ove dane :

Prolični: 21., 23., 24. veljače.

Litni: 23., 25., 26. svibnja.

Jesenji: 19., 21., 22. rujna.

Zimski: 19., 21., 22. prosinca.

Sridom i subotom je olakšan post, a petkom strogi post.

#### b) U oči svetkovina posti se strogo

1. Badnjak ili dan prid Božić;

2. Subota prid Duhove;

3. prid Veliku Gospojinu;

4. Prid sve Svete post bez nemrsa.

## Zvizdarske Oznake.

Kršćanska god. 1923.  
est prosta godina.

Čivutska god. 5683. počima se subotom na 23. rujna 1922, i broji manjkavo 353 dan. Svršava se 10. rujna, u ponedjeljak, a zatim u utorak 11. rujna počima se 5684. godina koja će imati redovno vrijeme od 384. dana. Računa se mladim mjesecima. Isto tako i

Muhamedanska g. 1341. počela se u četvrtak 24. kolovoza g. 1922, i broji 355 dana. Dovršava 13. kolovoza 1923. Za tim 14. kolovoza počima se 1342. godina prosta, sa 354 dana.

### Početak godišnjih doba.

Proliće se počima 21. ožujka u 4 s. 29 min. posli podne.

Ljeto se počima 22. lipnja u 12 s. 3 m. u podne.

Jesen se počima 24. rujna u 5 s. 4 m. izjutra

Zima se počima 22. prosinca u 9 s. 54. m. na večer.

### Pomrčine sunca i miseca

bit će god. 1923. po dva. Od ovih će se kod nas moći viditi samo prvo pomrčanje miseca. Pomrčanje ovo će se početi 3. ožujka g. 1923 u 2 s. 13. m. izjutra, a dovršava se u 6 s. 51 m. Pomrčati će sa treći dio od miseca.

Zvizda-takozvana-vladalica bit će ove godine — Saturn.

### Nov naziv za prirodnene sate.

Počelo se kod željeznica a sada prilazi u opću potrebu novo računanje sati. Dosad su sati bili razdijeljeni za jedan dan na 12—12 časova: 12 prije podne, 12 posli podne. A sada uzimaju časova 24, od ponoći do ponoći i to, do podne 0—12, a od podne do ponoći 12—24. Kad se kaže u 16 sati, to znači posli podne u 4 sata. Odbij 12. za prije podne, ostaje broj za sate posli podne.

## Državne svetkovine.

28. lipnja: Spomen patit junaka. 1. prosinac: Dan ujedinjenja SHS. 17. prosinac: Dan rođenja Nj. V. Kralja Aleksandra.

# SIČANJ

# JANUAR

broji 31 dan.

| Dani   | Za katolike           | Za grčko-istoč        | Sunce izlazi | Sunce zalazi | Misečne mine:   |
|--|-----------------------|-----------------------|--------------|--------------|---|
| <b>Poned.</b>  | <b>1 Nova god.</b>    | 19 Danilo             | 7 43         | 4 25         | ☉ Ustap 3 u 3 s. 33 m. prije podne.   |
| Utorak   | 2 Ime Isus.           | 20 Ignacije           | 7 43         | 4 26         | ☾ Trećak 10 u 1 s. 55 m. izjutra.   |
| Srida  | 3 Genoveva            | 21 Julijana           | 7 43         | 4 27         | ☽ Mlađak 17 u 3 s. 41 m. izjutra.   |
| Cetvrt.  | 4 Tito                | 22 Anastazia          | 7 43         | 4 28         | ☾ Prvak 25. u 4 sati 59 m. prije podne.   |
| Petak  | 5 Dobromir †          | 23 10 muč. na kr      | 7 42         | 4 29         | Duljina dana 1. sič. 8 s. 42 m. dužina noći 15 s. 18 m. U sičnju naraste dan 1 s. |
| <b>Subota</b>  | <b>6 Tri Kralja</b>   | 24 Evgenija           | 7 42         | 4 30         |   |
| 1 I. ned. p. tri kralja. Ev.: Isus od 12 god. Luka 2.        |                       |                       |              |              |   |
| <b>Nedilja</b>   | <b>7</b> Lucijan      | <b>25 Božić</b>       | 7 41         | 4 31         |   |
| Poned.   | 8 Radoslav            | <b>26 Zbor Bog</b>    | 7 40         | 4 32         |   |
| Utorak   | 9 Nevinka             | <b>27 Stevan pr m</b> | 7 40         | 4 34         |   |
| Srida  | 10 Vilim              | 28 20 lis. muč.       | 7 39         | 4 35         |   |
| Cetvrt.  | 11 Zdravko p.         | 29 Mladenci           | 7 38         | 4 37         |   |
| Petak  | 12 Nesto op. †        | 30 Anisija            | 7 38         | 4 39         |   |
| Subota   | 13 Bogomir            | 32 Melanija           | 7 37         | 4 41         |   |
| 2 II. ned. p. tri kralja. Ev.: Svadba u Kani. Ivan 2.        |                       |                       |              |              |   |
| <b>Nedilja</b>   | <b>14</b> Radovan bk. | <b>1 Seč. L. Leto</b> | 7 37         | 4 42         |   |
| Poned.   | 15 Pavao p.           | 2 Silvestar           | 7 36         | 4 43         |   |
| Utorak   | 16 Marcel papa        | 3 Malahija            | 7 36         | 4 45         |   |
| Srida  | 17 Antun p.           | 4 Zbor 7 ap.          | 7 35         | 4 46         |   |
| Cetvrt.  | 18 Petar u Rimu       | 5 Teopemto            | 7 35         | 4 48         |   |
| Petak  | 19 Karlo †            | <b>6 Bogojavlj.</b>   | 7 34         | 4 49         |   |
| Subota   | 20 Fab. i Seb.        | 7 Zbor Ivana          | 7 33         | 4 50         |   |
| 3 III. ned. p. tri kralja. Ev.: O gubavcu i satniku. Mat. 8. |                       |                       |              |              |   |
| <b>Nedilja</b>   | <b>21</b> Janja       | <b>8</b> Georgij      | 7 32         | 4 51         |   |
| Poned.   | 22 Vinko              | 9 Poljivko            | 7 32         | 4 52         |   |
| Utorak   | 23 Zaruč. Marije      | 10 Gregorij           | 7 31         | 4 53         |   |
| Srida  | 24 Timotej            | 11 Teodorij           | 7 30         | 4 54         |   |
| Cetvrt.  | 25 Obrač. Pavla       | 12 Tatijana           | 7 29         | 4 56         |   |
| Petak  | 26 Polikarp b. †      | 13 Jermilo            | 7 28         | 4 58         |   |
| Subota   | 27 Ivan zlat.         | <b>14 Sava I.</b>     | 7 27         | 4 59         |   |
| 4 Sedamdeset. Ev.: Poslenici u vinogradu. Mat. 20.           |                       |                       |              |              |   |
| <b>Nedilja</b>   | <b>28</b> Margarita   | Pavao                 | 7 26         | 5 01         |   |
| Poned.   | 29 Franjo Sal.        | 16 Ver. Petra         | 7 25         | 5 02         |   |
| Utorak   | 30 Martina            | 17 Antonij V.         | 7 24         | 5 04         |   |
| Srida  | 31 Petar nol.         | 18 Maksim             | 7 23         | 5 04         |   |

## Misečne mine:

☉ Ustap 3 u 3 s. 33 m. prije podne.

☾ Trećak 10 u 1 s. 55 m. izjutra.

☽ Mlađak 17 u 3 s. 41 m. izjutra.

☾ Prvak 25. u 4 sati 59 m. prije podne.

Duljina dana 1. sič. 8 s. 42 m. dužina noći 15 s. 18 m. U sičnju naraste dan 1 s.

## Narodno gatanje o vrimenu:

1. sič. Zaruđena zora do naša nezgodno vrime. Kako je na 2. takav je rujan. Ako je obraćenje Pavlovo vedro, dobra se godine iščekiva. Ako mušice igraju u sičnju, žalostit će se gazda na drugu zimu. Ako obraćenje Pavao dubne, — čekaj brzo padanja.

| Dan | D n e v n i k | Primitak |      | Izdatak |      |
|-----|---------------|----------|------|---------|------|
|     |               | K        | fil. | K       | fil. |
|     |               |          |      |         |      |



# VELJAČA

# FEBRUAR

broji 28 dana.

| Dani     | Za katoličke    | Za grčko-katol. | časni čas | časni čas |
|----------|-----------------|-----------------|-----------|-----------|
| Četvrtak | 1 Ignacij       | 19 Makarij      | 7 23      | 3 06      |
| Petak    | 2 Sv. Margareta | 20 Isidorij     | 7 24      | 3 06      |
| Subota   | 3 Blaž k.       | 21 Makarij      | 7 25      | 3 07      |

1. Sedmičnica. Ex.: O vijeta. Luka 8.

|             |              |                  |      |      |
|-------------|--------------|------------------|------|------|
| Četvrtak    | 4 Veronika   | 22 Timotej       | 7 18 | 3 09 |
| Ponedjeljak | 5 Agata      | 23 Kliment       | 7 17 | 3 11 |
| Utorak      | 6 Doroteja   | 24 Kuzma         | 7 18 | 3 13 |
| Srijeda     | 7 Vronka     | 25 Gregorij N.   | 7 15 | 3 14 |
| Četvrtak    | 8 Ivan Matko | 26 Kuzma         | 7 13 | 3 13 |
| Petak       | 9 Agneta     | 27 Sv. m. Jovana | 7 11 | 3 16 |
| Subota      | 10 Klement   | 28 Isidor        | 7 09 | 3 17 |

6. Pedesetnica. Ex.: Evi izena i Jan. Luka 10.

|             |                 |                |      |      |
|-------------|-----------------|----------------|------|------|
| Četvrtak    | 11 Poljuda      | 29 Marjan      | 7 07 | 3 19 |
| Ponedjeljak | 12 Doroteja     | 30 Sv. Isidor  | 7 05 | 3 20 |
| Utorak      | 13 Erika        | 31 Sv. i Jovan | 7 04 | 3 22 |
| Srijeda     | 14 Čista        | 1 Velj. Jovan  | 7 03 | 3 24 |
| Četvrtak    | 15 Faust i Jan. | 2 Svetice      | 7 02 | 3 26 |
| Petak       | 16 Isidora      | 3 Trifun       | 7 00 | 3 27 |
| Subota      | 17 Doroteja     | 4 Isidor       | 6 59 | 3 28 |

7. I. ned. karfena. Ex.: Kuzma i Jovan. Mat. 4.

|             |                 |             |      |      |
|-------------|-----------------|-------------|------|------|
| Četvrtak    | 18 Erika        | 1 Svetice   | 6 58 | 3 30 |
| Ponedjeljak | 19 Kuzma        | 4 Vukob     | 6 56 | 3 31 |
| Utorak      | 20 Gregorij     | 7 Pavle     | 6 54 | 3 33 |
| Srijeda     | 21 Kuzma i Jan. | 8 Trifun    | 6 53 | 3 34 |
| Četvrtak    | 22 Sveta Petra  | 9 Nikola    | 6 52 | 3 36 |
| Petak       | 23 Margareta    | 10 Hieronim | 6 50 | 3 37 |
| Subota      | 24 Marija ag.   | 11 Blaž m.  | 6 49 | 3 37 |

8. II. ned. karf. Ex.: Prilaznja i Jovan. Mat. 7.

|             |               |              |      |      |
|-------------|---------------|--------------|------|------|
| Četvrtak    | 25 Poljuda    | 12 Sv. m. J. | 6 48 | 3 38 |
| Ponedjeljak | 26 Aleksandar | 13 Sv. k.    | 6 46 | 3 40 |
| Utorak      | 27 Leonida    | 14 Simon     | 6 44 | 3 42 |
| Srijeda     | 28 Kuzma      | 15 Aleksand. | 6 43 | 3 44 |

Mlađina misa:

1. Utorak 21. u 4 u. 13 min. prije podne.

2. Trifun 8. u 10 u. 16 min. prije podne.

3. Petak 13. u 8 u. 17 min. na večer.

4. Ponedjeljak 21. u 1 u. 8 min. prije podne.

Dužina dana 1 m. 9 u. 24 m. Često m. nedovoljni dan 1 u. 23 m.

Narodna galija i vjetrovi

Kad je M. dan vjetrovi galija i vjetrovi

Kad je M. dan vjetrovi galija i vjetrovi

zkvh.org.rs



# OŽUJAK

broji 31 dan.

# MART

| Dani  | Za katolike            | Za grčko-istoč       | Sunce izlazi | Sunce zalazi |
|---|------------------------|----------------------|--------------|--------------|
| Četvrt.   | 1 Albin                | 16 Pamfil            | 6 40         | 5 47         |
| Petak   | 2 Simplicij †          | 17 Teodor            | 6 38         | 5 49         |
| Subota  | 3 Kunigunda            | 18 Leon papa         | 6 36         | 5 50         |
| 9. III. ned. kor. Ev.: Isus izgoni đavla. Luka 14.        |                        |                      |              |              |
| <b>Nedilja</b>  | <b>4 Bezimena</b>      | <b>19 2 n. Posta</b> | 6 33         | 5 52         |
| Poned.  | 5 Eusebij              | 20 Leon p.           | 6 31         | 5 53         |
| Utorak  | 6 Veca                 | 21 Timotej           | 6 29         | 5 55         |
| Srida   | 7 Toma                 | 22 Mavrikija         | 6 27         | 5 56         |
| Četvrt.   | 8 Ivan od Boga         | 23 Polikarpo         | 6 26         | 5 57         |
| Petak   | 9 Franciška ††         | 24 Obr.glave Jov     | 6 24         | 5 59         |
| Subota  | 10 40 mučenika         | 25 Kassian           | 6 22         | 6 09         |
| 10. IV. ned. kor. Ev.: Isus nahrani 5000 ljudi. Iv. 6.    |                        |                      |              |              |
| <b>Nedilja</b>  | <b>11 Sridoposna</b>   | <b>26 3 n. P.</b>    | 6 20         | 6 01         |
| Poned.  | 12 Grgur               | 27 Prokopije         | 6 17         | 6 03         |
| Utorak  | 13 Rosina              | 28 Vasilje           | 6 15         | 6 04         |
| Srida   | 14 Matilda d.          | 1 Evdok              | 6 13         | 6 05         |
| Četvrt.   | 15 Longin              | 2 Teodor             | 6 11         | 6 06         |
| Petak   | 16 Cirjak †            | 3 Jevtrop            | 6 10         | 6 07         |
| Subota  | 17 Gertrud             | 4 Gerazim            | 6 08         | 6 08         |
| 11. V. ned. kor. Ev.: Isusa hoće da kamenuju. Iv. 8.      |                        |                      |              |              |
| <b>Nedilja</b>  | <b>18 Gluhna</b>       | <b>5 4 n. P.</b>     | 6 06         | 6 09         |
| Poned.  | 19 Josip               | 6 42 mučenika        | 6 04         | 6 11         |
| Utorak  | 20 Nićeta              | 7 Vasilje            | 6 02         | 6 12         |
| Srida   | 21 Benedikto           | 8 Teofilakto         | 6 00         | 6 15         |
| Četvrt.   | 22 Oktavian            | 9 40 mučenika        | 5 59         | 6 16         |
| Petak   | 23 7 žalosti †         | 10 Kodrat            | 5 57         | 6 17         |
| Subota  | 24 Gabriel             | 11 Sofronije         | 5 55         | 6 18         |
| 12. VI. ned. kor. Ev.: Svečani ulaz u Jerusolim. Mat. 21. |                        |                      |              |              |
| <b>Nedilja</b>  | <b>25 Blag. Cvitn.</b> | <b>12 5 n. P.</b>    | 5 54         | 6 20         |
| Poned.  | 26 Emanuel             | 13 Nikefor           | 5 51         | 6 21         |
| Utorak  | 27 Ivan Damjan         | 14 Veneoikto         | 5 49         | 6 23         |
| Srida   | 28 Ivan Kap.           | 15 Agapije           | 5 47         | 6 25         |
| Četvrt.   | 29 V. četvrt.          | 16 Savin             | 5 46         | 6 27         |
| Petak   | 30 V. petak ††         | 17 Aleksij           | 5 44         | 6 28         |
| Subota  | 31 V. subota           | 18 Kiril             | 5 43         | 6 29         |

Misečne mine:

☉ Uštap 3. u 4 s. 24 m. izjutra

☾ Trećak 9. u 7 s. 37 m. posli podne.

☽ Mlađak 17. u 1 s. 51 m. posli podne.

☾ Prvak: 25. u 17 s. 42 m. posli podne.

Duljina dana:  
1. ožujka: 15 s. 43 m. Dan raste u ožujku 54 m.

Narodno gata-  
nje o vrmenu:

Ako je na Josipovo vedar dan, plodna se godina obećaje.  
Kako je vreme 10., na 40 mučenika, tako ostaje 40 dana.

| Dan | Dnevnik  | Primitak |      | Izdatak |      |
|-----|--|----------|------|---------|------|
|     |  | K        | fil. | K       | fil. |
|     | <p> <i>Majkoisau unavli</i><br/> <i>Mirno 14 unvese</i><br/> <i>gyulo Vistity</i> </p> |          |      |         |      |

# TRAVANJ

# APRIL

broji 30 dana.

| Dani    | Za katolike   | Za grčko-istoč | Sunce izlazi | Sunce zalazi |
|---------|---|----------------|--------------|--------------|
| 13      | Ev.: Uskrsnuće Isusovo. Marko 16.                     |                |              |              |
| Nedilja | 1 Uskrs   | 19 Cvetna      | 5 41         | 6 20         |
| Poned.  | 2 Uskr. p.  | 20 Jovan       | 5 39         | 6 31         |
| Utorak  | 3 Usk. utor.  | 21 Jakov vl.   | 5 37         | 6 32         |
| Srida   | 4 Izidor  | 22 Vasilij     | 5 35         | 6 33         |
| Četvrt. | 5 Vincentije F.                                       | 23 Nikom       | 5 33         | 6 35         |
| Petak   | 6 Sixto †   | 24 Artenij     | 5 32         | 6 36         |
| Subota  | 7 Epifan  | 25 Blagovest   | 5 31         | 6 37         |
| 14      | I. n. p. Uskr. Ev.: Isus se ukaže apoštolima Marko 6. |                |              |              |
| Nedilja | 8 Mlad. Uskr.   | 26 Uskrs       | 5 30         | 6 39         |
| Poned.  | 9 Dimitrije   | 27 Uskr. p.    | 5 27         | 6 40         |
| Utorak  | 10 Makarija   | 28 Uskr. u.    | 5 25         | 6 41         |
| Srida   | 11 Leon p.  | 29 Marko       | 5 23         | 6 43         |
| Četvrt. | 12 Julij p.   | 30 Jovan       | 5 20         | 6 44         |
| Petak   | 13 Hermeneg. †  | 31 Hipasion    | 5 18         | 6 46         |
| Subota  | 14 Tiburcij   | 1 Trav. Marija | 5 16         | 6 47         |
| 15      | II. n. p. Uskr. Ev. Isus dobri pastir. Iv. 10.        |                |              |              |
| Nedilja | 15 Anastazia  | 2 Tito         | 5 14         | 6 48         |
| Poned.  | 16 Milutin  | 3 Nikita       | 5 12         | 6 50         |
| Utorak  | 17 Rudolf   | 4 Josip        | 5 10         | 6 52         |
| Srida   | 18 Zašt. sv Josipa                                    | 5 Teodot       | 5 08         | 6 53         |
| Četvrt. | 19 Cvitislav  | 6 Jevtikije    | 5 04         | 6 54         |
| Petak   | 20 Sulpic   | 7 Georgij      | 5 03         | 6 56         |
| Subota  | 21 Anselmo  | 8 Irodion      | 5 01         | 6 57         |
| 16      | III. n. p. Uskr.: Malo i nećete me viditi. Iv. 16.    |                |              |              |
| Nedilja | 22 Soteri Kajo †                                      | 9 Evpsihij     | 4 59         | 6 58         |
| Poned.  | 23 Adalberto  | 10 Terentij    | 4 57         | 7 00         |
| Utorak  | 24 Đurđevo  | 11 Antipa      | 4 55         | 7 01         |
| Srida   | 25 Marko  | 12 Vasilij     | 4 53         | 7 03         |
| Četvrt. | 26 Kleto  | 13 Ortemon     | 4 52         | 7 04         |
| Petak   | 27 Peregrin †   | 14 Martin pp.  | 4 51         | 7 06         |
| Subota  | 28 Živko  | 15 Aristorh    | 4 49         | 7 07         |
| 17      | IV. n. p. Uskr. Ev.: Kad dođe Duh Istine Iv. 16.      |                |              |              |
| Nedilja | 29 Petar m.   | 16 Agapit      | 4 48         | 7 08         |
| Poned.  | 30 Kata Sien  | 17 Simeon      | 4 47         | 7 09         |

## Misečne mine:

☉ Uštap 1. u 2 s. 10 m. posli podne.

☾ Trećak 8. u 3 s. 23 m. prije podne.

☽ Mladak 16. u 7 s. 28 m. prije podne.

☾ Prvak: 24. u 6 s. 24 m. izjutra.

☉ Ustap: 24. u 22 s. 30 m, posli podne.

Duljina dana: 1 travnja 12 s. 48 m. Podulji se dan 1 s. 43 m.

## Narodno gatanje o vrmenu:

Ako žabe zapivaju prija ožujka, čuti će u travnju. — Đurđevska kiša do naša blagoslova. Kišovit travanj rodna godina.



# SVIBANJ

# MAJ

broji 31 dan.

| Dani           | Za katolike                                   | Za grčko-istoč         | Sunce izlazi | Sunce zalazi |
|----------------|---|------------------------|--------------|--------------|
| Utorak         | 1 Filip i Jakov                               | 18 Patrikije           | 4 46         | 7 09         |
| Srida          | 2 Atanasije                                   | 19 Talalej             | 4 45         | 7 10         |
| Četvrt.        | 3 Našašće Kr.                                 | 20 Konst i Jel.        | 4 44         | 7 11         |
| Petak          | 4 Florijan †                                  | 21 Januarije           | 4 43         | 7 12         |
| Subota         | 5 Pijo  | 22 Pren. Teodor        | 4 42         | 7 13         |
| 18             | V. n. p. Uskr. Istitute i dobit čete. Iv. 16. |                        |              |              |
| <b>Nedilja</b> | <b>6</b> Ivan                                 | <b>22 Georgije</b>     | 4 40         | 7 14         |
| Poned.         | 7 Stanko                                      | 24 Sava                | 4 39         | 7 15         |
| Utorak         | 8 Miholj                                      | 25 Ev. Marko           | 4 37         | 7 16         |
| Srida          | 9 Gr. Naz. } Mol. dani                        | 26 Vasilje ap.         | 4 35         | 7 18         |
| <b>Četvrt.</b> | <b>10 Spasovo</b>                             | 27 Simeon              | 4 34         | 7 20         |
| Petak          | 11 Mamerto b. †                               | 28 Jason               | 4 32         | 7 21         |
| Subota         | 12 Pankracije                                 | 29 Vasilje             | 4 31         | 7 22         |
| 19             | VI. p. Uskr. Ev.; Kad dođe Utišitelj. Iv. 15. |                        |              |              |
| <b>Nedilja</b> | <b>13</b> Servacije                           | <b>30</b> ap Jakov     | 4 29         | 7 24         |
| Poned.         | 14 Bonifacije                                 | 1 Svib                 | 4 28         | 7 25         |
| Utorak         | 15 Sofija                                     | 2 Atanasije            | 4 56         | 7 26         |
| Srida          | 16 Ivan Nep.                                  | 3 Timotije             | 4 24         | 7 28         |
| Četvrt.        | 17 Pashal                                     | <b>4 Spasovo</b>       | 4 23         | 7 29         |
| Petak          | 18 Venancij †                                 | 5 Irma                 | 4 22         | 7 30         |
| Subota         | 19 Ivo b. ††                                  | 6 Jovan mnog           | 4 21         | 7 32         |
| 20             | Ev.: Učitelj Duh sveti. Ivan 14.              |                        |              |              |
| <b>Nedilja</b> | <b>20 Duhovi</b>                              | <b>7</b> Krstvo        | 4 20         | 7 33         |
| <b>Poned.</b>  | <b>21 Duh. Poned.</b>                         | 8 E. Jovan             | 4 19         | 7 34         |
| Utorak         | 22 Jelena                                     | 9 Pr. M. Nikole        | 4 18         | 7 35         |
| Srida          | 23 Kvatri post                                | 10 Simon               | 4 17         | 7 36         |
| Četvrt.        | 24 Ivka ud.                                   | <b>11 Kiril i Met.</b> | 4 16         | 7 37         |
| Petak          | 25 Urban ††                                   | 12 Epifanije           | 4 15         | 7 38         |
| Subota         | 26 Filip ††                                   | 13 Glikerija           | 4 14         | 7 39         |
| 21             | Duh. Ev.: Data mi je svaka vlast. Mat. 28.    |                        |              |              |
| <b>Nedilja</b> | <b>27 Sv. Trojstvo</b>                        | <b>14 Duhovi</b>       | 4 14         | 7 39         |
| Poned          | 28 Milano                                     | <b>15 Duh. Pon.</b>    | 4 13         | 7 40         |
| Utorak         | 29 Magdalena                                  | 16 Teodor Osv.         | 4 13         | 7 41         |
| Srida          | 30 Feliks                                     | 17 Andonik             | 4 12         | 7 41         |
| <b>Četvrt.</b> | <b>31 Brašančevo</b>                          | 18 Petar i D.          | 4 12         | 7 42         |

## Misečne mine:

☾ Trećak: 7 u 7 s. 30 m. posli podne

☉ Mlađak: 15 u 11 s. 38 m. u veče.

☽ Prvak: 23 u 3 s. 25 m. posli podne.

☽ Uštap 20 u 6 s. 7. m. izjutra.

Duljina Dana:  
1. svibnja 14 s.  
22. m. Naraste dan s 1. s. 8 m.

## Narodno gatanje o vrimenu:

Spasovska kiša donosi dobru godina. Ako Pankrac i Servac i Urban prođu bez mrzla, Božja je blagodat. Duhovi kišni, ambari puni. Suv Maj, prazne vriće

| Dan | D n e v n i k | Primitak |      | Izdatak |      |
|-----|---------------|----------|------|---------|------|
|     |               | K        | fil. | K       | fil. |



# LIPANJ

# JUNI

broji 30 dana.

| Dani   | Za katolike            | Za grčko-istoč         | Sunce<br>izlazi | Sunce<br>zalazi |
|--|------------------------|------------------------|-----------------|-----------------|
| Petak  | 1 Pamfil †             | 19 Patrikije           | 4 12            | 7 42            |
| Subota   | 2 Erasmo               | 20 Talale              | 4 12            | 7 45            |
| 22. II. n. p. Duh. Ev.: O velikoj večeri. Luka 21.       |                        |                        |                 |                 |
| <b>Nedilja</b>   | <b>3</b> Klotilda      | <b>21 Car Kon. IJ.</b> | 4 11            | 7 44            |
| Poned.   | 4 Kvirin               | 22 Vasilik             | 4 11            | 7 45            |
| Utorak   | 5 Dobroslav            | 23 Mihailo             | 4 10            | 7 46            |
| Srida  | 6 Norberto             | 24 Simeon              | 4 10            | 7 47            |
| Četvrt.  | 7 Roberto              | 25 Obr. gl. Jov.       | 4 10            | 7 48            |
| Petak  | 8 Sr. Isus. †          | 26 Karpo               | 4 09            | 7 49            |
| Subota   | 9 Sričko m.            | <b>27 Spasovo</b>      | 4 09            | 7 50            |
| 23. III. n. p. D. Ev.: O izgubljen oj ovci. Luka 15.     |                        |                        |                 |                 |
| <b>Nedilja</b>   | <b>10</b> Margita      | <b>28</b> Nikita       | 4 09            | 7 51            |
| Poned.   | 11 Barnaba             | 29 Teodosija           | 4 09            | 7 51            |
| Utorak   | 12 Ivan Fak.           | 30 Isakije             | 4 09            | 7 52            |
| Srida  | 13 Antun padov.        | 31 Herma               | 4 08            | 7 52            |
| Četvrt.  | 14 Vasilije            | 1 Lip. Justin          | 4 08            | 7 53            |
| Petak  | 15 Vid †               | 2 Nikifor              | 4 08            | 7 53            |
| Subota   | 16 Franjo reg.         | 3 Lukilijan            | 4 08            | 7 54            |
| 24. IV. n. p. D. Ev.: Obilati ribolov. Luka 5.           |                        |                        |                 |                 |
| <b>Nedilja</b>   | <b>17</b> Rajner       | <b>4</b> Mitrofan      | 4 08            | 7 54            |
| Poned.   | 18 Venancij            | 5 Dorotije             | 4 08            | 7 54            |
| Utorak   | 19 Gerv. i Prot.       | 6 Doroteja             | 4 08            | 7 55            |
| Srida  | 20 Silverij            | 7 Bessarion            | 4 08            | 7 55            |
| Četvrt.  | 21 Alojzije            | 8 Teoeor               | 4 08            | 7 55            |
| Petak  | 22 Paulin              | 9 Kiril                | 4 08            | 7 55            |
| Subota   | 23 Alban               | 10 Timotije            | 4 08            | 7 55            |
| 25. V. n. p. D. Ev: Ako vam pravda ne bude veća. Mat. 5. |                        |                        |                 |                 |
| <b>Nedilja</b>   | <b>24</b> Ivan Krstit. | <b>11</b> Vartolom     | 4 09            | 7 55            |
| Poned.   | 25 Prosper             | 12 Onofrije            | 4 09            | 7 55            |
| Utorak   | 26 Ivan i Pava         | 13 Akilina             | 4 10            | 7 55            |
| Srida  | 27 Ladislav kr.        | 14 Jelisije            | 4 10            | 7 55            |
| Četvrt.  | 28 Lav. pp.            | <b>15 Vidov dan</b>    | 4 11            | 7 55            |
| <b>Petak</b>   | <b>29 Petar i Pava</b> | 16 Tihon               | 4 11            | 7 55            |
| Subota   | 30 Spom. Pavla         | 17 Manilo              | 4 12            | 7 56            |

## Misečne mine:

☿ Trećak: 6.  
u 10 s. 19 m.  
prije podne.

♁ Mlađak: 14.  
u 1 s. 42 m.  
posli podne.

♂ Prvak: 21.  
u 9 s. 46 m. posli  
podne.

♃ Uštap: 28.  
u 2 s. 4 m. prije  
podne.

Duljina dana:  
1. lipnja 15 s. 30  
m. U lipnju raste  
dan do 24. 17 m.  
a od 24. biva  
kraći 5 m.

## Narodno gata- nje o vrimenu:

Kiša 8 na Me-  
darda iako ne  
pristaje. Magla il  
kiša na Vidov  
dan šturavo će  
biti žito. Ako ni u  
suši glada ni u  
kiši blaga.

| Dan | D n e v n i k | Primitak |      | Izdatak |      |
|-----|---------------|----------|------|---------|------|
|     |               | K        | fil. | K       | fil. |
|     |               |          |      |         |      |

# SRPANJ

# JULIJ

broji 31 dan.

| Dani   | Za katolike           | Za grčko-istoč           | Sunce izlazi | Sunce zalazi |
|--|-----------------------|--------------------------|--------------|--------------|
| 26 VI. n. p. D. Ev.: Isus hrani u pustinji. Mark 8.    |                       |                          |              |              |
| <b>Nedilja</b>   | <b>1 Pr. krv. Is.</b> | <b>18</b> Leontije       | 4 12         | 7 54         |
| Poned  | 2 Poh. bl. D. M.      | 19 Juda ap.              | 4 13         | 7 54         |
| Utorak   | 3 Heliodor            | 20 Metodije              | 4 13         | 7 53         |
| Srida  | 4 Berta               | 21 Julijan               | 4 14         | 7 53         |
| Cetvrt.  | 5 Ćiril i Met.        | 21 Evsevije              | 4 14         | 7 53         |
| Petak  | 6 Izaija †            | 23 Agripina              | 4 15         | 7 52         |
| Subota   | 7 Lipa                | <b>24 Ivani dan</b>      | 4 16         | 7 52         |
| 27 VII. n. p. Cuvajte se od lažnih proroka. Mat. 7.    |                       |                          |              |              |
| <b>Nedilja</b>   | <b>8 Elisabeta</b>    | <b>25 Febronija</b>      | 4 16         | 7 51         |
| Poned.   | 9 Brcko m.            | 26 David                 | 4 18         | 7 51         |
| Utorak   | 10 Ljubica            | 27 Samson                | 4 18         | 7 50         |
| Srida  | 11 Pio p. m.          | 28 Kir. i Jov.           | 4 19         | 7 50         |
| Cetvrt.  | 12 Ivan Gualb         | <b>29 Petar i Pav.</b>   | 4 20         | 7 49         |
| Petak  | 13 Marga d. m. †      | 30 Sabor 12 ap.          | 4 21         | 7 48         |
| Subota   | 14 Bonaventura        | 1 Srp. K. i. D.          | 4 22         | 7 47         |
| 28 VIII. n. p. D. Ev.: Nepravedni upravitelj. Luka 16. |                       |                          |              |              |
| <b>Nedilja</b>   | <b>15</b> Vladimir    | <b>2</b> Pol. Halj. Bog. | 4 23         | 7 46         |
| Poned.   | 16 škap. Gospa        | 3 Jakint                 | 4 24         | 7 46         |
| Utorak   | 17 Aleksij            | 4 Andrija                | 4 25         | 7 45         |
| Srida  | 18 Miroslav           | 5 Atanasije              | 4 26         | 7 44         |
| Cetvrt.  | 19 Vinko Paul.        | 6 Sisoj Vel.             | 4 27         | 7 44         |
| Petak  | 20 Ilija †            | 7 Toma                   | 4 28         | 7 43         |
| Subota   | 21 Daniet pr.         | 8 Prokopije              | 4 29         | 7 42         |
| 29 IX. n. p. D. Ev.: Isus oplakuje Jerusolim. Luka 19. |                       |                          |              |              |
| <b>Nedilja</b>   | <b>22</b> Mandalina † | <b>9</b> Pankracije      | 4 30         | 7 41         |
| Poned.   | 23 Apolinar           | 10 45 muč.               | 4 31         | 7 39         |
| Utorak   | 24 Kristina           | 11 Eufemija              | 4 33         | 7 38         |
| Srida  | 25 Jakov ap.          | 12 Proklo                | 4 33         | 7 36         |
| Cetvrt.  | 26 Ana m. bl. D.      | 13 Gavriilo              | 4 34         | 7 34         |
| Petak  | 27 Pantaleon †        | 14 Ap. Akila             | 4 35         | 7 32         |
| Subota   | 28 Viktor             | 15 Kirik                 | 4 36         | 7 31         |
| 30 X. n. p. D. Ev.: Farizej i carinar. Luka 6.         |                       |                          |              |              |
| <b>Nedilja</b>   | <b>29</b> Marta       | <b>16</b> Antinogen      | 4 38         | 7 30         |
| Poned.   | 30 Dobrila            | 17 Mariana               | 4 39         | 7 39         |
| Utorak   | 31 Ignacij Loj.       | 18 Jakint                | 4 41         | 7 38         |

## Misečne mine:

☾ Trećak; 6 u 2 s. 56 m. prije podne.

☉ Mlađak 14 u 1 s. 45 m. prije podne.

☽ Prvak: 21 u 2 s. 32 m. prije podne.

☽ Ustap 27 u 9 s. 33 m. posli podne.

Duljina dana 1 srpnja: 15 s. i 41 m. a duljina noći 8 s. i 19 m. — Dan pada i srp. 54 m.

## Narodno gatanje o vrimenu:

Kaki srpanj, takav je sićanj.

| Dan | D n e v n i k | Primitak |      | Izdatak |      |
|-----|---------------|----------|------|---------|------|
|     |               | K        | fil. | K       | fil. |
|     |               |          |      |         |      |

# KOLOVOZ

# AUGUST

broji 31 dan.

| Dani   | Za katolike          | Za grčko-istoč      | Sunce izlazi | Sunce zalazi |
|--|----------------------|---------------------|--------------|--------------|
| Srida  | 1 Petar u okov.      | 19 Makrina          | 4 42         | 7 28         |
| Četvrt.  | 2 Porciunkula        | 20 <b>Pr. Ilija</b> | 4 43         | 7 27         |
| Petak  | 3 Naš. sv. Stj. †    | 21 Simeon           | 4 44         | 7 26         |
| Subota   | 4 Dominik            | 22 Mar. Magdal.     | 4 45         | 7 25         |
| 31. XI. n. p. Duh. Ev.: Bisomučnik. Mark 7               |                      |                     |              |              |
| <b>Nedilja</b>   | 5 Snižna G.          | 23 Trofin           | 4 46         | 7 24         |
| Poned.   | 6 Priobraženje       | 24 Christina        | 4 47         | 7 22         |
| Utorak   | 7 Kajetan            | 25 Sv. Ana          | 4 48         | 7 21         |
| Srida  | 8 Vlastica           | 26 Jermolaj         | 4 49         | 7 19         |
| Četvrt.  | 9 Roman              | 27 Pantelejmon      | 4 50         | 7 18         |
| Petak  | 10 Lovrinac †        | 28 Prohor i N.      | 4 52         | 7 17         |
| Subota   | 11 Susana            | 29 Kalinik          | 4 53         | 7 16         |
| 32. XII. n. p. Duh. Ev.: Milosrdni Samaritanac. Luka 10. |                      |                     |              |              |
| <b>Nedilja</b>   | 12 Klara †           | 30 M. Angelina      | 4 55         | 7 15         |
| Poned.   | 13 Hipolit           | 31 Jevdokim         | 4 57         | 7 13         |
| Utorak   | 14 Eusebij † †       | 1 Kol. Makav.       | 4 58         | 7 12         |
| <b>Srida</b>   | 15 <b>Vel. Gospa</b> | 2 Ark. Stev.        | 4 59         | 7 10         |
| Četvrt.  | 16 Roka              | 3 Isakije           | 5 00         | 7 08         |
| Petak  | 17 Branislav         | 4 7 dece u Efesu    | 5 02         | 7 07         |
| Subota   | 18 Agapit m.         | 5 Evsignij          | 5 04         | 7 05         |
| 33. XIII. n. p. Duh. Ev.: Deset gubavaca. Luka 17.       |                      |                     |              |              |
| <b>Nedilja</b>   | 19 Ludovik b.        | 6 <b>Preobraž.</b>  | 5 05         | 7 03         |
| Poned.   | 20 Bernardo          | 7 Dometije          | 5 07         | 7 01         |
| Utorak   | 21 Jovana            | 8 Emilijan          | 5 08         | 7 11         |
| Srida  | 22 Timotej           | 9 Matija            | 5 09         | 6 58         |
| Četvrt.  | 23 Filip Benicij     | 10 Davrentije       | 5 10         | 6 56         |
| Petak  | 24 Bartul ap. †      | 11 Evplo            | 5 11         | 6 54         |
| Subota   | 25 Ludovik kr.       | 12 Fotije           | 5 12         | 6 52         |
| 34. XIV. n. p. D. Ev.: Ne može se dvama Gosp. služ M. 7. |                      |                     |              |              |
| <b>Nedilja</b>   | 26 Pelagija          | 13 Maksim           | 5 13         | 6 50         |
| Poned.   | 27 Josip kal.        | 14 Mihej            | 5 14         | 6 48         |
| Utorak   | 28 Augustin          | 15 <b>Usp. Bog.</b> | 5 15         | 6 46         |
| Srida  | 29 Glav. Ivana       | 16 Pr. obr. Gosp.   | 5 17         | 6 44         |
| Četvrt.  | 30 Roza d.           | 17 Miron            | 5 19         | 6 42         |
| Petak  | 31 Rajmundo †        | 18 Flor             | 5 20         | 6 40         |

Misečne mine:

☾ Trećak 4. u 8 s. 22 m. na veče.

☉ Mlađak 12. u 12 s. 17 m. posli podne.

☽ Prvak: 19. u 7 s. 7 m. posli podne.

☿ Uštap 26. u 11 s. 29 m. prije podne.

Duljina dana: 1. kol.: 14 s. 46 m. a kraći je dan za mis. d. 1 s. 26 m.

Narodno gatanje o vrimenu:

Vedri i vrući dani oko Gospojine. dozrijevaju jako vince. Rosa blaga, svakom draga.

| Dan | D n e v n i k | Primitak |      | Izdatak |      |
|-----|---------------|----------|------|---------|------|
|     |               | K        | fil. | K       | fil. |
|     |               |          |      |         |      |

# RUJAN

# SEPTEMBAR

broji 30 dana.

| Dani  | Za katolike           | Za grčko-istoč      | Sunce izlazi | Sunce zalazi |
|---|-----------------------|---------------------|--------------|--------------|
| Subota  | 1 Egidij              | 19 Andrija          | 5 21         | 6 39         |
| 35. XV. n. p. D. Ev.: Mladić Naimski. Luka 7.             |                       |                     |              |              |
| <b>Nedilja</b>  | <b>2</b> Zenon m.     | <b>20</b> Samuilo   | 5 22         | 6 38         |
| Poned   | 3 Milojka             | 21 Tadija           | 5 23         | 6 36         |
| Utorak  | 4 Rozalija            | 22 Agatonik         | 5 24         | 6 34         |
| Šrida   | 5 Laurentij           | 23 Irinej           | 5 25         | 6 32         |
| Četvrt.   | 6 Zakarija            | 24 Evtih            | 5 26         | 6 28         |
| Petak   | 7 Regina †            | 25 Vartolomije      | 5 28         | 6 26         |
| <b>Subota</b>   | <b>8 Mala Gosp.</b>   | 26 Adrijan          | 5 29         | 6 24         |
| 36. XVI. n. p. D. Ev.: Izbiranje pročelja. Luka 14.       |                       |                     |              |              |
| <b>Nedilja</b>  | <b>9</b> Gorgonije    | <b>27</b> Pimen     | 5 30         | 6 22         |
| Poned.  | 10 Nikola Tol.        | 28 Mojsije          | 5 31         | 6 20         |
| Utorak  | 11 Pulkerija          | <b>29 Usj. Jov.</b> | 5 33         | 6 18         |
| Šrida   | 12 Ime Mar.           | 30 Sab. srp. pros.  | 5 34         | 6 17         |
| Četvrt.   | 13 Ljuban b.          | 31 Pol. poj Bog     | 5 35         | 6 15         |
| Petak   | 14 Uzviš. kriza †     | 1 Ruj. Simeon       | 5 36         | 6 13         |
| Subota  | 15 Sedam žal.         | 2 Mamant            | 5 37         | 6 11         |
| 37. XVII. n. p. D. Ev.: Najveća zapovid u zakonu. Mat. 2. |                       |                     |              |              |
| <b>Nedilja</b>  | <b>16</b> Kornelij m. | <b>3</b> Joanikije  | 5 38         | 6 09         |
| Poned.  | 17 Lamberto m.        | 4 Vavila            | 5 39         | 6 07         |
| Utorak  | 18 Josip Cal.         | 5 Zaharije          | 5 41         | 6 05         |
| Šrida   | 19 Januarij           | 6 Evdoksije         | 5 42         | 6 01         |
| Četvrt.   | 20 Eustahij           | 7 Zozont            | 5 43         | 5 59         |
| Petak   | 21 Matej ap. †        | <b>8 Rožd. Bog.</b> | 5 44         | 5 57         |
| Subota  | 22 Toma vil.          | 9 Joakin i Ana      | 5 46         | 5 56         |
| 38. XVIII. n. p. D. Ev.: Isus uniđe u lađu. Mat. 9.       |                       |                     |              |              |
| <b>Nedilja</b>  | <b>23</b> Tekla       | 10 Minodora         | 5 47         | 5 54         |
| Poned.  | 24 Gerardo            | 11 Teodora          | 5 48         | 5 53         |
| Utorak  | 25 Zlatka             | 12 Avtonom          | 5 49         | 5 51         |
| Šrida   | 26 Justina            | 13 Kornilije        | 5 51         | 5 49         |
| Četvrt.   | 27 Kuzma i D.         | <b>14 Krstovdan</b> | 5 53         | 5 47         |
| Petak   | 28 Venčeslav †        | 15 Nikita           | 5 54         | 5 45         |
| Subota  | 29 Miholj             | 16 Eufimija         | 5 59         | 5 43         |
| 39. XIX. n. p. D. Ev.: O kraljevskoj svadbi. Mat. 22.     |                       |                     |              |              |
| <b>Nedilja</b>  | <b>30</b> Jeronim     | 17 Sofija           | 5 57         | 5 42         |

## Misečne mine:

☾ Trećak: 3 u 1 s. 47 m. posli podne.

☽ Mlađak: 10 u 9 s. 53 m. posli podne.

☾ Prvak: 11 u 1 s. 4 m. prije podne.

☽ Uštap 25 u 2 s. 16 m. ujutro

Duljina dana 1 rujna; 13 s. i 18 m. a kraći je dan za misec dana 1 s. 3 m.

## Narodno gatanje o vrimenu:

Početak pokaziva cio misec. Prvi dan vedar, cio misec lip. Kako mina, tako u četvrti cilina.

| Dan | D n e v n i k | Primitak |      | Izdatak |      |
|-----|---------------|----------|------|---------|------|
|     |               | K        | fil. | K       | fil. |
|     |               |          |      |         |      |



# LISTOPAD

# OKTOBAR

broji 31 dan.

| Dani  | Za katolike               | Za grčko-istoč         | Sunce izlazi | Sunce zalazi | Misečne mine:   |
|---|---------------------------|------------------------|--------------|--------------|---|
| Poned.  | 1 Remigije b.             | 18 Evmenije            | 5 59         | 5 41         | ☾ Trećak 3<br>u 6 s. 29 m. iz-<br>jutra.<br>☉ Mlađak 10<br>u 7 s. 6 m. iz-<br>jutra.<br>☽ Prvak 16.<br>u 4 saća 54 m.<br>posli podne.<br>☽ Ustap 25 u<br>7 s. 26 m. posli<br>podne.<br>Duljina dana<br>1 listopada. 11<br>s. 40 m. Pokrati<br>se dan do konca<br>miseca 1 s. 30 m.<br>Narodno gata-<br>nje o vrimenu:<br>Luki kišica, Petru<br>pšenica. |
| Utorak  | 2 Anđeli čuvari           | 19 Trofin              | 6 00         | 5 40         |   |
| Srida   | 3 Kandido                 | 20 Evstatije           | 6 02         | 5 39         |   |
| Četvrt.   | 4 Franje Ser.             | 21 Konrad              | 6 03         | 5 38         |   |
| Petak   | 5 Placid †                | 22 Foka                | 6 05         | 5 36         |   |
| Subota  | 6 Bruno                   | 23 Zač. Jov. kr.       | 6 06         | 5 34         |   |
| 41 XX. n. p. D. Ev.: Bolestan sin kralja. Iv. 4.        |                           |                        |              |              |   |
| <b>Nedilja</b>  | <b>9</b> Ružarje          | <b>24</b> Stevan       | 6 07         | 5 31         |   |
| Poned.  | 8 Brigita                 | 25 Eufrosinija         | 6 08         | 5 28         |   |
| Utorak  | 9 Dionisij                | 26 Jovan ev.           | 6 10         | 5 26         |   |
| Srida   | 10 Franjo Borg.           | 27 Kalistrat           | 6 11         | 5 24         |   |
| Četvrt.   | 11 Nikasij                | 28 Hariton             | 6 13         | 5 22         |   |
| Petak   | 12 Maksim †               | 29 Kirijak             | 6 14         | 5 20         |   |
| Subota  | 13 Slavoljub              | 30 Grigorije           | 6 15         | 5 18         |   |
| 42 XXI. n. p. D. Ev.: Kralj čini račun. Mat. 18.        |                           |                        |              |              |   |
| <b>Nedilja</b>  | <b>14</b> Kalist          | <b>1</b> List. P. Bog. | 6 16         | 5 16         |   |
| Poned.  | 15 Terezija op.           | 2 Kiprian              | 6 17         | 5 14         |   |
| Utorak  | 16 Gal op.                | 3 Dionisije            | 6 18         | 5 12         |   |
| Srida   | 17 Hedviga op.            | 4 Stevan               | 6 20         | 5 10         |   |
| Četvrt.   | 18 Luka ev.               | 5 Haritina             | 6 22         | 5 08         |   |
| Petak   | 19 Petar †                | 6 Toma                 | 6 24         | 5 06         |   |
| Subota  | 20 Vendelin               | 7 Sergije              | 6 25         | 5 04         |   |
| 43 XXII. n. p. D. Ev.: Farizeji kušaju Isusa. Mat. 22.  |                           |                        |              |              |   |
| <b>Nedilja</b>  | <b>21</b> Ursula          | <b>8</b> Pelagija      | 6 26         | 5 02         |   |
| Poned.  | 22 Margareta Al.          | 9 Jakov                | 6 27         | 5 01         |   |
| Utorak  | 23 Ivan kap.              | 10 Evlampije           | 6 28         | 5 00         |   |
| Srida   | 24 Rafael                 | 11 Filip               | 6 29         | 4 58         |   |
| Četvrt.   | 25 Krispin N.             | 12 Pro i Tarah         | 6 30         | 4 56         |   |
| Petak   | 26 Dimitrija †            | 13 Karpo               | 6 30         | 4 55         |   |
| Subota  | 27 Sabina                 | <b>14 Paraskeva</b>    | 6 33         | 4 53         |   |
| 44 XXIII. n. p. D. Ev.: Isus uskrisuje divojku. Mat. 9. |                           |                        |              |              |   |
| <b>Nedilja</b>  | <b>26</b> Sim. i Jud. ap. | <b>15</b> Jevtimije    | 6 34         | 4 52         |   |
| Poned.  | 29 Zenobij.               | 16 Longin              | 6 35         | 4 51         |   |
| Utorak  | 30 Klaudij                | 17 Osija               | 6 36         | 4 50         |   |
| Srida   | 31 Vuk. †                 | 18 Luka                | 6 37         | 4 49         |   |



# STUDENI

# NOVEMBAR

broji 30 dana.

| Dani   | Za katolike          | Za grčko-istoč       | Sunce izlazi | Sunce zalazi |
|--|----------------------|----------------------|--------------|--------------|
| <b>Četvrt.</b>                                   | <b>1 Svi Sveti</b>   | 19 Prorok Joil       | 6 38         | 4 49         |
| Petak  | 2 <b>Mrtv. dan</b> † | 20 Artenije          | 6 40         | 4 47         |
| Subota   | 3 Huberto            | 21 Harion            | 6 42         | 4 45         |
| 44 XXIV. n. p. D. Ev.: Oluja na moru. Matej 8.   |                      |                      |              |              |
| <b>Nedilja</b>                                   | <b>4 Karlo Bor.</b>  | <b>22 Averkije</b>   | 6 44         | 4 43         |
| Poned.   | 5 Mirko              | 23 Jakov             | 6 46         | 4 42         |
| Utorak   | 6 Leonardo           | 24 Areta             | 6 48         | 4 40         |
| Srida  | 7 Anđelko            | 25 Markija           | 6 49         | 4 39         |
| Četvrt.  | 8 Bogomir            | <b>26 Mitrovdan</b>  | 6 51         | 4 39         |
| Petak  | 9 Božidar †          | 27 Nestor            | 6 52         | 4 39         |
| Subota   | 10 Andrija av.       | 28 Terentije         | 6 54         | 4 39         |
| 45 XXV. n. p. D. Ev.: O sijaču. Luka 8.          |                      |                      |              |              |
| <b>Nedilja</b>                                   | <b>11 Martin b.</b>  | <b>29 Avramije</b>   | 6 56         | 4 39         |
| Poned.   | 12 Martin p. m.      | 30 Milutin           | 6 57         | 4 39         |
| Utorak   | 13 Slanko            | 31 Stohije           | 6 58         | 4 39         |
| Srida  | 14 Serafin           | 1 <b>Stud. Kuzm.</b> | 7 01         | 4 30         |
| Četvrt.  | 15 Lavoslav          | 2 Akindin            | 7 02         | 4 29         |
| Petak  | 16 Ivan trog †       | 3 Glurgjie           | 7 03         | 4 28         |
| Subota   | 17 Grgur č.          | 4 Joanikije          | 7 05         | 4 27         |
| 46 XXVI. n. p. D. Ev.: Zrno gorušičino. Mat. 23. |                      |                      |              |              |
| <b>Nedilja</b>                                   | <b>18 Roman</b>      | <b>5 Galaktije</b>   | 7 06         | 4 26         |
| Poned.   | 19 Elisabeta         | 6 Pavao              | 7 07         | 4 25         |
| Utorak   | 20 Veco val.         | 7 33 muč.            | 7 08         | 4 24         |
| Srida  | 21 Prikaz Marije     | <b>8 Mihail</b>      | 7 09         | 4 23         |
| Četvrt.  | 22 Cilika d. m.      | 9 Onisifor           | 7 11         | 4 22         |
| Petak  | 23 Milivoj †         | 10 Erast             | 7 13         | 4 21         |
| Subota   | 24 Iv. od. Križa     | 11 Mrata             | 7 15         | 4 20         |
| 47 Ev.: O skončanju svita. Mate 24.              |                      |                      |              |              |
| <b>Nedilja</b>                                   | <b>25 Katarina</b>   | <b>12 Jovan al.</b>  | 7 17         | 4 18         |
| Poned.   | 26 Silvester         | 13 Jovan zlat.       | 7 17         | 4 17         |
| Utorak   | 27 Virgil            | 14 Filip             | 7 19         | 4 16         |
| Srida  | 28 Sosten            | 15 Gurije            | 7 20         | 4 16         |
| Četvrt.  | 29 Saturnin          | 16 Matija            | 7 21         | 4 15         |
| Petak  | 30 Andrija ap. †     | 17 Grigorije         | 7 21         | 4 13         |

## Misečne mise:

☾ Trećak 1. u 11 s. 49 m. posli podne.

☉ Mlađak 8. u 4 s. 27 m. posli podne.

☽ Prvak: 15. u 10 s. 41 m. prije podne.

☾ Uštap: 23. u 1 s. 58 m. posli podne.

Duljina dana: 1 listopada. 11 s. 40 m. Pokrati se dan do konca miseca 1 s. 30 m.

## Narodno gatanje o vrimenu:

Ako je na Sve Svete vlažno, bit će mnogo sniga. Sv. Martin kišu voli, jer ima svoj ogrtač Sveta Kata, snig za vrata.

zkn.org

| Dan | D n e v n i k | Primitak |      | Izdatak |      |
|-----|---------------|----------|------|---------|------|
|     |               | K        | fil. | K       | fil. |
|     |               |          |      |         |      |

# PROSINAC

# DECEMBAR

broji 31 dan.

| Dani                       | Za katolike                                   | Za grčko-istoč      | Sunce izlazi | Sunce zalazi |
|----------------------------|---|---------------------|--------------|--------------|
| Subota                     | 1 Eligij                                      | 18 Platon           | 7 22         | 4 14         |
| 48                         | I. n. Adv.: Bit će zlomenja na nebu. Luka 21. |                     |              |              |
| Nedilja                    | 2 Advent                                      | 19 Avdija           | 7 23         | 4 13         |
| Poned.                     | 3 Franje                                      | 20 Grig. dek.       | 7 24         | 5 13         |
| Utorak                     | 4 Barbara                                     | 21 <b>Vhod Bog</b>  | 7 25         | 4 12         |
| Srida                      | 5 Sava op.                                    | 22 Filimon          | 7 26         | 4 12         |
| Četvrt.                    | 6 Nikola                                      | 24 Amphiloh         | 7 27         | 4 11         |
| Petak                      | 7 Ambrozije ††                                | 25 Katarina         | 7 28         | 4 11         |
| Subota                     | 8 <b>Bezgr. Zač.</b>                          | 26 Klimentije       | 7 29         | 4 10         |
| 51                         | II. n. Adv. Ev.: Poslan bi anđeo. Luka 1.     |                     |              |              |
| Nedilja                    | 9 2. N. Adv.                                  | 26 Alipije          | 7 30         | 4 12         |
| Poned.                     | 10 Lauret. Gosp.                              | 27 Jakov            | 7 31         | 4 13         |
| Utorak                     | 11 Damar papa                                 | 28 Stevan           | 7 35         | 4 13         |
| Srida                      | 12 Maxentij                                   | 29 Paramon          | 7 33         | 4 13         |
| Četvrt.                    | 13 Luca m.                                    | 30 Andrija          | 7 34         | 4 14         |
| Petak                      | 14 Spiridion ††                               | 1 Pros. Naum        | 7 35         | 4 14         |
| Subota                     | 15 Irenej                                     | 2 Uroš              | 7 36         | 4 15         |
| 51                         | III. n. Adv. Ev.: Civuti šalju Ivanu. Iv. 1.  |                     |              |              |
| Nedilja                    | 16 Materice                                   | 3 Sofonije          | 7 37         | 4 12         |
| Poned.                     | 17 Lazar b.                                   | 4 Barbara           | 7 38         | 4 13         |
| Utorak                     | 18 Gracian                                    | 5 Sava              | 7 38         | 4 13         |
| Srida                      | 19 Kvatri post.                               | 6 <b>Sv. Nikola</b> | 7 39         | 4 13         |
| Četvrt.                    | 20 Izak                                       | 7 Ambrozija         | 7 39         | 4 14         |
| Petak                      | 21 Toma ap. ††                                | 8 Patapije          | 7 40         | 4 14         |
| Subota                     | 22 Zeno m.                                    | 9 Začece            | 7 40         | 4 15         |
| 52                         | IV. n. Adv. Ev.: Ivan u pustinji. Iv. 1.      |                     |              |              |
| Nedilja                    | 23 Oci  | 10 Jovan            | 7 40         | 4 16         |
| Poned.                     | 24 Bad. dan ††                                | 11 Danilo           | 7 40         | 4 17         |
| Utorak                     | 25 <b>Božić</b>                               | 12 Spiridion        | 7 41         | 4 18         |
| Srida                      | 26 <b>Stipan p. m.</b>                        | 13 Evstahije        | 7 41         | 4 19         |
| Četvrt.                    | 27 Ivan ap. ev.                               | 14 Tirs o muč.      | 7 42         | 4 20         |
| Petak                      | 28 Mladenci †                                 | 15 Elefter          | 7 42         | 4 21         |
| Subota                     | 29 Toma                                       | 16 Agej             | 7 43         | 4 22         |
| Ev.: Simeon i Ana. Luka 2. |   |                     |              |              |
| Nedilja                    | 30 David                                      | 17 Danilo pr.       | 7 43         | 4 23         |
| Poned                      | 31 <b>Silvester p.</b>                        | 18 Sevastijan       | 7 44         | 4 24         |

## Misečne mine:

☾ Trećak: 1 u 11 s. 9 m. prije podne

☽ Mlađak: 8 u 2 s. 30 m. prije podne.

☾ Prvak: 15 u 3 s. 38 m. prije podne.

☽ Uštap 23 u 8 s. 33 m. prije podne.

☾ Trećak: 30. u 8 s 7 na veče

Duljina dana 1. prosnica: 8 s. 40 m.; do 21. opane 18 m. a zatim raste 5 m.

## Narodno gatanje o vrmenu:

Crni Božić bili Uskrs.

Kakav Adam, takav Silvestar.

O vrmenu čovik snuje Bogbo-guje.

1923

*Anonimno*

Zvijezda vladalica: Saturn.

Listam knjige i promatram zvijezde,  
 Koje tiho svojim putom jezde;  
 Nebi l' našo lista u prošlosti,  
 Koji bi me utišio dosti . . . .  
 Nebi l' našo u zvjezdama znaka  
 Da mi nada vratise, i snaga;  
 Jer: sad stojim među milim svojim,  
 Ali mi je — kao da ih nije!

\*

Listam knjigu i u knjizi nađem:  
 „Silni biše Huni i Avari,  
 Pa i Ugri, Turci i Tatari;  
 Gazili su po glavam Slavena,  
 Trli gordo rodna polja s vlačem  
 I vinograd sa znojom obrađen:  
 Sad tu njima traga, glasa nema,  
 Samo ime knjiga im spominje,  
 Jer je: svaka sila za vremena,  
 Samo traje Božija bez kraja.“  
 Knjiga piše, i ja spominjem se,  
 Da j' Bog dragi udržo Bunjevce:  
 Oni mali — u njeg se uzdali,  
 Oni slabi, pa ih smrt ne zgrabi,  
 A ohole u grob spremi dole . . . .  
 I danas se digla sila gorda.  
 Znade, da je snaga odozgor, da  
 Dok u Boga uzdamo se, neće  
 Satri nas ni paklena sila:

Za to na nas šalje šupljo smeće  
Da bi nas od vjere odcjepila.

Kad vuk jagnje iz tora izvara —  
Blejeć milo, kano majka-ovca —  
Jagnje dođe, nađe grozna lovca,  
I on jagnje bez milosti kolje:  
Tako silni dušman duših, koje  
Još malene, ulovi i hara,  
U školama na zlo naučiće,  
Od jagnjadi napraviti vučiće.

Ne slušajte zamamljive riječi  
Što vas mame u vučije jame,  
Već slušajte pastira vašega  
Kojeg neće ni sunčana žega,  
Ni sve muke, s kojima plaše ga  
Odvojiti od stada, nikada,  
Već on stado brani, vodi rado,  
Da ga, Bože, tebi predat može!  
Taki budi pa se ne boj ljudi,  
Mirnom dušom pođi u boj ljuti  
U kojemu nećeš poginuti,  
Veće život sačuvati i dati,  
Pa će mlađi vjek' te spominjati.

Već su stari pogani vidili, —  
Grci, Sirci, Arapi, Misirci,  
Persijanci, Medi, Indijanci, —  
Vidili su, što mi znamo sada,  
Da svemirom Svemogući vlada,  
Da su zvjezde ogromna tjelesa,  
Koje tačno svojim putom hoduju  
Vraćaju se, jedna pored druge,

Jedna drugu privlači i veže,  
 Da se drži svaka svoje pruge;  
 Dužnost vrše, imaju slobodu:  
 Hvale Tvorca, a krase nebesa,  
 Krupna slova, navješćuju jasno:  
 Svemogućeg Boga stvorenja smo!  
 Neznabošci stari vidili su,  
 Ali sve to razumili nisu.  
 Njima bjehu te zvjezde božanstva,  
 Koja drže udes čovječanstva,  
 A mi znamo, da su zvjezde samo  
 Sitno zrnje praška, rasijano,  
 I božijom rukom povezano.

\*

Pogani su tvrdo vjerovali:  
 Zvjezde daju sreću il nesreću,  
 Već kako se sa zemljom susreću,  
 Kao bozi veliki il mali.

Mi znademo, da sreću Bog daje,  
 A da zvjezda, zvana vladalica  
 Kada dođe našoj Zemlji blizu,  
 Može Zemlji da godi il kvvari,  
 Uznemiri i ljude i stvari,  
 Kišu sipa no goru i nizu  
 Il s' ukaže vedra, blaga lica,  
 Il nevolje pusti iz potaje . . .  
 Sve to može po svojim silama  
 Takva zvjezda, kad s' približi nama.  
 Znajte, da će i ova godina  
 Devetnajst sto dvadeset i treća  
 Biti po vas „sreća“ il „nesreća“:  
 U Saturnu jerbo štagod ima.

\*



Na Saturnu — gatanja mi moga!  
 Opazićeš čuda golemoga:  
 Oko zvijezde: pojasa velika,  
 Kano „obod“ okolo šešira,  
 Kano kolo, što suvaju tira;  
 Krut i sjajan, kao od čelika.

Eto prve sreće il nesreće:  
 To se kolo sa zvijezdom okreće  
 Ne kida se, ne osipa, tako:  
 Vjerno sljedi svoje vrtlo jako.  
 Zvijezdoznanci, mudri ljudi, kažu,  
 Da to kolo, što zvijezdu oblića  
 Od sitnijeh stoji komadića;  
 Al se drži sloge i središta,  
 Pa ih nemož' rastaviti, ništa!  
 Eto sreće: da se ugledamo,  
 Ruke srca svi ujedno, damo:  
 Da sljedimo starješine naše,  
 Pa: za njima, kud se oni maše!  
 A nesreća: da se pokidamo,  
 Jedni tamo, a jedni ovamo  
 Pa će druge privući nas pruge,  
 Pa će tuđe zvijezde biti huđe,  
 Mi izgorit, kano meteorit! . . .

Eto, to Te Saturn uči, Rode.  
 Bunjevac je Hrvat i katolik:  
 Dok se drži svoje vjere svete,  
 Ona će mu dosta snage dati,  
 Da prehuja sve oluje klete,  
 Pa će bolje dane ugledati,  
 Ne će bjede shrvati ga tolik'.

\*

A sad ajde, da ti koju kažem:  
 Kako da se vladaš, jer nevolja  
 Tanko prede, a doleko snuje  
 A ja ne bi htio ni u snu je  
 Da vidite, draga djeco moja  
 Već da svaki od vas bude blažen.  
 Saturnove godine su hladne;  
 Ako l' zimi mnogo sniga padne:  
 Proliće će bit mokro i mrzlo,  
 S kasnog mraza baš nimalo vrsno.  
 O Petrovu, bude l' kiše mnoge,  
 Litina se ne da skinut s noge,  
 S toga lito biti će močvarno,  
 Već pri kraju toplije te sparno.  
 Hladna jesen rano će početi  
 S kišom, mrazom u veliko šteti,  
 Banuće nam o Lučinu zima  
 S dana na dan veći mah uzima,  
 S prva će bit vrlo razmoždena,  
 A kasnije snižna i studena.

\*

Zemljodilcu i vinogradaru —  
 Da se Bogu zahvale na daru —  
 Evo ovo propisujem slovo:  
 Đubre steri, ručicu pritisni  
 A motiku na kratko uhvati;  
 U proliće nek ti s čela curi,  
 A u lito okretno se žuri  
 Pa kad svašta u vrime uradi  
 Neće žega plod zemlje skuvati  
 Ambari će biti tebi tisni,  
 Nećeš imat dovoljno buradi;

Veso goso, veso rabadžija  
 Puno srce i usta svačija.  
 Jedno samo zaboravit nemoj:  
 Ako Bog da! sve će bit sine moj!

\*

Još ću jednu na rastanku reći:  
 Dva u svađi, raduje se treći.  
 Brat na brata kad zub ima vrči,  
 Srce nosi i glavu otkreće,  
 Od mržnje se sva duša kovrči:  
 Tu, Bog, dico, blagoslovit neće!  
 Neka bogat pogleda na Boga,  
 U nevolji sirotom pomogne;  
 A siromah neka glavu pogne —  
 Pomoć, niko neće, ako Bog ne —  
 Tako će vas jake činit sloga.  
 Pa kad bude među vama sloga,  
 Ne savlada niko vas, do Boga!



## 40. GODIŠNJICA „DANICE”.

Prvi kalendari dolazili su u Suboticu i u sela naša iz Osjeka i iz Budimpešte.

Na kraju 70-ti godina izdavao je bunjevački kalendar Josip Manić Jukić. Ali njegovi kalendari su bili kratkoga vika i nisu služili općemu prosvitnomu cilju, nego više ondašnjim subotičkim partijskim interesima vlade Mamužića.

Godine 1883. sada već pokojni Pajo Kujundžić, tada biškički kapelan, počeo raspravljati sa bratom Ilom Kujundžić, tada dušnočkim kapelanom i samnom, u predmetu izdavanja subotičke Danice ili bunjevačko-šokačkoga kalendara.

I dok smo mi o nikim poteškoćama razmišljali i na našu lošu književnu spremu pozivali se, dotle je pop Pajo gotovo sve gradivo za kalendar sam napisao i sa subotičkim štamparom Prčićem se udesio, kako da se kalendar za g. 1884. izdade.

Raspačavanje toga prvoga našega kalendara obavljao je stranom pop Pajo, a stranom Prčić štampar sa pomoću Đure Kreči sub. knjižara.

Naravno, velike koristi ovom prigodom ne biše, jer je kalendar samo u pet-šest stotina primeraka bio otisnut; ali moralna korist je bila velika.

Svi mlađi i stariji bunjevački popovi, fratrovi i nekoji učitelji zauzeše se za subotičku Danicu; a narod svojski prigrlio Danicu i u Subotici i po našim selima.

Nije bilo bunjevačke kuće, — još nepomadžarene, — di se sub. Danica nije nabavila i rado čitala.

Za ovo 40 godina u životu subotičkog kalendara, mloge i velike poteškoće smetale su napridovanju Danice.

Neprilike sa strane političkih vlasti bile su stalne; i poštanski uredi su nam činili mloge poteškoće; a najposli i štampari se uzbuniše proti nama; — Prčića rano pokosi smrt, — i jedva biše skloni za skupe novce štampati Danicu. Ali je sve to višta ruka i odvažna volja pop Pajina znala ukloniti s puta i tako barem opstanak Danice od godine, do godine osigurati.

Međutim upozna se mlađe

kolo Bunjevaca dosta brzo i osnuju onako u prijateljskom okviru „Generalni zbor“ kojem je bila zadaća Neven i subotičku Danicu uređivati i rasprostirati. U tu svrhu sastajao se taj narodni zbor svake godine za vrime velikih praznika u gostoljubivim domovima Ile Kujundžića, Paje Kujundžića, Nikole Kujundžića (u Radanovcu), Pere Skenderovića Bariše Matkovića (u Bajmoku), Lovre Evetovića (na Rudićevoj Čikeriji).

Starešina toga „Generalnog zbora“ bio je fra Jesse Ivo Kujundžić gvardijan, a dilujući članovi odbora bijahu osim gore spomenutih: Ivan i fra Ante Evetović, Nikola Matković, Pajo Bačić, Dr. Vranje i Dr. Beno Sudarević, Dr. Ivan M. Budinčević i M. Mandić.

Kao svakoga narodnoga pokreta, tako i ovoga zbora glavni i moćni pokrovitelj i zaštitnik bijaše naš veliki Rodoljub Ivan Antunović naslovni biskup i kačkanski kanonik.

Stalni i uvaženi radnik Danice i Nevena bio je i Stipan Grgić Vancažanin. Njegove poljoprivredne članke i pisme narod je rado čitao. I prve stogodišnje „Gatalce“ on je sastavljao.

Nikoliko zadnjih godišta Danice, do prida sam rat, uređivao je i izdavao sa pop Pajom Kujundžićem Šandor Rajčić bančkovi ravnatelj.

Za malo vrime, — u jeku svitskoga rata — morala se i sub. Danica sklonuti sa vidika, da nakon svitskoga rata, svojim uskrsnućem, navisti rodu svome zoru lipših dana.

Za sada velikim trudom i pregnućem uređuje i izdaje Danicu Blaško Rajić župnik i poslanik bunjevački uz rodoljubivo sudjelovanje nekih mlađih rodoljuba.

Počam od prve Danice, pa sve do svoje smrti pokojni pop Pajo je najviše radio za Danicu. On ne samo da je piso za kalendar, nego je svoje drugove, suradnike stalno nukovao, sokolio, upućivao na rad; i materijalne troškove oko izdavanja i otpremanja kalendara podmirivao, a višeput i otpremanje, raspčavanje Danice sam izvršivao.

Zato, kada stavimo 40. godišnjicu sub. Danice neka nam je sveta dužnost spomenuti se ovom svečanom prigodom požrtvovnoga rada, uzor-rodoljublja, odvažnoga nastojanja i slavnoga imena Paje Kujundžića, utemeljitelja sub. Danice ili bunjevačko-šokačkog kalendara.

Njegov duh, njegovo požrtvovanje, njegov neutrudivi rad neka nam je vazda prid očima našim, i neka zapamtimo, da je sub. Danicu svojim trudom, troškom i radom osnovao za prosvitu bunjevačko-šokačkog naroda — Pajo Kujundžić. M.

(Mijo Mandić)

*Anonimno*

## DANICA.

— 1884—1923. —

MUČENIŠTVA SMRT JE VEĆ SLIJEDILA,  
 NARODNA SVIJEST UMIRAT NAM STALA,  
 AL' KADA SI TI NAMA ZASJALA:  
 NAŠEG RODA SMRT SI POBIJEDILA.

LOZINKA TI BI LJUBAVI PLAMENA,  
 ŠTO BUDIŠE BRAĆU NAŠU NUJNU,  
 DA ĆE SKORO VIDJET' ZORU RUJNU  
 SJEDINJENJA SVIH JUŽNIH SLAVENA.

ŽELJA TI JE POSTIGNUTA SVETA:  
 SLOBODA NAM ROPSTVO SAHRANILA,  
 KOJOJ TI SI PREDHODNICA BILA  
 DIVNIM SJAJEM ČETRDESET LJETA.

OH KAKO TI SLAVLJE NAM JE MILO!  
 TEBE IZ SVEG' POZDRAVLJAMO GLASA,  
 JER SVI ZNAMO, DA BEZ TVOGA SPASA  
 NAS VEĆ DAVNO, DAVNO NE BI BILO.

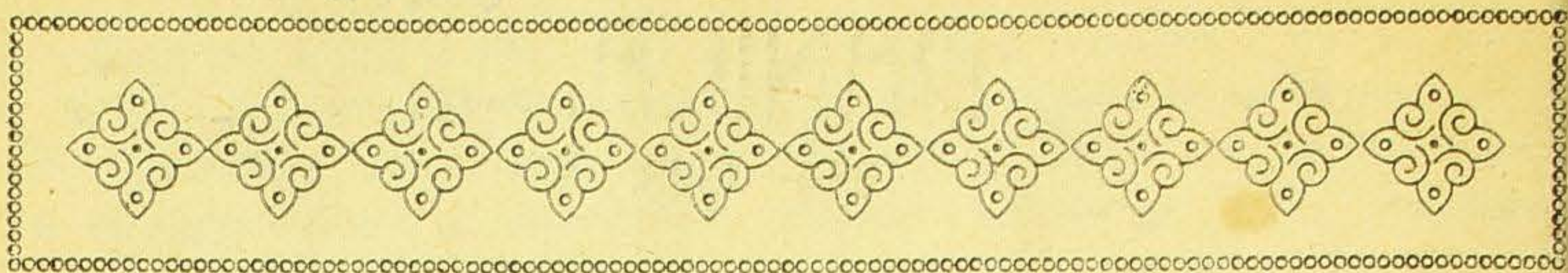
OD TVOJEGA POSTOJANA RADA  
 MUKOTRPNE PROŠLOSTI TI DAVNE  
 CIO NAROD, SAD U DANE SLAVNE,  
 OD TEBE SE MNOGO VIŠE NADA.

ZATO UVIJEK OVO NEK TE VODI  
 UZVIŠENE ZADAĆE TI KRAJU:  
 „KAD U ROPSTVU DJELA TI SE SJAJU,  
 KAKVA TREBA DA SU U SLOBODI?“

USKRNULO KRIJEPI PLEME TVOJE  
 ISKROM BRATSTVA I LJUBAVI ŽIVE,  
 DA I ONI STRAHOM NAM SE DIVE,  
 KOJI SLOGE SLAVENSKE SE BOJE.

NEKA GROZA PROTIVNIKE HVATA,  
 SVI DUŠMANI NAŠI NEKA ZNAJU,  
 DA S' BUNJEVCI BILI I OSTAJU  
 JEDAN NAROD SRBA I HRVATA.

PETAR PEKIĆ ML.



*Umro*

## SVETI OTAC RIMSKI PAPA.

Spasitelj svita došavši s neba na zemlju nastojao je, da ustanovi u svitu Božje Kraljevstvo, tojest svoju Crkvu. U tu svrhu zašao je po svemu svitu i svagdi je navišćivao nauk svetoga evanđelja. Ko mu povirova, postao je njegovim učenikom, ujedno članom njegove buduće Crkve.

Između svojih učenika izabrao je dvanaest apostola, koje je postavio za starešine, poglavare svoje Crkve. Između apostola, da se red i jedinstvo u Crkvi uzdrži, izabrao je Petra za glavara Crkve, tojest za glavara svih apostola i svih virnika.

Uslid ove naredbe dok su još apostoli bili živi, Petar se uvik smatrao kao prvi među njima i takovim su ga držali. Zato kao vrhovni glavar Isusove Crkve Petar saziva apostole u skupštinu, da biraju novog apostola misto otpalog Jude. — Kad su apostoli primili Duha svetoga, opet Petar prvi između apostola ustaje i diže svoj glas prid sakupljenim pukom, te obrati 3000 duša Isusovoj Crkvi. — Petru jedinome je Isukrst izvanrednim viđenjem pokazao, da su pozvani u Isukrstovu Crkvu ne samo Judeji nego i svi ostali narodi svita. Op-skrbljen ovakom vrhovnom vlasti u Isusovoj Crkvi, Petar ostavi Jeruzolim i otiđe u Antiohiju. Posli ode

u Rim, središte ciloga tada poznatog svita i tamo ustanovi svoju stolicu prvenstva, kao rimski biskup, di je i umro mučeničkom smrću na križu.

Petar je umro, ali nije umrla Petrova stolica. Svakoji zakoniti rimski biskup, ili Papa (što znači otac) naslidnik je Petrov. Petrova stolica je do danas temeljni kamen, na kojem opočiva zgrada Crkve Isusove. Svaki rimski Papa je kao Petar Isusov namisnik na zemlji. Bez rimskog Pape, nema Crkve Isusove. Ko nije s Papom u jedinstvu, bio biskup ili prost virnik, nije član Crkve Isusove. Kako je tilo bez glave mrtvo, tako kršćanska družina bez Pape nije živa Crkva Isusova nego je mrtva. Zato se pravovirni kršćani jate oko Pape kao dobra dica oko općeg Oca svega kršćanluka; kao pčelice oko svoje matice. Zato su pravovirni kršćani u tisnoj vezi po živoj viri i gorućoj ljubavi s Papom kao uda tila s glavom.

Svaka promina na stolici Petrovoj, važan je događaj u Crkvi Katoličkoj.

### † Umro Papa Benedikt XV.

Prošle 1922. g. 22. sičnja priminuo je u Gospodinu Papa Benedikt XV. Umro je opći Otac Kršćanluka; vrhovni Pastir duša;

glavni neprivarljivi Naučitelj objave Božje, koji je svemu čovičanstvu navišćivao božanski nauk o bratstvu, miru, pravednosti i ljubavi među ljudima. Blagopokojni Papa doživio je strašne ruševino u društvu čovičjem, što prouzrokovala do sada nečuveni rat sa svom svojom mržnjom i okrutnošću. Pa je nastojao, da obnovi u današnjem svitu kraljevstvo kršćanske ljubavi u pravednoga mira.

Zato je veliki pokojnik bio opće štovan i ljubljen vladaoc na zemlji.

Pokojni Papa rodio se 21. studenoga 1854. u selcu Pegli na morskoj obali, nedaleko od pomorskoga grada Genove. Obiteljsko mu ime bilo **Jakov Della Chiesa**, kad je postao Papom onda je napustio obiteljsko ime i primio ime **Benedikt XV.** Otac mu bio Josip, plemenitaške loze, a mati mu se zvala Ivana Migliorati. Kad se rodio, na toliko je slab bio, da su ga kod kuće pokrstili. Na krštenju dobi ime: Jakov, Pava, Ivan Krstitelj. Prve nauke svršio je u roditeljskoj kući. Bio je odličan učenik. Odmah u djetinstvu težio je za svećeničkim zvanjem. Kad svršio višu gimnaziju, zamoli oca, da ga pusti u bogosloviju. Ali otac mu naloži, da uči pravo. Jakov posluža oca i za 4 godine postao doktorom prava. Onda mu se tek navršio 21. godina. Sad mu se otac nije više protivio i tako 21 godišnji Jakov godine 1875. dođe u Rim na sveučilište, da uči bogosloviju. Uz bogoslovne nauke svršio je i posebne diplomatske nauke te vrime-  
nom stupio je u vezu sa cilim svijetom i uputio se u svekoliku crkvenu upravu. Pridšasnik njegov Pijo X. imenova ga nadbiskupom u Bologni, zatim kardinalom. Kad je u prvom mjesecu svetskoga rata 20. kolovoza 1914. umro papa Pijo X.

sakupljeni kardinali izabrali su 4. rujna nadbiskupa-kardinala bolonjskog za Papu, koji 6. rujna svečano okrunjen zasjede Petrovu stolicu pod imenom Benedikt XV. Upravljaio je sa općom crkvom katoličkom 7 godina, 4 mjeseca i 15 dana.

Kad je pokojni Papa zauzeo svoje visoko zvanje, pola svita je bilo zavađeno u krvavom boju. — Sva Europa bila u plamenu, a vatra je već zahvatala i ostale dilove svita. Usrid ovoga općega pokolja podiže svoj glas nov Papa, glas mira i ljubavi. Poziva zavađene narode, da se izmire, ta svi su braća u Isusu. Poziva vladare, da se zadovolje sa prolivenom krvju te pruže jedan drugom ruku mira. Kad mu glas ne bi poslušan, poziva svećenstvo svega svita da moli za mir. On sam pak pritiče u pomoć ranjenima, zarobljenima i nevoljnima. Zagovara, moli i dili milostinju. Naročito podilio je sirotoj doci 16 milijuna lira. Čim je saznao za strašnu glad u Rusiji, izdao je posebnu okružnicu u kojoj poziva sav civilizovani svijet, da se složi i zajednički priteče u pomoć bijednicima.

Ugled sv. stolice za pokojnog Pape na toliko se podigao, da nema kulturne zemlje, koja ne bi imala svoga poklisara kod sv. Oca.

Živo se zanimao pokojni Papa za proširenje katoličke vire u poganskom svitu. Zato je izdašno potpomagao razne misije među poganimima. Neumrlo je dilo umrlog Pape „**Crkveni zakonik**“. Učeni pravници priznaju, da je ovaj zakonik naj-savršenije dilo u pravnoj znanosti.

Pokojni Papa kratko je vrime bolovao od 16. do 22. siječnja. Bolest se počela sa influenzom, kojoj se pridruži plućna upala, koja napokon ukine život najvećeg dostojan-



stvenika na zemlji, a ujedno zavije u crno cilokupni svijt kršćanski.

### Nov papa Pijo XI.

Deseti dan, posli smrti pokojnog pape Benedikta XV., sastadoše se kardinali sa svega svita u Rimu, da biraju novoga papu.

Dne 6. veljače već najstariji kardinal đakon sa glavnog balkona crkve sv. Petra navisti Rimu i svom svitu: **Veliku vam radost navišćujem. Imamo Papu!**

Jest izabran je od Kardinalskog Zbora za naslidnika Pape Benedikta XV. na Petrovoj stolici milanski nadbiskup, kardinal Ahile

Ratti, koji je uzeo sebi ime Pijo XI.

Novi sveti Otac posvetio je svoju mladost znanosti. Bio je najprije knjižničarom u Milanu, zatim postao knjižničarom biblioteke svietskoga glasa u Vatikanu. Obnašao je zvanje papinskog nuncija u Varšavi, zatim postao je nadbiskupom te kardinalom. Napokon izabere ga sveti Zbor Kardinala za vidivu glavu Crkve Isusove.

Svi pravovirni dužni su prema novom sv. Oca iskazati neograničenu odanost, štovanje i dičiju ljubav.

Bog živio i čuvao novog sv. Oca, blaženim ga učinio na zemlji i ne dao ga u ruke neprijatelja.

## ORLOVSKA HIMNA.

DIGNITE, ORLI, K JASNIM VISINAM  
PONOSNIH KRILA SMIONI LETI  
SOVE U NISKIM SKRIVAJU S' TMINAM,  
SUNCE I SVJETLOST ORLU SU SVJETI!

LUGOVI ŠUMEĆ PRIGIBLJU GLAVE,  
URLIČE BURNIH VINDORA BIJES:  
ORAO GLEDA U VIS BEZ STRAVE,  
NE PLAŠI NJEGA GROMOVA TRIJESI!

JAKOŠĆU MLADOM, KRJEPOSTI NADOM  
CVJETNA BUDUĆNOST RODU SMO SVOM,  
RADOSTI PUNIM ZNOJEM I RADOM  
SLAVU NA STARI SKUPLJAMO DOM.

OJ SLAVSKA MATI, SRCEM JUNAKA  
LJUBI TE KRŠNI ORAO SIN,  
ZA KRST I NAROD MIŠICA JAKA  
SPREMNA NAM SVEĐ NA JUNAČKI ČIN.

BOŽJEMU SUNCU DIGNIMO SRCA,  
VJEČITA LJUBAV DOZIVA NAS,  
S VISA NEBESKOG ORLOVSKA SILA  
UBIT ĆE KRIVDU, DONIJET ĆE SPASI!

LAMPÉ-PAVELIĆ.

*Anonimno*

## VINČANJE KRALJA i KRALJICE.

U četvrtak dne 8. lipnja god. 1922. vinčao se je naš Kralj Aleksandar I. sa rumunjskom princezom Marijom. Taj dan su bile u Beogradu ogromne mase svita, kakovih Beograd još nije zapamtio. Već prije cio dan i cilu noć kretale su se rpe svita gradom, jer nisu mogle više naći konačišta.

U 8 sati iz jutra opaljen je sa beogradske tvrđave 21. topovski metak, kao znak da se svečanost počima.

U 9 sati počeli su dolaziti vojni i civilni dostojanstvenici u automobilima i kočijama i smistavati se u Sabornoj Crkvi na određena mesta.

Po utvrđenom programu tačno u 10 sati i 20 minuti otišlo je Njeg. Velič. Kralj Aleksandar iz svog stana, na stan svoje Nevjeste, koju je njezin brat izveo.

Kad se svadbena povorka krenula, kraljevska Garda je svirala svatovsku pismu: „Odbi se biser grana“. Povorka je predstavljala divnu i veličanstvenu sliku. Naprid je jašio jedan ko-

njanik Hercegovac sa zastavom kraljevskog dvora, za njim su slidili banderiste — mustulundžije po 10 konjanika iz svake naše pokrajine.

Odmah za banderijom išla je famfara, gardijska muzika na konjima. Za ovom u zasebnim kolima vozi se Maršal Dvora, zatim eskadron Kraljeve Garde, a posli na konju pukovnik komandant kraljevih štala, a odmah zatim kraljevska svečana kola, koja voze četiri punokrvna sivca, u bogatim otvorenim kolima side kraljeva Vjerenica i njezin otac kralj Rumunije. Narod je veselo i burno klicao, a srićna Nevjesta je zadovoljno odvrćala pozdrave. Za ovim kolima opet četiri sivca voze kola, u kojima su kraljica Rumunjska i đuvegija naš Kralj Aleksandar. Za njima slidi 5—6 kola sa princima i princezama. Iznad povorke nad cilim Beogradom kružili su aeroplani i davali su počast Kraljevim svatovima.

Prid sabornom crkvom dočekao je visoke Vinčanike patri-

jarha, najviši crkveni dostojan-  
sivenik sa 16 vladika. Crkva je  
bila puna općinstva i bogato  
nakićena. Najpre su se obavile  
crkvene molitve, zatim obrati  
se patrijarha Nevjesti i pita je  
glasno: da li je njena dobra  
volja da stupi u ovaj brak?  
Kraljevska Nevjesta odgovara  
glasno na našem jeziku, da je  
njena dobra volja da stupi u ovaj  
brak. To isto pitanje stavi patri-  
jarha i Visokom Đuvegiji. Zatim  
patrijarha uzme dve zlatne burme  
te ih natiče na ruke Mladencima.  
Knez Arzen kao stari svat zami-  
nio je burme. Kûm, engleski  
princ od Jorka međutim stajao  
je Vinčanicima za leđi. Sad dva  
vladike iza oltara donesoše na  
svilenim jastucima krune ven-  
čanice, koje patrijarha uz pro-  
pisan obred stavlja na glave  
Vladara i Vladarice Kraljevine  
Srba, Hrvata i Slovenaca. U  
tom trenutku sa kora zagrmi

pisma: „Isaije likuj“, koja  
označi izvršenje vinčanja, a sa  
beogradskog grada isto javi  
gruvanje topova. Posli vinčanja  
slidilo je čestitanje i patrijarha  
je držao svečani govor. Posli  
ovog govora kor zapiva: „Mno-  
gaja ljeta“ i Kralj sa Kraljicom  
ispod ruke ostaviše hram Božji  
uz veliku svoju pratnju.

Kad se povorka povratila u  
kraljevski dvor, Nevjesta stupa  
na usnovke od kola do ulaska  
u dvor. Odmah tu jedna mlada  
seljanka mati pruži svoje dite  
Kraljici, koja ga prima, podiže,  
ljubi i daruje svilenom košuljom.  
Kraljicu je u dvoru dočekala  
misto majke Princeza Jelena.  
Sad su nastupile čestitke, a po  
ulicama komeša se narod i  
vojska vesela lica i čuju se na  
sve strane glasi razne svirke.

U 11 sati noću Kralj sa Kra-  
ljicom dvorskim vlakom otpu-  
tovao je na Bled u Sloveniji.

---

Koji ne zna držati reda u svojoj obitelji, koji je prezire i  
zapušta, taj, budite sigurni, ne će pomoći ni narodu: on je  
naprotiv njegov izdajnik.

(Kolping).

---

Bježi od opake štampe t. j. od onih listova koji se rugaju  
tvojoj vjeri i nanose štetu ćudoređu; takove nemoj podupirati!  
Naprotiv podupri one listove, onu štampu, koja štuje tvoju vjeru  
i Crkvu, i to tako, da te listove sam držiš i po svojim silama  
ih kod drugih preporučaš i širiš.

(Hettler).

---

Kao državnik i kao građanin uvijek sam bio uvjeren, da je  
velika nesreća po državu, ako se upusti u borbu proti Crkvi.

(Thiers).

*Invocamus*

## ŠIROM SVIJETA — DO KUĆE.

— Krist il Belial? —

Dobro il zlo, krjepost il grijehota, Krist il Đavao stavlja se na izbičanje svakom pojedincu, društvu cijelom svijetu. Adam je stavljen na pokušanje, okusio je dobro il zlo; volja čovječja postala sklona na zlo, a sin mu već počinio zlo; odlučio se od prve obitelji, a njegovi su potomci odvojeno živili nazvali su se sinovi ljudski; Abel pak i za njim Set zastupaju dobru djecu čovječjeg roda i ocevi su djece Božje. Otkako su se sjedinili sinovi ovoga svijeta sa sinovima Božjim, nastupila je borba između dobrih i zlih za prevlast, na smrt il život. Duh tmina — Belial — navijek rovareći proti svjetlosti, samo se način, i cilj prividno mijenjaju, a borba je uvijek ta ista do konca svijeta; dobro il zlo, krjepost il grijehota Krist il Belial?

U pojedincu je tijelo i duša, nagon tijela i otpornost duše. Svako si sabira pomoći; pomagači, tjelesnosti su: strast, pohota i grijeh; pobornici duševnosti su: savjest, krjepost i milost; a sve je u službi đavla il Boga. Krist il Belial?

U društvenom životu isti pravac zastupaju uredbe, kojom se njeguje samo tijelo, i njegova se vještina u više cijeni od duševne naobrazbe, ovamo smijeraju i dobri savjeti

o udobnom životu, o uživanju ovoga svijeta bez pogleda na drugi, što sve vodi čovjeka do uvjerenja, da je on samo savršena živina kao ostale bez duše. Zaborav na dušu prinaša Belialu najbolju žetvu, zato nastoji stvoriti i širiti ovo materijalno shvaćanje; naziva ovo štovačje tijela prosvijetljenim i modernim uvjerava svijet, da je to jedino ispravno za naobražena čovjeka.

Potpunu pobjedu je slavio Belial, duh tmina i razorenja, u bezboštvu kod starih pogana. Ovaj čisto zemaljski tjelesni život „Novi Paganluk“, opet stvoriti i raširiti to je zadaća njegovih nastojanja. Pod raznim umiljatim nazivima kupi ljude, i oni nesvijesno se primaju ove žalosne zadaće. Jedan dio kršćana rado pomišlja na slobodu raskošja i živinskog života, koja je vladala kod pogana, duševni život kršćanstva ne shvaćaju, te ga smatraju teretom, koji su radi zbaciti, i čovječanstvo osloboditi od ovih predsuda. Ne pomišljaju oni na dušu, koju ne poznaju, ne pomišljaju na vječni život, jer nijesu radi ići na račun pred Boga. Ne osjećaju u sebi nužde, da se pobrinu za svoje duševno spasenje. Ovo su novi pagani i srcem i dušom i daljnjim nastojanjem. Od ovih sabira Belial

sebi pristala, da uzmogne po njima ostvariti uredbe, koje omogućuju i potpomažu razvitak njegovoga načela; i nada se, da će se ovim putem vremenom oboriti

### **Carstvo Božje,**

koje znači pobjedu duha nad materijom, pobjedu duše nad tijelom. Duh izlazi od Boga k njemu teži i vraća se natrag. Zato obraća svoj pogled ovom svojem zadnjem cilju, i trudi se otkloniti poteškoće i zaprjeka na ovom putu. Svijet i tijelo, ako je oslobođeno od njegove vlade duha, najveća je zaprjeka duši i njezinoj svrsi. Duh je onda slobodan, kad svlada i tijelo i svijet, kad raspolože i sa sobom i materijom. Carstvo je Božje sloboda, pobjeda i kraljevanje. Za ovu slobodu duha borio se Krist, dao je svoje uredbe, koje poznajemo svi dobro pod imenom „Kršćanstva“. Kršćanstvo je dakle sloboda i pobjeda. Pobjeda duše nad tijelom, vladanje duha nad materijom. Carstvo Kristovo nije sa ovoga svijeta, duše spasava za drugi svijet. Cijela zadaća i trudba, pobjeda i uredba Kristova namirava duhove spasavati ispod vlasti Beliala i uzveličati do vječnog života. Svi zakoni i zahtjevi kršćanstva jedini zadatak imaju: spasiti duše za život vječni.

### **Ova dva svijeta**

se bore, svaki nastoji pridobiti sebi duh čovjeka. Njega prosvijetliti svojom naukom, njega pridobiti za svoje ciljeve. Krist očito navješćuje borbu proti tijela i svijeta, al obećaje vječnost za dušu, a Belial za- bašuriti nastoji svjetlo Božje i neposrednu radost i raskošje nudi i širi na ovoj zemlji. Obadva svijeta hite med ljude, da ih sebi pridobiju. Ovo okupljanje ima svojih raznih načina.

Prvi položaj, za koji se obadvoje najžešće bore, jeste

### **škola.**

Tko je danas gospodar škole, kroz dvadeset godine bit će gospodar srca i duše, bit će gospodar svijeta. Što djetetu zasiješ u srce, to će mu niknuti u osjećajima i djelima kad odraste. Od uzgoja zavjesi, hoće li postati od djeteta, divijak, Turčin, il kršćanin. Od djece kršćanskih roditelja su othranjivali Turci sebi janjičare, koji su klali svoje roditelje. Od počela je tako bilo, da, gdje se podigla crkva, pokraj nje se zidala i škola.

Škola je kćer crkve. Kršćanstvo i njegovi svećenici su vaspitovali svijet, jer nauka Kristova u divljim srcima ne može postojati. Zato je najveća briga bila crkve širiti prosvjetu: kao prvi plod kršćanske nauke, al i kao temelj opstanka njezinog. To je vidio Belial, i naložio je svojim pristašama, da se svojski zauzmu za školu. Oduzeti hoće školu od crkve, da ova ne može svoje učitelje poslati do djece, da djeca ne čuju lijep poziv Isusa: „Pustite malene k meni“. Stavljaju posestricu crkve, državu proti nje. Nastoje zavaditi ove dvije sestre, da država smatra crkvu svojom suparnicom. Liberalci, i najžešći neprijatelji crkve, slobodni židari, došli su do kormila u pojedinim državama, te su naperili svoju vlast proti crkve. Prvi njihov korak je bio svagdje okrniti prava crkve, u školi i tim oslabiti njen upliv kod uzgoja mladeži. U duhu patriotizma hoće othraniti mladež bez upliva vjere, — da se mladić žrtvuje, al ne za vjerske ideje već jedino za svoju domovinu. To im je bio prvi izgovor. Zatim je došao drugi korak protukršćanskih ljudi i to, da djeca, kad odrastu postanu bezvjerci kao

i oni. Prva im je zapovjed bila: „Sa svećenikom napolje iz škole“ — to je sad kod nas — učitelj neka pridaje i vjeronauku. A zatim odmah — to se sad sprema i kod nas — druga naredba dolazi „Kršćanskim Katekizmom napolje iz škole“, dat ćemo mi svoj katekizam, predavat ćemo svjetovni ili državni nauk, tako zvani, „laički moral“. Ovaj „laički moral“, svjetovno čudoređe, želi prevesti čovjeka na prirodni živinski život, i od ljudi stvoriti nove pogane bez kršćanstva.

Tako bi Belial odneo pobjedu nad Kristom, oborio bi Carstvo Božje. Ovo nastojanje pak ne mogu skrštenih ruku gledati svijesni kršćani, vijerni Isusovi nasljednici. Školu ne mogu prepustiti bezvjercima. Kršćani ne mogu dopustiti, da im se od djece othranjavaju pogani, bez nade na duševno spasenje. Roditelji imaju pravo othranjivati svoju djecu: ne samo tijelu dati hranu i odijelo, nego i duši dati takav pravac uzgoja, koji oni hoće. Zato kršćani ne mogu se nikada odreći svojega prava na škole. Oni hoćedu i moraju othraniti svoju djecu u kršćanskom duhu, u kršćanskoj školi. Ako im se jedna škola oduzme, oni moraju zidati drugu, jer to želi spasenje dječije duše.

U Americi vlada prava sloboda mišljenja i nauka. Crkva se ne zida bez škole. I poglavaru i vjerniku jednaka je briga, da se uzdrže obadva mjesta.

U Francuskoj je vlada — kao kod nas — oduzela škole od crkve. Rastjerala je katoličke redove, otela od njih zgrade i školske spreme. Katolici su branili svoje redovnike i redovnice; ponamješćali su ih u nove privatne škole. Privatni ljudi su se pozivali na slobodu, te su otvarali takozvane slobodne škole. Na ove troškove se kupe milodari

i po crkvama i po javnim sastancima. I Francuzi, katolici daruju, punom šakom daju od svoje zarade na ove slobodne škole. Svećenik je sumo tako pokrstio dijete, ako se otac pismeno obvezao, da ne će dati svoje dijete u onake škole, gdje se ne uči katolički vjeronauk. Ako nije obdržao, roditelji su od sakramenata odbijeni, a drugo im je djete ostalo nekršteno. Što vrijedi pokrstiti dijete, ako mu nije kršćanski uzgoj i život obezbijeđen. Zasluga pred Bogom ne mjeri se po broju krštenih nego po broju spašenih duša.

U Francuskoj

### **Krist opet pobjeđuje.**

Državne i laičke škole su prazne, dupkom su pune i množe se slobodne, privatne i kršćanske škole. Narod ne žali troška, jer vidi se već plod uzgoja: u Francuskoj ima gorljivih kršćana, ima nevjernika, ali ne ima nemarnih mlitavih kršćana. Odijelilo se carstvo Božje od poganluka, bistra voda od taloga.

U Belgiji su najviše napredovali katolici sa školama. Poslje borbe od 35 godina vlada je priznala katoličke škole ravnopravnima sa državnim školama. Prema omjeru upisane djeca jednake potporo dobivaju i katolički nastavnici kao i državni. Ovo je prava sloboda, roditelji mogu upisati svoju djecu gdje hoćedu i mogu zahtijevati i u državnim školama vjersku obuku prema svojoj priznatoj vjeri.

U Jugoslaviji je vlada oduzela, ne zakonom, već prostom naredbom od katoličke crkve sve škole. Dvadeset i dva manastira je podržavila i duvne učinila državnim učiteljicama. Gdje nijesu pristale, s redarima ih iz vlastite zgrade izbacila. Svećeniku je zabranjen ulaz, a onaj

vjeronauk, što svjetovni učitelj predaje sada u školi, nikada se ne može priznati katoličkim vjeronaukom.

Na ovo stanje katolici ne mogu nikada pristati. Prema ustavu otvarat će privatne škole. Jedne su nam oduzeli, saziđati ćemo druge. A nije katolik, koji žali na to troška. Krpiti ćemo se dotle sa poučavanjem djece u crkvama a nijesu kršćanski roditelji, koji djecu ne odvedu u crkvu na vjeronauk. Crkva će morati po francuskom primjeru postupati s roditeljima.

Vlada je ovo učinila samo u Bačkoj i Banatu. U samoj Srbiji ima privatnih škola, u Hrvatskoj i Sloveniji uči vjeronauku svećenik kao i dosad. Podrepaši Pribičevići dobro znadu da Hrvate i Slovence ne mogu posrbiti, napustiti su ih u miru, mislili su da će Bunjevcima i Šokcima lakše zavrnuti pamet, a ono se u ovih više katoličke svijesti ukazalo nego s one strane Drave.

Ako se borba između Kristovih pobornika i Belialovih prišipetlja ovako žestoko vodi za škole, gdje se mala djeca podučavaju, možemo si zamisliti, da će borba do krvi doći kod onih ustanova, gdje se

### **Odrasla Mladež**

vaspituje. Malom djetetu se razum i srce otvaraju istom pred svjetlošću, za istinu primaju svaku pouku i opomenu. Al u mladića žestoko bije srce, muževni ponos želi polja za djelovanje; krv mu vrije, mišica je snažna a razum već prosuđiva. Svatko si u mladosti gradi raj, žari pakao, potkapa propast il ravna svoj put. Nevina mlada duša i Kristu je milija, za nju se bori do skrajnosti i Belial. I žetva mu je ovdje najveća. Njegovi pobornici se mogu pohvaliti još većim uspjesima. U

Jugoslaviji u višim razredima gimnazije i trgovačkim školama se ne uči kršćanska nauka, a svaki učenik tačno mora znati, ko su bili poganski bogovi Baho i Venera, a za Krista više ne pitaju. Duša ne mora ići na duhovne vježbe, al tijelo mu se mora njegovati po propisima društva Sokola. Ministar je gornje razrede dekristinizirao, a sve je škole posokolizirao.

### **„Sokol”**

je bio od vjkada tjelovežbano društvo, nosioć misli sveslavenske. U njemu su Česi i Slovenci organizovali svoju mladež, da ju osokole u borbi proti njemačke najezde. Držali su svoje sletove kao slavlja nacionalne svijesti. Članovi su bili jednodušni, ushićeni odvažni borioći narodne slavenske budućnosti.

Vremenom su se u sokolska društva uvukli slobodari, bezvjerci, koji su izrabili ovo društvo na svoje protukršćanske rabote. Učili su mladež na mržnju proti crkve katoličke, huškali su mlade ljude, da se odreknu svojih vjerskih načela. Belialovi ljudi su ovdje postigli lijep uspjeh. Odstup Čeha od katoličke crkve, posljedica je protukršćanskog sokolskog uzgoja. Jedan predavač u zagrebačkom Sokolu učio je njegove mladiće da ne ima duše, ne ima vječnosti, dakle ne treba ni vjere. Sokolaš ne može biti Rimljanin. U Subotici je očito iskazao vođa, da će iz srca iščupati im vjeru.

Kad je Pribičević odredio, da se svi gimnazijalci imaju upisati u Sokol, i po sokolskoj metodi ohranjivati, hrvatski episkopat je iz sje-dnice 30. travnja 1920. poslao protestnu spomenicu na ministra, a na narod izdao je okružnicu, u kojoj 20 hrvatskih biskupa jednoglasno svjetuju vjernike, da „katolik ne može biti učlanjen u Sokolu“.

Ovo je bio ozbiljan glas, opomena, koju katolici nijesu mogli prezirati. Odvoji se katolička mladež od Sokola te osnuje novo tjelovežbano društvo pod imenom „Jugoslavenska Orlovska Sveza“, koju je ministarstvo potvrdilo da kao paralelno društvo kao Sokol može svoje djelovanje protegnuti na cijelu državu. Ovo društvo

### „Orao“

i njegovi društveni članovi, drugovi Orli i Orlice šire se kao oganj po šumi. „Zalud nastoje vlade, — ovako pišu „Subotičke Novine“ 1922. br. 23. — da službeno podupiru „Sokole“ i troše na njih iz općeg dobra milijune i milijune, nezavisni duh mladića se baš zbog toga otuđiva od njih, i samostalno se razvija bez ikakve vanjske pomoći. To je najljepši znak budućnosti Orlovske Sveze, da se sami mladići udružavaju u njoj i ne trebaju nikakve vladine potpore. Progonstva, što su od strane vlasti naperena proti njih, ojačati će njihove orlovske mišice i „Orao“ će se uzdignuti pobjedonosno nebu pod oblake.

Sjajan je dokaz o tom sveorlovsko slavlje u Brnu. Dvanaest kulturnih naroda svijeta su poslali svoje zastupnike. Ondje su bili zastupani i Jugoslaveni. Dvije nedjelje traju predvježbe. Danomice su se nastavljalje međunarodne utakmice, u kojima su pobijedili i Jugoslaveni.

Na Veliku Gospojinu je bila glavna slava, al velika napetost i pozornost je vladala i za nedjeljni ophod po gradu. Na čelu povorke bili su Orli-vojnici i Orli-legionari, iza njih mladež u prekrasnim narodnim nošnjama. Općinstvo je oduševljeno pozdravljalo Jugoslavene Hrvate i Slovence, kojima je na čelu išao dr. Korošec. Iza Ju-

goslavena se vozio u autu ministar Šramek, starosta čehoslovačkog Orla. U povorci je bilo oko 50 hiljada sa 203 orlovske zastave i 24 glazbe. Na vježbalištu se održala sveta misa, i poslije nje je blagoslovio papinski nuncij barjak čehoslovačkog i jugoslavenskog Orla. Olumučki nadbiskup dr. Stojan pozvao je Orle, da polože svečanu orlovsku prisegu:

„Obećajemo Bogu i domovini, da ćemo vjeru od otaca naših naslijeđenu ljubiti i braniti proti svakomu, te svoje orlovske dužnosti ispunjavati“.

Orli su jasno, glasno, muževnim glasom ponavljali svaku riječ zakletve. Hiljade i hiljade ruku se diže k nebu na zakletvu, barjaci se naklanjaju, a oči se pune suzama radosnicama.

Pošto je dr. Stojan svršio riječima zakletve, zapita još jednom: „Obećajete li“, a silno mnoštvo gromkim glasom zagrmi: „Obećajemo“. Poslije podne bio je javni nastup, gledalaca je bilo do 120.000.

Sudarila su se dva svijeta: kršćanstvo i poganstvo. Poganstvo njeguje isključivo tijelo bez duševnih ideala, a kršćanstvo zastupa oslobođenje duha i napredak u prosvjeti. Vodi se borba nemilostivo za život i na smrt: kao prije 1900 godina. Mlađi naraštaj shvaća ove ideje i njihove dužnosti, okuplja se na fronti i oduševljeno prima riječi sv. Pavla: „Krist pobjeđuje i vlada!“

„Orao“ se ima osnovati u svakom našem selu. Ako se nađe 10-15 svijesnih kršćanskih mladića, neka se obrate na Uredništvo „Subotičkih Novina“, otud će dobiti pravila. Dovoljno je ova pravila prikazati kod seoskog poglavarstva i prijaviti, da se u mjestu osnovao Tjelovježbeni Odsjek „Jugoslavenske Orlovske Sveze“. Poslje toga može djelovati kao sportsko društvo.



Kod odrasle mladeži se sjajno budi

### **Katolička Svijest.**

koja nam mora svijetliti puteve cijeloga života. Tko poznaje vječnu borbu Beliala proti Krista, tko uviđa njegovo nastojanje, da ljudski duh zadobije za svoju prevlast, te im odvrati pogled od vječnosti i da nadahne u njih novo pogansko mišljenje za čisto zemaljski život, taj će ubrzo razabrati i prosuditi djelovanje ljudi u porodici i u javnom životu, lako uvidjeti, koje riječi, snovanja i okupljanja idu po naputku dobra il zla duha, lako će upoznati veze, kojima usredotočuje zao duh ljudske napore da poruši Kraljevstvo Kristovo na ovoj zemlji. Tko osjeća ponos toga radi, što je član kršćanske katoličke crkve, ove najveće ustanove na svijetu, koja je dovela čovječanstvo do dosadašnje prosvjete: njezina nauka je ukinula ropstvo, učinila jednakim sve ljude u pravnom odnošaju a polako razvija društvo čovječje i za stvarnu jednakost, taj ne će se postidjeti, ako se nazove katolikom, ili mu se narugaju nezrelim podsmjehom. Samo ljudi, koje je Belial svojom mržnjom il živinskim življenjem zaglupio, ne priznaju to, da su osnove sadašnjeg čovječanskog poretka, sloboda osobe, čistoća života i pravo svojine, čisto Kristova načela, koja i njegovi neprijatelji nesvjesno uživaju, premda božanskog Izumitelja mrze i ovu mržnju po nadahnuću Beliala šire.

Katolička svijest nije babje sanje, već muževna prosvjetljenost, koja razabira duhove, vidi, koja društva, književna djela, političke stranke i osobe stoje u službi Krista il Beliala te idu u prilog razorenju kršćanstva i tim na vječnu propast neumrlih duša, il na dalnji i stalni

napredak čovječanstva. Katolička svijest je muževna odvažnost i

### **u javnom životu**

stati na obranu ovih načela i njihovih ostvarenja. Kad se spominje katolička il kršćanska politika, tad nije govora o crkvenim pobožnostima, već o nastojanju, da se spase i uvaže i nadalje tri najglavnije misli kršćanske, na kojima se temelji uredba sadašnjeg evropskog društvenog poretka, koja se odnosi na obezbjeđenje čovjeka, njegovog života, sporenja i izdržavanja; a to su lična sloboda, čista i stalna ženičbena veza, i pravo svoga imetka. Proti ovih velikih blagodati sadašnjeg svijeta dižu se socijalisti, komunisti, liberalci, slobodoumnici, slobodni zidari, naprednjaci, i drugi vikači i pokretaši. Jedni nijeće bravo svojine za pojedinca, drugima treba slobodna ljubav, a trećima je priga za povraćanje čovjeka na bezvjerstvo, svi ovi velikim trubom i marom osnivaju društva i stranke, pokreću listove, izdaju knjige i letake, ne žale posla ni novca, zamataju svoje snove u lijepe nazive i boje, grde i napadaju sve protivnike, ne ustručavaju se narod huškati na krvoproliće. Sva ova trudba i borba, hotice il nehotice, svijesno il nesvjesno, u cjelini i u potankostima, ide za tim nastojanjem, da se poruši veliko djelo Isusovo i obnovi se carstvo Beliala.

Svijesni muževi uviđaju, da bi ovo djelo bilo ubijstvo svakog napretka, pa zato istupaju u javnom životu i stvaraju stranke, na kojima se

### **kršćanska politika**

osniva i vodi u raznim državama. Naučeni ljudi i ugledni državnici su uvidjeli, da, ako su radi stati razornim elementima na put, nije do-

poljno, da se kršćanska vjera po  
 prkvama izvršava, da se narod moli  
 za spasenje duše svoje, nego je  
 od potrebe da se u državnim od-  
 jedbama i donošanju zakona sa-  
 čuva i obezbijedi ona ustanova,  
 koju je Krist na ovoj zemlji odre-  
 ličio, da čuva i navješćiva ona na-  
 čela, koja je on širio za poboljša-  
 nje ljudskog života. Ovi muževi  
 vide, da ako se ne zapriječi te  
 ložu do vlade take stranke, koje  
 su pod uplivom i s programom  
 protukršćanskih ljudi ostvarene i  
 rođene, ovi će uzeti u ruke kor-  
 nilo, da će donošati take zakone,  
 kojima će zapriječiti širenje vjer-  
 skog osjećaja, te će krjepost ma-  
 maksati a zlo zavladati, i time će  
 se doći do propasti države, poro-  
 dice i pojedinca. Zatim će padati  
 prosvjeta i blagostanje i cijelo čo-  
 vječanstvo nastradati. Povjest je  
 dala im na to dovoljno pouke. —  
 Zato su ovi državnici i na političko  
 polje istupili imenom kršćanskim,  
 katoličkim. U politiku miješaju pro-  
 tivnici vjerske i školske poslove,  
 napadaju katoličke ustanove, odu-  
 zimaju prava crkvi katoličkoj, za-  
 priječavaju vršenje vjerskih duž-  
 nosti u školama i u vojski, dona-  
 šaju zakone, koje oduzimaju že-  
 lidbi značaj vjerski, dakle miješaju  
 njihovu politiku u vjeru, zato mu-  
 ževi kršćanskog osjećaja primorani  
 su bili pozvati kršćane na obranu  
 svojih vjerskih interesa te po obi-  
 čaju modernih vremena osnovati  
 stranke, kojima je zadaća braniti  
 kršćanski karakter društvenog po-  
 retka. Gdje je katolička svijest se  
 probudila i kršćani su shvatili važ-  
 nost kršćanskih pokreta i organi-  
 zacija, ove su stranke došle do  
 većine i došle su do vlade.

Poznato je svakom, tko novine  
 čita, kako borbu je morala pretrpjeti  
 katolička crkva od njemačkih pro-

testanata, i Stranka „Katoličkog  
 Centuma“, kako je budno čuvala  
 prava katoličke crkve. Sadašnja  
 irska borba nije drugo nego osloba-  
 đanje katolika od ugnjetovanja od  
 strane anglikana.

U Českoj su posljednje tri go-  
 dine zapravo uništiti htjeli katoličku  
 crkvu, dok se nije Pučka Stranka  
 organizovala, i natoliko porasla, da  
 je vlada primorana bila s njom se  
 združiti i ovako su progonstva od-  
 mah pristala. U Nizozemskoj prije  
 godinu dana je došla katolička  
 stranka na vladu, a u najbogatijoj  
 i najnaprednijoj zemlji u Belgijskoj  
 katolici vladaju evo već 35 godina.  
 U Francuskoj je dugo vremena  
 važila ona kriva poslovice: „Baška  
 vjera, baška politika“, i ovo vrijeme  
 su slobodni zidari dobro izrabili,  
 oduzeli su crkvena dobra, obustavi-  
 lili su svećenstvu plaću, oteli sve  
 katoličke škole, razjurili su kongre-  
 gacije i redove, još i javne spro-  
 vode mrtavaca su zabranili i pri-  
 kinuli svezu s Rimom. Čuvena je  
 opomena Lava XIII. što ju dao  
 francuskim katolicima.

### „Napolje iz sakristije.“<sup>66</sup>

Nemojte se kriti med četiri cr-  
 kvena zida, nego stupite sa svojim  
 katoličkim osvjedočenjem u jav-  
 nost, i zahtjevajte, da ga rešpekti-  
 raju. Francuski katolici su se po-  
 krenuli, organizovali i sastavili ka-  
 toličku politička stranku, vlada pod  
 njihovim pritiskom pomirila se s  
 Vatikanom, i ne smije zapriječavati  
 djelovanje katoličke crkve.

U Talijanskoj otkako je ujedi-  
 njena Italija oduzela papinsko do-  
 bro, katolici nijesu htjeli učestvo-  
 vati u izborima za državne poslove;  
 zadovoljni su bili, da za seoske i  
 pokrajinske poglavare izaberu ljude  
 bez prigovora. Na ovaj način su  
 ostala sela i pokrajina u katoličkim

rukama a u sabor su došli ljudi posve protukatolički, koji su donijeli državne zakone, po kojima su oduzeta sva crkvena dobra, još i slike umjetničke vrijednosti odnesene su iz crkve. Na vladino nasilje za obranu svoju bili su katolici primorani politički se organizovati i sada je talijanska Pučka Stranka u parlamentu najjača.

Baš ova dva primjera iz Francuske i Talijanske svjedoče najbolje kako je od potrebe, da katolici zasebno političku stranku osnivaju. Svi Francuzi i Talijanci su katolici pa su došli med njima oni na površinu, koji pod izlikom da suzbiju „klerikalizam“, širili su mržnju na svećenstvo, napadali su katoličanstvo i razbijali su samu crkvu. — Odmah je nastupio interkonfesionalni mir, kada je katolička stranka onemogućila nastojanje ljudi protukatoličkog osjećanja.

Kao što vidimo iz gornjih podataka od potrebe je, da katolici imaju svoje zastupstvo u državnoj politici, i to je na korist interkonfesionalnog mira. Ove katoličke stranke su uzeli naziv

### **Pučka Stranka**

jer se u svojem radu oslanjaju na kršćanski puk, koji je vjeru, što ju dobio od pradjedova, sačuvao, i želi ju obraniti proti napadaja dindušmana svojih.

Oslonja se na veliko mnoštvo naroda, pa zato joj postaju najžešći neprijatelji one političke stranke, koje žele također korist i interese puka uzeti u svoj program i sa mnoštvom mase raspolagati, i doći do vladi ma i silom pozivajući, da su oni jedini opravdani zastupnici naroda i vlastodršci jer su milijuni s njima jednog osvjedočenja i zahtjeva.

Najgorčeniiji neprijatelji su katoličkih organizacija uvijek

### **socijalisti**

i komunisti. Obadvoji u bitnosti jedno traže, samo se u načinu izvođenja razlikuju; socijalisti naglašuju da su radi postignuti svoje ciljeve zakonitim putem, razvojom, evolucijom, dok komunisti to isto kušaju postići naglo, nasiljem revolucijom.

Pred mnoštvom žele podupirati dobrobit siromaka radnika, ali im program za pravo sastoji u tom, da poruše temelje na kojima se osniva ovaj društveni poredak, što ga kršćanstvo uvelo i uzdržuje. Čovjeka ne smatraju slobodnim u svojim odlukama, nego njegova se sloboda podvrgava zahtjevima društva; njima ne treba stalna sveza, ženidba, između muža i žene, nego slobodna ljubav, bez stalne obvezatnosti, zato bi država imala određivati odgoj djece, zato ne treba porodični život. Ne daju pojedincu vlasništva, sve bi bilo zajedničko državno i napsljetku društveno.

Pa jer se kosi sve ovo naukom kršćanstva, zato mrze katoličku crkvu, i prvi plod njihovih organizacija u narodu je širenje bezvjerstva. Sve ćemo ovo shvatiti, ako znamo da njihov početnik Marx i najveći širitelj Lassale nijesu bili kršćani nego Čivuti. Ovi nijesu shvatili Isusove riječi: „Evanđelje se ubogim navješćuje“, „Pustite malene k meni“, „Jao Vama bogatima“!

Njihovi nauci su mnoge nade ulili u srca ubogih, ali sve dosad su ostala pusta obećanja, glavna načela nijesu se mogla izvesti.

Pokušali su

### **komunisti**

nasiljem ostvariti sve to u Rusiji, pa ovo pet godina njihovog vladanja donijelo je nebrojenih patnje

Rusiji baš ubogima i siromasima. Jedan dio se dočepao vlasti, te živa, postali su gospoda na mjesto tjerane gospode, al veliko mnoštvo naroda od njihovih nauka napatilo se gladi i nevolje. U cijeloj Rusiji nalazi se nekoliko stotina milijada organizovanih boljševika, oni mačem u ruci uzdržavaju sovjetsku vladu, al za pravo isto tako staleži vladaju: mjesto Romanova Lenjini i Trockiji, mjesto ministara pučki povjerenici, a mjesto oficira sovjetske garde. Nadošla je lane suša, država izgubila je svoj kredit nije mogla postarati se za životne namirnice, bogataši su se razbjegli a ubogi umiraju na milijune od gladi. Do konca svijeta će se spominjati užasi i nevolje, koje ubogi ruski narod mora prepatiti. Sami boljševici uviđaju, da se moraju vratiti na pravo svojine, i priznaju, da se boljševizam sa svojim načelima sprovesti ne može. Boljševizam će najviše proklinjati ruski mužik, zemljodjelac, jer se on patio za vrijeme njegovog vladanja najviše. Zato se stalno buni, i jedva čeka pad sovjetskih vlasti.

Pučka stranka kao politička organizacija katolika i socijalizam, politički, rad na temelju klasne borbe, najveće su dvije struje po cijelom svijetu jer su internacionalne, odnosene na uredbu i opstanak čovječjeg roda. Protivne su jedna drugoj, kršćanstvo i socijalizam međusobno se uništavaju kao vatra i voda. Tko je kršćanin, ne može otići u socijaliste ni u komuniste, a tko stupi med njih, stao je za borioca Beliala protiv Krista. Ne ima sumnje, da će u borbi kršćanstvo odnijeti pobjedu. Otkako se je jasno posvjedočilo u Rusiji, da sa Marxovi planovi o izjednačenju čovječanstva u materijalnom pogledu neizvedivi, povratio se ljudski rod k

iskušanom načinu napretka, što ga je vodilo dosad kršćanstvo, koje je čovjeka najpre učinilo slobodnim, pa ravnopravnim, navješćuje ga i jednakim; i ovaj nauk će učiniti ljude jednakima pred Bogom, pred sudom i vremenom u materijalnom pogledu. Zato se svugdje ojačavaju udruženja kršćanska.

Nuz ova velika trvenja otvorile su se u svakoj državi i male političke trgovine, koje su ispisale lijepe firme pa glasno vabe kupce, glasače u svoje dućane, a na vašaru ljudi rado svraćaju pod šatore. Take stranke su

### **u Jugoslaviji**

uzele nazive najviše od zemljoradnika, jer je narod u našoj domovini većinom seljački i zemljoradnički. Tako se zovu kao najveće stranke

### **u Hrvatskoj**

„seljačka stranka Radića“,

### **u Srbiji**

„zemljoradnička stranka“

### **u Bosni i Dalmaciji**

„težačke sloge“.

Sve ove stranke su mjesni pokušaji za prost narod, lijepi nazivi bez nutarnjeg sadržaja. Subotička „zemljodilska stranka“ ne dolazi u ozbiljan obzir, jer ovo napinjanje naliči čivutskom stečaju, gdje se roba prodaje uz cijenu, tko će dati više!

Proti nas katolika u Jugoslaviji mnogo uvrjeda su nanijele

### **dvije srpske stranke,**

koje su sad na vladi, a to su radikalna i demokratska.

Ova je politika u našoj državi dovoljno poznata, u novinama svatko je čitao njezine grijehe i vrijednosti, mi ćemo samo navesti

gdjekoji članak iz „Subotičkih Novina“, da se ponove već pretresani predmeti.

„Kada su se vršili izbori prije dvije godine za ustavotvornu skupštinu, dobile su većinu dvije srpske stranke: radikalna i demokratska stranka.

### **Radikalna stranka**

nije tajila ni pred izborima da joj svrha braniti srpske interese. Pašić je izjavio u Novom Sadu, da svakom Srbinu jedina želja mora biti: stvoriti Veliku Srbiju. U svojem dvogodišnjem radu nastojao je svoje želje izvršiti, dao je rasparčati kraljevinu tako, da u svakoj oblasti sačuva se „srpski karakter“. Radikali to nijesu ni tajili, pa nijesu ni željeli, da u radikalsku stranku ulaze drugi osim Srba, ostali su sami, nije im se priključio niko, jedino nedonošče subotičke politike. Al

### **demokratska stranka**

je donijela veća ogorčenje. Ova stranka je vabila ljude sa uzvišenim programom: jugoslavenstvo, narodno jedinstvo, ravnopravnost. Skupilo se oko nje više Hrvata. Kod izvađanja pak pograma, kod sastavljanja ustava, njezine vođe su se iznevjerile svom obećanju: od jugoslavenstva su joj i ime zabacili, mjesto narodnog jedinstva uveli su koruptivan centralizam uprave, a ravnopravnost zamijenila je prevlast jednog plemena. Ne samo njihovi izbornici, nego i sami njihovi poslanici osjećaju težinu i sramotu ovoga nedosljednog rada, te su nezadovoljni, i kidaju se od Pribićevića. Demokratska stranka je u rasulu. Vođe, Pribićević i Davidović su se već razišli.

Razvoj politike ide u pravcu, da će se Pribićević sa svojim odanim

ljudima utopiti sa pristašama Pašića u srpski nacionalni blok, a drugi će se ujediniti i koju državnu stranku, koja će tražiti pomirenje sa Hrvatima.

I nas, Bunjevce i Šokce

### **jednaka sudbina**

čeka s Hrvatima. Mi smo se vazda osjećali Hrvatima, ma da smo se dosad nazivali našim pokrajinskim: „Bunjevac, Šokac“. S Hrvatima ćemo dijeliti dobro i zlo. Mi smo s punom radošću stupili u novu državu Jugoslavena. U prvoj zanešenosti vidili smo u budućnosti blaženu i zadovoljnu braću svu u jednom zagrljaju. Ni dvoumili nijsmo o tom, da će biti razlike med nama: Hrvat, Srbin, Slovenac, Bunjevac i Šokac postat ćedu historijski spomenici. A gle ova imena označuju dijelove, plemena il narode, koje drugi dijelovi, plemena il narodi ne će da trpe, koje mrze i žele ih odbaciti.

Historija nas uči, da Njemačka nije mogla progutati Poljake, ni Engleska Irce, ni Austrija nije uništila Slavene, nego ju njihove politike dovele do toga, da su narodi omrzili svoju otadžbinu, i njezin raspad željeli.

Historija je dovela sve nas Jugoslavena u jednu zajednicu; i da naše vlastodršce nije vodila želja, da jednom plemenu il narodu osiguraju brojnu nadmoć, otpala braća bi se sad s nama zajedno radovala ljepšoj budućnosti. Ova ista politika zabija i nadalje klipkove med pojedina plemena il narode, ne stara se sa budućnošću, samo nastoji izrabiti današnje stanje za svoju plemensku tjesnogrudnost. Zajednička budućnost zahtijeva, da preuzmu vodstvo u državi uvidavniji ljudi, koji će voditi brigu za cijelokupnu državu, te srediti odnose.

Hrvate ne mogu — kao što oni kažu — amputirati a da ova amputacija ne ponese sa sobom upalu i otrov krvi cijele Jugoslavije. Bunjevce u Subotici ne mogu budakom ubiti, a ni Suboticu odbaciti, a da nebi izgubili cijelu Vojvodinu. Samo ljudi zanešeni mogu na ovo pomišljati. Al moraju doći ljudi, koji će zahtijevati, da se Hrvati na zapadu, a Bunjevci na sjeveru moraju izdovoljiti.

### S Hrvatima

ćemo, al ne s Radićem. Radić je opet izlio sav pelin svoje nesređene duše, valjda je baš hotimično raskol htjeo izvesti med Hrvatima.

Prošašte nedjelje držao je govor na kat. groblju pri jednom ukopu, pa je pravio ruglo od svete hostije, od krunice, očenaša, od kršćanske vjere; cio njegov govor bio je ispletan napadajima na katoličke istine i katoličko svećenstvo.

Mi smo već naučili na ovaku demagogiju; čuli smo dovoljno ovakih bljuvatina od peštanskih čivuta, kad su med socijalistima tim vrbovali sebi pristaše, da su huškali narod proti crkve. Iztrijeznio se već naš narod od ovakih przna ne će se dati žedan prevesti ni od Radića. Samo jedno žalimo, što je ovakav čovjek postao predsjednikom najveće hrvatske stranke. Radićeva mržnja proti katoličkoj vjeri ne će dobiti odziva u vjernoj bunjevačkoj duši. On je svoju politiku krenuo u tjesnac gdje će mu kola slomiti točkove. Kano da Hrvatska ne ima važnijih pitanja i nevolja već da se zavađaju među sobom katolici zbog Radićevog nevjerstva.

Da Radić nije svoju politiku ograničio samo na užu Hrvatsku i pasivnu rezistenciju, mi u Vojvo-

dini ne bi došli do ovakog jasnog stanja.

Jedino je njegova politika uzrokom, što se mi tako zapušteno i ogorčeno sami samcati borimo. Niko ne može želiti, da idemo s Radićem, ma da hoćemo ostati Hrvati.

### Naša politika

ne može saći s onoga trenika kojim smo se prije dvje godine krenuli, a to je bio poziv za sve Bunjevce i Šokce: „Kršćani svi na okup.“ Mi se moramo izjaviti kao pleme za Hrvate, jer nam ne dopostaju ostati neutralnim srjedom med Hrvatima i Srbima, jer smo sa Hrvatima jedno po jeziku i po vjeri, al ujedno moramo i nadalje ostati na istoj kršćanskoj osnovi. Na ovoj osnovici smo se počeli kupiti, za obranu ove kršćanske katoličke misli su nam se odrekli ljudi unosnijih ponuda radikala.

Nas je u B. Š. S. kršćanski osjećaj okupio, iznevjerit ćemo se našem narodu, ako se odrekemo ove osnovice. Pravedno bi mogli naši ljudi prebaciti, da se gospoda iznevjerila svojem narodu, ako bi naša gospoda počela nagađati se s takim partijama, koje očito i jasno zauzimaju stav proti katoličke crkve, i traže prigode, da se izraze proti kršćanske politike. Kada naglasivamo dakle, da idemo u Hrvate, ne znači, da se pretapamo u koju hrvatsku stranku, nego idemo u Hrvate kao pleme, a naša stranka ostaje i nadalje onako, kako smo se okupili prije dvje godine. To je shvatanje i Hrvata. Kada su se naši poslanici u Zagrebu sa hrvatskim strankama dogovorali, svi su nam to poručili da će zadovoljni biti, ako se mi izrazimo za Hrvate, za hrvatsku interesnu sferu a da ostanemo kao politička stranka

na dosadašnjem našem temelju.  
Ostanimo

### **Bunjevačka i Šokačka Stranka**

zasebno, koja traži sa Hrvatskom i Slovenskom Pučkom Strankom u jednom klubu pod predsjedništvom dr. Korošca, jer ovim putem ćemo ostati svi u zajednici, a ovaj put osiguvara nama budućnosti u Vojvodini, gdje su stanovnici u većem djelu svijesni katolici. i kao taki će s nama sudjelovati.“

Otkako se izjavila pučka stranka u Subotici, da pri novim izborima nije rada zasebno istupati, nego će raditi zajedno sa bunjevačkom i šokačkom strankom, našem pokretu pristoji najbolje naziv Bunjevačka i Šokačka Pučka Stranka.

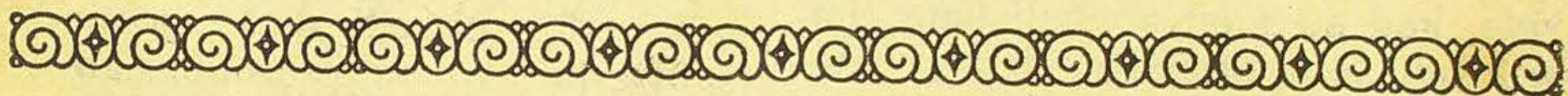
Mi smo izrazito naglasivali kršćansku politiku, i preko pučke stranke doći ćemo u odnošaj sa velikim političkim pokretom po cijelom svijetu. Ovo je svjetski ideal, za ovakav rat će svaki kršćanin oduševljen biti.

Dragi brate

### **Bunjevče i Šokče**

Zamašnjim poletom obašli simo širom svijeta, prikazali smo borbu između Krista i Beliala. Požrtvovno moramo braniti svoje katoličke škole; stat ćemo oduševljeno do naše odvažne mladeži; vidimo, da socijalizam nije prosto pitanje nadnice, nego organizovana borba proti kršćanluka; ne možemo se dati zavesti lijepim obećanjima u politici nego svijesno moramo stati, do kršćanske politike, kao što čine katolici po drugim državama. Naša politika u Jugoslaviji ne može nas odvest u srpske stranke, ni u radikale ni u demokrate, već ćemo jednu sudbinu uživati s Hrvatima. U Hrvate ćemo ići preko Pučke Stranke, koja će nam dati veze, da se ujedinito sa svim katolicima po svijetu po onom pozivu;

Kršćani! Katolici! svi na okup! U borbu proti Beliala na obranu Krista!



Svaki pravi katolik neka stvar Crkvenu drži za stvar svoju boreći se za nju odvažno i ustrajno. Često bo se događa da radi popustljivosti i straha dobrih, postaju opaki još gori i drzovitiji.

(Lav XIII.)

Roditelji, koji žele svoju djecu dobro odgojiti, treba da vazda upotrebljavaju za to dva sredstva: Prvo je ustrajna molitva, a drugo: sami roditelji moraju biti iznutra i izvana dobri kršćani.

(Stolz)

Ne može biti neprijatelj kršćanstva, koji ne bi mrzio i sv. Oca Papu, ali nema neprijatelja Pape, koji ne bi prije ili kašnje bio izdajnik kršćanske vjere.

(Th. Morus)

## Pabirčenje na polju prošlosti Bunjevaca i Šokaca.

Bilo je to onda, kada su Turci 1686. iz Ugarske protirani posli oslobođenja grada Budima. 150 dugih godina podjarmljen od Turaka živio je naš narod po širokim ravninama Bačke. Odvojen, odsičen od svojih duhovnih poglavica. Ali sam narod nije baš ostao bez svake duševne utihe i duhovne pokripe. Dobivao je on iz Bosne revnih Franjevaca, Isusovaca, požrtvovnih svitovnih svećenika, ako i ne u velikom broju, ali našlo se posvećenih radnika u vinogradu Božjem, koje je ljubav naroda i spas njegove duše doveo ovamo za onda opustošene, podjarmljene krajeve; s jedne i druge strane Dunava pa čak onamo od Beograda do Temišvara. Jedan od poznatijih je bio Pop Šimun Ivan Matković, koji je baš prija tristogodina ovde dilovao, zaslužio je, zavridio je, da mu se uspomena ponovi. Pop Šimun Ivan Matković 1622. godine traži dozvolu iz Rima, da se

smije baciti u one krajeve

gdi „Bunjevci“ žive,

a to je veli on u kalačkoj dijecezi. Upravo 300 godina! Kada Don Šimun Ivan ištiče u svojoj moljbenici župu Bunjevci nemojmo misliti, da se tu o jednom mjestu, o jednom selu u današnjem smislu riči govori. Jer kad on traži, da ide Bunjencima on se zagrija za sve one katolike, koji se nalaze od Budima priko Bačke, Srema pa onamo od Radne-Lipe pa sve do Temišvara. A da je to tako, to svidochi naš vridni Don Šimun Ivan Matković, kada naški piše u Rim 1635. godine 14 svibnja pridsidniku Kongraciji Vjeroplodnici (Propagandi).

„Prisvitli Gospodine! Mnogo krat tjo sam pisati Vašem Gospostvu, ali nisam mogao od velika progona i napasti i muka kojim nas muče, i strava koje patimo . . .

. . . Ako bude ova perseku-



cion (progon) jošte do tri godišta znajte Vaše Gospostvo, da se ne će moći katolik u Bosni, Slavoniji i Ungariji održati.

Sadašnji Vezir ufati nas tri sacerdotu (svećenika) i drža nas od mladoga Božića do Kandelore (Svitla Marijina) na ledu snigu, da nam spali nokti od nogu, gvožđe na ruku i grlu“. Dalje opisuje kako jih muče mučitelji: „Ti si obratio sve od Dunava do Kaniže, kanu ti popovi i biskupi od Rimpape. Daj blago! Veće smo bili mrtvi nego li živi“. Evo ovako je živio naš narod katolički za vrijeme turskog ropstva. U nekom pogledu još je zanimivije stanje katolika u Banatu onamo do Temišvara, gdi su vođe katolika dubrovnički trgovci. 1582. godine 6. veljače ćirilicom

#### napisan list

šalju Svetom Ocu Grguru XIII. i traže redovnika iz Rima „jer u ovoj zamlji počamši od Dunava do Erdelja nenalazi se nego jedan svećenik fra Dominik Đurđević Dominikanac Dubrovčanin. U ovo je vreme dolazio u Banat biskup Antun Matković iz Bosne. Ne će biti suvišno ovde navesti i imena onih trgovaca koji pišu sv. Ocu a to su: „Ja Andrija Čakalić, Ja Toma Matijević, Ja Grgura Nikolić, Ja Raosav Matković,

Ja Vicenco Mihailović, Ja Bernardo Jellić, Ja Ćiro Nikolić, Ja Ilija Vlahasić, Ja Stojan Martinović, Ja Stiepan Paškujević . . . i drugi“. Ne samo duhovnike i redovnike traže nego bi oni i škola „jer bijaše odlučeno i jednu školu s pomoćju i milošću Vaše Svetinje od nekoliko dičice u kojoj bi pako bili redovnici i duhovnici od otaca Jezusovijeh i Vaše Svetinje“.

Evo nekoliko slika iz onoga doba ropstva i jarma turskoga. Još ćemo nekoliko slika iz vremena, kada su se na to pozvani dali obnovi stare kalačko-bačke dijeceze i to iza izagnanja Turaka iz Bačke posli 1686.

Ove je godine Car i Kralj Leopold imenovao za Nadbiskupa Kalačkog biskupa zagrebačkog: Martina Borković Hrvata iz sela Domagović blizu Karlovca. Nije mu se dalo da stupi na tlo svoje nove nadbiskupije. Prilike nisu bila povoljne za jednog 90 godišnjeg starca koji je inače 1687. 31. listopada svoj život dovršio. Ostalo mu je dakle samo ime u knjizi povisti nadbiskupije. Za Borkovićem dolaze 1691. Leopold Kolonić grof a 1693. Pavao grof Szechenyi, svojeg plemena najugledniji muž, a za otačbinu i Crkvu zaslužan Crkveni dostojanstvenik. U njegovo je doba bila tako zvana

## Rakocijeva buna

oja je osobito sa strane fran-  
uske imala podpore, osobito  
utem njezine diplomacije. Samo  
e zato spominjeno što je veli-  
og odjeka imala od Segedina  
gori na zapad od Baje do  
onje Bačke do samog Bača.  
brpski živalj iseljiva se na južne  
rajeve. Rakocijevi kuruci harali  
u od Kalače rušili i palili što  
u našli misleć, da su ovde  
ve zakleti neprijatelji Rakoci-  
jevi a pristaše Beča i carskog  
lvora. Bački franjevački samo-  
tan traži i nađe utočista u  
Zukovaru kuda su prišli i Fra-  
njevci sami su sobom noseć  
rhivu. Posli smrti grofa Sze-  
chenyi-a dolazi Emerik Csáky  
otomak plemena starog i sla-  
nog proslavljen kao kardinal.  
š njegovim imenom je skopčan  
početak izdašnog rada za ob-  
novu stare kalačko-bačke dije-  
ceze i moglo bi se reći da  
nu je prvi korak posvećen  
našoj bunjevačkoj Subotici.  
1729. na moljbu Franjevca Mar-  
ina Voculika subotičkom sa-  
mostanu pridaje subotičke vir-  
nike s obzirom na velike za-  
sluge koje su stekli već za  
turskog zaposidnuća i da više  
od 40 godina u nestašici dru-  
gog svećenstva subotički Fra-  
njevci vode brigu ne samo za  
subotičke Bunjevce. Oni zaleze  
na one prostrane pustare kao  
što su bile Aljmaš, Jankovac,  
Miljkut, Topola, Kanjiža, Senta.

Ovde ćemo istaći samo jedno  
ime, ime Fratra Franje Eveto-  
vić kojega već 1712. godine  
vidimo kao guardijana u Föld-  
váru na Dunavu. Bio je sigurno  
sin roditelja Bunjevaca, koji su  
na miljkuckoj pustari živili a  
kuda su zalazili subotički Fra-  
njevci kao prvi učitelji, prvi  
duhovnici našega naroda. Na-  
priporuku vridnih subotičkih  
Franjevaca primljen je u re-  
dodržavu bosansku — u pro-  
vinciju zvanu i poznatu Bosna  
Argentina. Bilo je posli oslo-  
bođenja od turskog jarma, više  
sinova bunjevačkih roditelja,  
koji prime habet reda Svetog  
Franje i kao fratri svršivaju  
u Bosni i u samoj Italiji filo-  
zofiju i bogosloviju, sjednom  
ričju više nauke i vraćaju se  
u Bačku, Baranju, Banat da  
budu svojem rodu i plemenu  
duhovnim prosvititeljima. Ja  
mislim zanimat će naše čitate-  
lje ako od ovih prvih navadem  
nikoje, koji uspomena neka je  
sačuvana kod našeg bunjevač-  
kog naroda. Evo su ovi sinovi  
našeg narodu, koji je svaki  
korenika roda našega, na brzu  
ću ruku, da jim imena, samo  
iz starijeg doba, u

### jedan vinac

svežem. Otac Mijo Radnić gu-  
ardijan u Budimu 1694, pisac  
poznat svojega vrimena, Luka  
Karagić-Čilić 1717, duhovnik-  
vojni u Italiji a i u Beo-

gradu, također pisac, Stipan Vilov profesor bogoslovije u Kalačkom simeništu od god. 1733. pozvan na profesorsku stolicu od nadbiskupa Kalačkog Hrvata Gabre grofa Patačića, Otac Gavro Guganović guardijan u Baji 1711. O. Augustin Pijanić 1717. u Baji, rodom Bajac Otac Antun iz Budima 1717, Otac Ivan od Sombora 1699. guardijan u Mohaču, Otac Serafin rodom Muhačanin 1723. Otac Ivan Kubatović 1715 godine guardijan u Šaregradu. Ovi fratri i njihovi naslidnici bili su prvi suradnici tadani nadbiskupa kalačko-bačkih!

Godine 1733 dolazi u Kalaču kao nadbiskup Grof Gabro Patačić dolazi u najlipšem muževnom dobu svojeg života u 35-oj godini, sin starog plemićkog roda, pravi Hrvat. Nije cilj ove rasprave da se opisuje život pojedinih dostojanstvenika, ali smijemo reći da je

**Nadbiskup Gabro Patačić** jedan od najvećih svojih pridšasnika i naslidnika, koji su upravljali kalačko-bačkom nadbiskupijom. Došao je pun energije, pun dobre volje, došao je da stvara, da ruševine razbacuje da na ruševinama nove sgrade diže, došao je da lipe osnove i planove ostvara, došao je u nadbiskupiju za onoga vrimena u priležnom razmirju slavenskog karaktera, jer naseljivanje ma-

đarskog i nimačkog elementa samo je kasnije naslidilo. On je položio temelje novom simeništu 1733. dakle već prve godine svojeg nadbiskupovanja. U simenište sakuplja kao u konicu mlade levite da odhrani sebi za saradnike, već prvogodine primi osmoricu. I svo ovo čini o svojem trošku, odnosno izdatke pokriva sam, i dohodka nadbiskupskog vlastelinstva, koji u ovo doba nije bio baš tako veliko. Gabro Patačić gradi i dovrši prvostolnu crkvu i polaže kamen novoj palači. Godine 1736. bilo je u nadbiskupiji 20 župa, a od ovih je 8 u kalači i u njejoj okolini, a 12 je u Bačkoj, jer u ostalim selima duhovnu pastvu vode Franjevci iz 4 franjevačkih samostana kao što su Bāja, Bač, Sombor, Subotica. Pa kako su Franjevci vrlo veliki upliv imali na naš narod ovaj svoje sinove prvih godina vrlo ridko šalje a kalaču, samo se kasnije javljaju u kalačko simeniste, a prvi pitomci dolaze iz

**Hrvatske, Slavonije,**

iz Slovačke od gornje Mađarske. Od prvih svećenika i klerika su bili: Mijo Fabšić, Matija Đurković Novosađanin, Petar Halav Banaćanin Bunjevac; Gaspar Hrvaćanin, Stipan Jagodić — somborski župnik posli odlaska Franjevaca, Stipan Jerković prvi plebanoš u Čonoplji. Stipan Kaušić od

prvih pitomaca simenista kalačkog kao i Petar Maurović župnik aljmaški, gdi je 36 godina župnikovao.

Marko Mihaljević 1735 godine ravnatelj bogoslovije i pridsidnik svete stolice kalačke. Evo nam od prvih klerika novog simeništa iz Požege, rođenog 1716, kasnije profesora bogoslovije sve do 1747. godine, za tim ide u Garu, u Santovo i Novisad, umro 1796. 14 prosinca, njegov vršnjak bio Nikola Pastorčić rodom Dalmatinac rođen 1734. Stipan Ranić iz Pečuja, župnik u Baču, Subotici i Baji. Od kanonika novo postavljenog kaptola kalačkog

#### hrvatskog porikla

su bili ovi: Antun Knežević prvi župnik u Gari posli u Novomsadu a od 1752. godine kanonik, Knežević je napisao i za tisak pripremio dilo pod naslovom: „Knjižica duhovnog razgovora ili priplemenita za

državanje duhovnog i pobožnog promišljanja za odstupiti od zla, a činiti dobro i upraviti put k svome spasenju“.

Mi mislimo, da će se život ovoga zaslužnoga muža opširnije opisati, jer je zavrдио, da naš narod znade kakvih svećenika je imao na polju narodne prosvite u ono vrime, kada se na ovom polju vrlo ridko ukazao gdikoji radenik.

Dva brata Gašlevića — čini mi se da su blizanci — Požežanina Antun i Franjo, onaj kanonik ovaj župnik u Baču spadaju među one naše svećenike, koji služe na diku i ponos svojem rodu i svećeničkom stališu a imaju se brojiti u red prvih radnika kod obnove naše dijeceze. Ostavimo za posljednjeg Alberta Vojnića jednog od prih sinova Subotice „bele“ koji se svećeničkom stališu posvetio. Godine 1768 postane župnikom u Futogu a 1799. kanonikom u Kalači.

Janko Kostalić.

Propelo kaošto sve društvene i obiteljske, tako je sve građanske krijeposti porodilo. Prava ljubav domovine, požrtvovanje za opće dobro, vjernost, strpljivost i sve ostale prednosti, kojima izobraženi narodi svoju slobodu, napredak, slavu i prosvjetu zahvaliti imaju, plod su po vjeri, dar po Propelu.

(Štrossmayer).

Značajni ljudi, koje bi visoko štovali vrlo su rijetki. Priznati moram, da sam prave značajeve našao samo tamo, gdje sam našao vjersko osvjedočeni život.

(Goethe).

## U TRI PUTA . . .

Iz Bunj. šok. „Vile“ god. 1873.

Šetala se golubica bela  
 Sridom staze dive kud prolaze,  
 A sa svojim golubom bijelim;  
 Al besidi golubica bela,  
 A golubu svome bijelome:  
 „Moj golube, milost ti od ljube!  
 Ajd golube moje milo perje,  
 Milo perje primilo biserje!  
 Ajd golube da strilamo dive  
 Ljubežljive minjajmo celive! . . .  
 To golubu bilo ništo drago  
 Pa on ljubi golubicu svoju:  
 Zasobice u tri puta lice  
 U tri puta a golubja usta . . .  
 Al gledale to mlađane dive,  
 Ta gledale i čas planu lica,  
 U gledanju zabole jih srca.  
 Bi gledanje njevo bolovanje . . .  
 Ljuta bola na srdašca pala,  
 Lika traže lik jim nepomaže;  
 Neb' jih likar izdravio likom,  
 Niti majke svojim slatkim mlikom.  
 Niki vele da su urečene . . .  
 Od te bole nek se Bogu mole.  
 Drugi vele da su zaljubljene . . .  
 Od te bole golube nek ljube,  
 Ta divojke neženjene momke,  
 Zasobice u tri puta lice  
 U tri puta u medene usta!

JUKIĆ.

*Annunzio*

## TREĆI RED SV. FRANJE.

„Stupite u III. red sv. Franje, tuj je spas“, rekli sv. Otac Papa svakom katoličkom srcu, svećenicima i braćernicima, kršćanskim ocima i majkama.

Što je Treći Red? Treći red sv. Franje je kršćanski život, dovršeno, potpuno katoličanstvo. To je jedino potpuno katoličanstvo koje nas spasiti. To je udruženje svijesnih katolika; to je redovnički život u svijetu, što osvećuje pojedince i obitelji. U duhu sv. Franje svakoga trećoreca mora rijesiti poniznost i posluh, umjerenost i skromna čistota, radinost i vjernost, duh molitve i pokore. Treća se gotovo opisati, koliku korist nosi ovaj red svakom pojedinom kršćaninu i cijelome ljudskom društvu. Stoga upiru ruke u taj red oni, koji žele svijet popraviti i preporoditi. Treći red je nastao za puk, a toliko ima snagu da urodi plodom, neporočnim pobožnim braćernicima, vidi se iz njegove

prošlosti“, riječi su Leona XIII.

Braća III. reda činila prava čudesna te su u svoje doba igrala veliku vjersku, društvenu i političku ulogu. I danas je III. red učiona svetosti i savršenstva. „Svojim primjerom, zborom i tvorom trećoreci, ako zbilja živu po svojim pravilima, stupovi su Crkve katoličke, još i današ njezini apostoli, njezini agitatori, njezini vojnici, pravi vitezovi Kristovi“. Dr. Deželić trećoredac. U tom divnom redu postadoše braćom carevi i prosjaci, bogati i siromasi, vitezovi i seljaci. I jedan Renan je videći učinke III. reda na javni i moralni život morao reći: „Najveći preporod što ga je svijet vidio poslije Kalvarije, jest onaj, što ga je stvorio aziški Siromah . . . sa svojim trija redovima“.

Sigurno nije taj red kojem pripadahu ljudi, što su se toliko bavili rješanjem socijalnoga pitanja kao maintski biskup Ketteler, papa Leon XIII. taj

drugi otac trećoredaca i dr. ni za naše doba nije izgubio svoje veliko značenje.

Pokazuju nam to danas trećoreci u Francuskoj koji stoje na čelu katoličkog života u svim krajevima iz kojih bezbožna vlada je potjerala svećenstvo i redovništvo. Ko zna u Subotici pa i drugdje da su katolici u Italiji, Francuskoj, Njemačkoj i. t. d. dobro shvatili misao i volju Oca Kršćanstva i veličinu toga Reda, za koji se obično misli u našim krajevima da je za stare ženice i prosjake.

God. 1910. jedan francuski ministar se bolno izjavio u narodnom vijeću: „Uzalud nam je što smo istjerali iz Francuske redovnike i redovnice kad su ostali trećoreci. Trećoreci su najbolji nosioci svih vjersko socijalnih ideja Leona XIII. i Pija X“. Ati trećorece nemogu istjerati, jer bi morali istjerati 700.000 slobodnih francuskih građana. Treći Red treba proširiti koji će svojim utjecajem liječiti današnje rane i miriti sadašnje borbe.

Ljubav i svezu s Kristom, bratsku ljubav i uzajamnost među svim staležima, blagi mir, spokojnost i zadovoljstvo uspostaviti, to podati kršćanstvu svrha je III. reda sv. Franje.

Treći Red je osnovao u Subotici god. 1729. vladin povjerenik (Capetaneus primarius)

gosp. Jakov Sučić Bunjevac.

Ovaj red je najstarija, po broju i duhu najjača, lijepe prošlosti vjersko, socijalna organizacija u našem gradu.

Danas članovi Trećega reda živući u svijetu — dakle usred socijalnoga i javnoga života — smatraju jednom od najvažnijih svojih dužnosti raditi: da kršćanska načela i socijalni upliv Crkve pobijede u društvu, da se uspostavi vlada Kristova u državi, općini, obitelji i u srcima.

U tu svrhu je osnovala III. redska općina god. 1919. „Sekciju za dobru štampu“. Spasonosni rad i zamašno djelovanje zapisano je kod Boga, a neumrla harnost živi u srcimu za Isusa pridobivenim. Slobodno se može tvrditi da je spomenuta Sekcija na pučko-katoličkom prosvjetnom polju više učinala nego ma koje ino društvo. Sa svojom lijepom knjižnicom od najboljih djela kršćanske literature, širenjem i čitanjem raznih Glasnika do više hiljada mjesečno, proizvela je velikih duševnih preokreta. Treći je red svijestan istini one izjave glasovitog francuskog biskupa: Danas više čini za svetu stvar onaj, koji širi i podupire dobru katoličku štampu, nego onaj, koji daje novac na oltar. Širimo katoličku štampu i spasili smo narod!

Od osobitog zamašaja jest ad „Karitativne Sekcije“, koja se brine mjesečno za opskrbu 50 siromaha. Ova Sekcija ima za brizi bijedne i zapuštene bijeloga grada kako u moralnom tako u materijalnom položaju. Prekrasan prizor je vidjeti kako trećoredice vrše djelo milosrđa kod diobe raznih životnih namirnica među stotinama siromaha u dvorištu branjevaca o Božiću i o Uskrsu, a one „Gozbe ubogih“ prošle godine na dan sv. Elizabete i ove godine na dan sv. Kroke u kući Marije Juić, gdje od zajedničkog, bijelim platnom prostrtim, cvijećem nakićenim stolom sjede oni za koje stoji napisano: „Ko vas napoji časom vode u ime moje zato što ste Kristovi: zaista vam kažem

ne će izgubit plaće svoje“. Jer što siromah dobije, Isus je dobio, i više vrijedi otrti jednu suzu, nego proliti more krvi.

Malo bi bilo u godinu dana jedamput siromaha nahraniti, da mjesečno i česće nedobivaju potporu.

Godišnji izdaci „Karitativne Sekcije“ prošle godine iznose kruna 87.300.

Široko je polje rada za Treći Red sv. Franje koji ima tu zadaću da uspostavi, čisto, iskreno i potpuno vršenje Evanđelja, da se postepeno proširi življi osjećaj bratstva i ljubavi kršćanske. Treći Red je škola slobode, bratstva i jednakosti, ali ne u smislu današnjeg modernizma, nego u onom kako Krist nauča.

Pusti pedeseticu djece zajedno bez kršćanske odgoje, i ti ćeš uskoro naći divlje vukove, okužene najgorim opačinama. Tako je i kod mnogih naroda.

(Hatler.)

Odmetnici od vjere katoličke postaju i odmetnici građanskoga zakona i domovinske vjernosti.

(Grofica Hahn.)

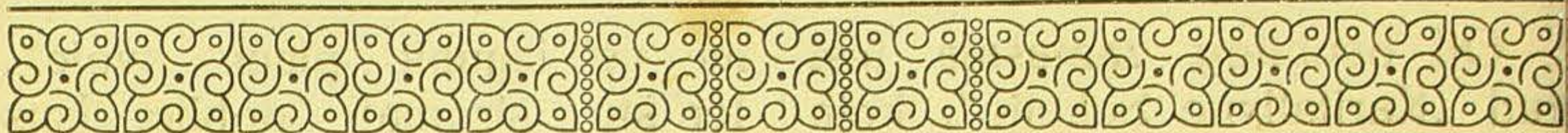
Upitajmo čovjeka, koji je u mladosti pravo i kršćanski živio, poslije izgubio vjeru i zašao stranputice, neka iskreno kaže, kad se zadovoljnijim osjećao: u godinama kršćanskog života ili sada, kad je bacio sa sebe jaram Kristov a uzeo jaram grijeha. On će nam priznati, da što su to već mnogi učinili, da je pravo sretan bio samo tako dugo, dok je živio kršćanski.

(Stolz.)

Sreća je jedna cjelina, sastavljena od toliko komadića, da uvijek postoji manjka da bude potpuna.

(Bossuet.)





*Arhimimmo :*

## Iz „Zapisa“ Subotičkih Novina

„Pučka Kasina“ je ponudila 800 dinara gimnaziji, da se na svršetku godine podili dobrim đacima Bunjevcima. Direktor gimnazije odbio je ovu ponudu, jer tako misli, da bi to bio separatizam. Još nismo čuli, da su dobivali Bunjevci iz ostavštine Ostojića stipendije il nagrade. Ni ne želimo to je njihov novac. Al evo došao je na sunce novac jedne bunjevačke ustanove, e to mora biti zajedničko blago. Kad je o našem novcu govora — onda smo braća.

Dvi sto godina su nas tribili, da ne ostane od nas mi simena. Progonjeni smo bili, što smo „Raci“, jer smo Bunjevci. A sad nam se opet prite, da će nas „smrviti“ i „uništiti“ jer smo Bunjevci, a sad za to, što nismo „Raci“. Al ako smo dvi sto godina mogli progonstva srićno pritrpiti, kleta sudbina naša valjda će nas poštediti, još dva miseca. Na jesen padaju muve, koje liti doliću, da nam rane zapljuju.

Posrbljivaju seoska imena po Bačkoj. Po mogućnosti izraženo je u novom nazivu značenje starog imena. Tako su nazvali Ókér—Stari Ker—Pašićevo, a Kiskér—Mali Ker—Pribićevičevo. Nadili su niki puzavci ovim selima imena svojih dvaju ministara, zbog njihovih zasluga. A ne će li narod vremenom naditi ovim ministrima imena ova dva

sela zbog istih zasluga u zaminu: Stari Ker i Mali Ker?

E, pa dobro je, što su nam dica bila u Beogradu. Evo već osma godina prolazi, otkaho se zbog rata kod nas ništa ne ziđa, osim ako se koji zabat iskrpi da se ne sruši. Čisto ni ne znadu nam dica kako se kuća gradi. U Beogradu su mogla viditi, kako se diže na svakoj čoši nova palača. Barem će bolje razumiti, kada im učitelji tumačili budu kome je koristilo — oslobođenje naše.

Stalno se spominje sloboda, jednakost, braistvo i ravnopravnost. Na primjer u snašanju tereta, u plaćanju porcije. Nego u tom imaju pravo, da ćemo se izjednačiti. Ako mi plaćali budemo četiri puta toliko poreza, prireza, nameta, naratne dobiti, trošarine, tecivarine, jednačka, pristojbe i drugiñ daća, zaista ćemo biti sa Crnogorcima — jednaki prosjaci.

Agrarnom reformom hoće se postignuti kolonizacija, priseljivanje naroda iz južnih krajeva u Vojvodinu, Srem i Slavoniju, da ovde nauči napridnije gazdovanje; a ovdašnji narod, da se priseli u južne krajeve pa da tamo uputi onaj svijt u bolje obrađivanje zemlje. Pada nam na um ova priča: Reče prija komšinci: „Čuj, sestro, daj da se moji orašćići ispeku u tvojoj masti, a ti možeš tvoju šunku skuhati u mojem kupusu“.

*Tolstoj, Nikolajevič, Lav*

## BRATSKA SLOGA.

— Napisao : L. Tolstoj. —

Dozna slučajno grčki mudrac Sokrat, da se jedan bogat trgovac bavadio sa svojim rođenim bratom. Sretno jedamput tog trgovaca i stane da se s njim razgovara.

— Čudim se, — reče, — tebi : si čovjek pametan, vrijedan, trudiš se, da što više stečeš, naimaš pravne, tražiš u svom poslu oružje a s rođenim bratom si se zavadio. Zar je teško živjeti u slozi i ljubavi ?

— Lijepo je živjeti s bratom, — odgovori trgovac, — ali s kakvim bratom ? Moj brat, vidiš, s tvojim lijepo, a sa mnom da ne može gore biti.

— Onda možda i ti sam s njim tako postupiš ? — zapita Sokrat.

— Ja znam da budem ljubazan s ljudima, koji je prema meni ljubazan, činim dobra onom, koji meni dobro misli, ali činiti dobra onom, koji meni i riječju i djelom želi da škodi, ne mogu i ne ću ! — reče ogorčenjem trgovac.

— A kaži ti meni, — reče Sokrat, — kako bi se ti ponašao s ljudima, s kojim želiš da se prijateljiš ?

— Kako bih se ponašao ? — reče trgovac. — Onako, kako se svi ljudi ponašaju. Činio bih sve, što mu

može biti prijatno: zvao bih ga k sebi, gostio bih ga što bih bolje mogao, pomagao bih mu pri svakom poslu, davao bih mu i novaca, kad bi mu ustrebalo.

— E pa tako čini i s bratom, pa ćeš vidjeti, da će se prema tebi promijeniti !

— Eh, još da mu se prvi javljam, a on da mi, još može biti, i leđa okrene ? Samo da se sramotim pred svijetom !

— Lijepo postupati s nekim nikad nije sramota, — reče Sokrat, — čestiti ljudi se nikad ne će smijati tome. A ako brat ni onda ne ushtije s tobom bratski živjeti, onda ćeš barem znati, da si učinio ono, što ti je bila dužnost učiniti, i da je samo tvoj brat kriv razdoru. Ali to se ne će zacijelo dogoditi. Samo ti učini tako ! Ja znam, kako tvoj brat zna lijepo da živi s ljudima. Samo ti učini tako, kao što rekoh. Započnite nov bratski život, pa ćete biti sretni, jer ćete živjeti onako, kako Bog zapovijeda.

Onaj trgovac ne reče ništa, nego je samo šutio i slušao. A Sokrat nastavi :

— Dva brata su isto tako kao dva oka, dvije ruke, dvije nego u čovjeka. Rukama je Bog odredio,

da pomažu jedna drugoj, a tako isto i brat bratu. Šta bi bilo, kad bi jedna ruka počela da smeta drugoj? A ti znaš, da ruka jedna drugoj ne smeta, nego pomaže. Zato su ruke. I u tome leži korist za obadvije. A brat bratu može još više da koristi, nego ruka ruci, oko oku, noga nozi. Noge i ruke mogu da pomažu jedna drugoj samo u

blizini, a brat pomaže bratu pa ma bio na drugom kraju svijeta. Oba oka mogu da gledaju samo na jednu stranu, a brat može najviše da koristi bratu i tamo, gdje ovaj svojim očima ne može da dogleda. Bog je naredio da svi ljudi žive kao braća, a tko ni sa svojim rođenim bratom ne živi bratski, taj zacijelo ne ispunjava zakona Božjeg



## NA DOLU.

NA DOČIĆU POSTAV CURA BILI,  
BILI CURA, ŽALI DANAK CILI:  
KOLIKO JE NA DOČIĆU TRAVE,  
SVE SU CURI KO DA SU KRVAVE.

POKATKAD SE I PROMINE MALKO,  
KO KAD OBLAK PRIĐE SUNCE JARKO;  
AL TO MALKO I ODVEĆ JE MALKO,  
PA SE OPET SMRKNE SUNCE JARKO.

— ŽAO MI TE, ŽALOSTNA DIVOJKO:  
STO JE SRCU, KAD JE TAKO GORKO?  
VALJDA NEMA OD PESKIRA PARA,  
PA SE BOJIŠ, GRDIT ĆE TE NANA?

NIJE MENI DO PEŠKIRA PARA,  
NIT JE MENI ŠTO ĆE GRDIT NANA,  
SAMO DA ME MOJE LANE LJUBI,  
E PA NEK JE ŠTO ME NANA GRDI!

R.

*Tolstoj Nikolajevič Lav*

## Kako treba upravljati narodom?

— Napisao: ~~Lav~~ N. ~~Tolstoj~~. —

Čuje jedamput grčki veliki mudrac Sokrat, da se jedan bogat čovjek, po imenu Glaukon, upeo, da postane načelnik. Sokrat ga je poznavao: znao je da je to čovjek neiskusna i nebriga, i htjede da mu to i rekne.

Jednog ga dana sretne na gradskom tržištu. Glaukon je stajao u gomili naroda, i ljudi s poštovanjem razgovarahu s njim. Svi su očekivali, da će za kratko vrijeme postati načelnik, pa su htjeli da već prije budu dobro upisani kod njega. Glaukon je tvrdo očekivao, da će biti izabran, pa se ponosio pred narodom. Približe mu se i Sokrat.

— Zdravo da si, Glaukone, — reče on. — Čuo sam da ćeš biti izabran za našeg upravitelja.

— Da, da, nadam se, da će tako biti, — odgovori Glaukon.

— Lijepa je to stvar biti upravitelj. Kad budeš postav-

ljen, bit će mnogo štošta u tvojoj vlasti: moći ćeš mnogo dobra učiniti narodu, i slava tvoja pući će širom po svijetu.

— A za što da ne? — reče Glaukon. — Ja i želim da budem dobar upravitelj.

— Onaj je upravitelj dobar, — reče Sokrat, — koji je svom narodu koristio, i njegova je slava zaslužena. Zar nije tako?

— To se razumije, — odgovori Glaukon.

— E pa onda, molim te, nemoj skrivati, nego ded pričaj: kakvu korist kaniš učiniti narodu, čim ćeš početi?

Glaukon se zbuni i ne odgovori odmah. Nije mogao da se sjeti, čim će započeti. Dok je on razmišljao, reče Sokrat:

— A što si se toliko zamislio? To bar nije teško znati, čim ćeš koristiti narodu. U narodu su eto isti takvi ljudi, kao i nas dvojica. Kad bi htjeo naprimjer svom prijatelju da koristiš, onda bi se zacijelo prije

svega postarao, da mu pribaviš bogatstva.

— To se zna, — odgovori Glaukon.

— E pa tako ti je isto i s narodom, — reče Sokrat. Ako hoćeš učiniti dobro narodu, to znači: učini ga bogatim. Zar nije tako?

— Pa dakako da jest! — reče Glaukon.

— No, pa šta treba raditi, da se cio narod obogati? — zapita Sokrat. — Ja mislim da bi se trebalo postarati, da kod cijelog naroda bude više prihoda nego izdatka. Zar nije tako?

— Čini mi se da je tako, — odgovori Glaukon.

— Pa reci mi, Glaukone, otkuda sad dolaze narodu prihodi i koliko ih ima? Ti to po svoj prilici već znaš.

— Ne, toga još ne znam, — reče Glaukon, — nisam još o tome razmišljao.

— Dobro, dakle o tom još nisi razmišljao, — reče Sokrat, — ali onda si zacijelo već razmišljao o tom, koliko u najmanju ruku treba državi izdatka. I ako sad ima izlišnih izdataka, onda si sigurno smislio da ih skineš?

— Nisam, — reče Glaukon, — ni na to još nisam mislio i ne mogu ti na to odgovoriti.

— Ni na to još nisi mislio, — ponovi Sokrat. — No pa ništa, ništa, imam još kada. Ti

si sigurno neprestano o tom mislio, kako ćeš obogatiti narod? Pa šta si u toj stvari smislio? Kako misliš obogatiti narod?

— Ja mislim, — reče Glaukon, — da je najbolje, dignuti vojnu i time obogatiti narod. Treba napasti na druge narode, pootimati od njih sve bogatstvo i podijeliti narodu.

— To je istina, — reče Sokrat, — tako se najbrže može narod obogatiti, samo što se katkada dogodi i to, da se taj tuđinski narod junački održi na megdanu, i onda si se samo istrošio na rat, izgubio silne ljude, a narod poslije toga ne samo da nije bogatiji, nego još i siromašniji.

— To je tako, — reče Glaukon, — ali rat valja započeti samo onda, kad pouzdano znaš, da ćeš nadvladati, a ne da ćeš sam podleći.

— To znači dakle, da prije nego što se započne rat, treba dobro poznavati silu svoga naroda i silu neprijateljsku, — reče Sokrat.

— Dakako da treba poznavati! — reče Glaukon.

— E pa reci, Glaukone, kolika je danas naša vojna sila i kolika je vojska u toga neprijatelja, na koga hoćeš da podigneš rat?

— Na sigurno ti baš ne mogu reći, — reče Glaukon, — a teško je to ovako i znati.

— Onda sigurno imaš to sve popisano, pa ded molim te donesi te svoje zapiske, da ih pročitamo i sračunamo! — reče Sokrat.

— Nemam nikakvih zapisaka, — reče Glaukon, — a vojska neprijateljska se i ne može izbrojiti.

— To je baš šteta, — reče Sokrat, — jer kad ne možemo znati, kolika je vojska u neprijatelja, onda nikako ne možemo unapred znati ni to, hoćemo li mi biti jači ili oni, a onda izilazi, da je vrlo nesigurno, hoće li se na taj tvoj način obogatiti narod. Hoće li se obogatiti ili ne, to je nesigurno, ali jamačno znaš, da bi u tom ratu izginuo silan narod, i da bi toliki osiromašili, mjesto da se obogate. Dakle okanimo se toga! Nego reci nam još nešto! Reci nam Glaukone, koliko je potrebno žita, da se cio narod prehrani? Kakva je žetva ove godine kod nas, i hoće li imati svi dosta hrane do nove žetve? O tome si sigurno već mislio?

— Ne, još se nisam na to sjetio, — odgovori Glaukon.

Ušutio Glaukon, a ušutili i svi drugi. Onda će reći Glaukon:

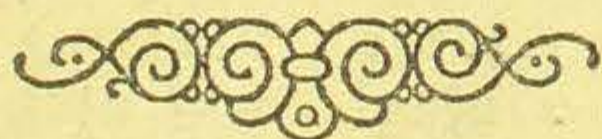
— Ti, Sokrate, želiš da znaš sve to tako potanko, ali kad bi čovjek sve to morao tako točno sračunavati i udešavati, kao što ti pitaš, onda bi bilo vrlo teško upravljati narodom.

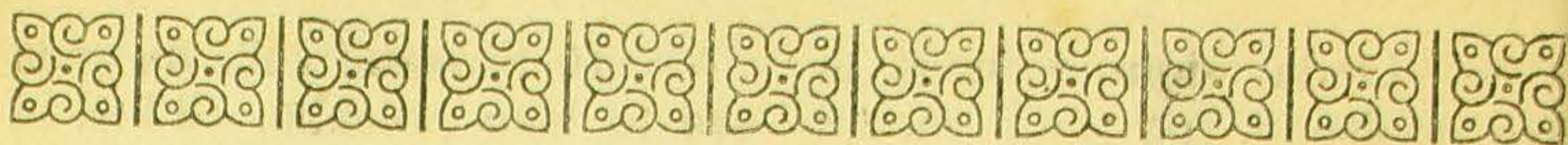
— A zar si ti mislio da je lako? — reče Sokrat. — Još ovo posljednje hoću da te pitam: Slušao sam, da si počeo pomagati stricu pri upravljanju njegova imanja, a poslije da si se toga okanio. Zašto si to uradio?

— Teško mi je bilo, — odgovori Glaukon, — ima mnogo zemlje pa mnogo i posla, a i stric me nije htjeo da sluša.

— Eto vidiš, nisi bio kadar ni jednom svojom kućom da upravljaš, a otimaš se da upravljaš cijelim narodom. Može se čovjek primiti svakog posla, ali će mu samo onaj ići od ruke, u koji se razumije. Bolje gledaj, da ti umjesto časti i slave bijeda i sirotinja ne dođe u goste. Sad lijepo idi pa najprije dobro prouči sve ono, što sam te pritao, i onda nek ti je prosto da postaneš načelnik.

Glaukon šutke ode od Sokrata i okani se želje, da upravlja državom.





*Sudarević dr Vranje*

## NAŠE ZDRAVLJE.<sup>\*)</sup>

Zdravlje je najskupocjenija svojina čovjeka; bio on najveći bogataž ili najveći siromah. Pa premda nam je zdravlje najveće blago na ovom svijetu, ipak što vidimo? Ljudi ovo svoje najveće blago najmanje paze i najmanje čuvaju!

Čovjek dok je mlad i zdrav, dok je u cvatu svoje tjelesne i duševne snage, obično ni ne pomišlja na to, da će mu ponestati zdravlja. Dok smo zdravi o zdravlju ne vodimo nikakva računa, a kada se razbolimo, onda kukamo, obećavamo sve i sva, a kada ozdravimo, mi opet istim starim putem, opet ni brige! — Griješimo protiv zdravlja od kolijevke pa sve do groba.

Svima nam je poznato, da su mnogi naši znanci umrli u mlađim godinama, i samo zato, jer nisu čuvali i pazili svoje zdravtje.

Za grješke, koje se čine protiv zdravlja naših malih, odgovorni smo mi roditelji; a za kasnije grješke odgovaraju i naši roditelji jer su nas tako odgojili, a odgovaramo i mi, jer ne vodimo brige o čuvanju našeg najdragocjenijeg i najvećeg blaga — našega zdravlja!

Koliko se griješi protiv zdravlja malenih, to ću ovdje samo u krupnijim potezima navesti, jer o njegi dojenčadi i malene djece mislim jedno posebno predavanje držati.

<sup>\*)</sup> Predavanje što ga je držao dr. Vranje Sudarević nar. posl. 9. listopada 1921. na „Sijelu“ prosvjetnog društva „Neven“.

Ovdje ću navesti samo u kratko sve ono, što škodi zdravju, prvo kod malenih, a drugo kod odraslih, i ono, što se sve može običi, ako samo malo brige posvetimo čuvanju našega zdravlja.

### **Griješimo protiv zdravlja,**

ako se hranimo hranom, koja nije podesna, da ju naš stomak svari. Ovo je glavna regula, koja se mora respektovati od kolijevke, pa do groba. I najbolja hrana može naškoditi zdravlju, ako se stomak pretovari ili ako hrana nije onako priređena, kako je to naš stomak navikao! Koliku važnu ulogu igra u ovom pogledu navika, to vidimo kod raznih naroda, pogotovo kod onih, koji u velikoj udaljenosti žive jedni od drugih. Svakome je poznato, da Rusi, koji su za vrijeme prošloga rata kao zarobljenici došli u ove krajeve i bili porazmješteni kod naših salašara, prvih nedjelja nisu nikako mogli da jedu onu hranu, kojom se hranom naši hrane. — Navika u ovom čak i čudesa tvori! Evo n. pr. Cigani čergaši. Šta sve pojedu ovi ljudi, to svi znamo, pa ipak taj svijet, ili ako hoćemo narod, živi i vidimo među njima zdravih i krepkih ljudi. Ali naravno da taj ciganski svijet i porred njegove navike, često puta strada od nezdrave i loše priređene hrane.

Počnimo sa hranom malog djeteta — dojenčeta.

Za dojenčad je jedina i najbolja hrana materino mlijeko. Ova se hrana samo u najvećoj nuždi može zamijeniti sa kravijim ili ovčijim mlijekom, ali ne sa čistim mlijekom, nego se u slučaju vještačke hrane valja obratiti liječniku, koji će prema dobi i razvijenosti dojenčeta propisati način i mjeru, kako se ima sastaviti ova vještačka hrana. U sedmom-osmom mjesecu možemo već dati pored materine sise i čistijeg kravijeg ili ovčijeg mlijeka, dobre čorbe od svježeg (friškog) mesa: goveđijeg, telećeg ili pileža. Ova čorba nikad ne smije biti jako masna, a pogotovo prvih nedjelja, kada ju počnemo davati. U čorbi ili mlijeku možemo ukuhati malo griza, a kasnije malo finoga tijesta-rizančića, zamješano — zakuvano — sa friškim jajetom. Ova hrana, ako dojenče sisa u 7—8 mjesecu, daje se dnevno jedamput i to u podne umjesto jednog sisanja. Sa vještačkom hranom t. j. bez materine sise

### **malo dijete**

se vrlo teško odhranjiva; i to što je dijete manje i slabije razvijeno, to je teže spasiti ga. Zato svaka majka mora držati za najsvetiju i najuzvišeniju dužnost, da svoje čedo sama i isključivo svojim vlastitim mlijekom hrani sve dotle, dok se dijete prema svojoj dobi i razvijenosti ne može odbiti od sise i hraniti vještačkom hranom.

Ako je dojenje zbog važnih kakvih razloga nemoguće, dužnost je majčina, dojiti dijete bar podrugdva mjeseca, kada se sa mnogo manje opasnosti može odhranjivati dijete i sa vještačkom hranom, nego li u prvom i drugom mje-

secu. — Ako je novorođenče slabije razvijeno došlo na svijet ili se razbolilo, onda je materina hrana neophodno potrebna i dulje vremena, ako hoćemo da spasimo onaj maleni i ugroženi život.

Dijete koje boluje od kolijevke, ako ne umre, obično zakrčljavi u tjelesnom, a često i u duševnom razvitku. Pogledajmo prirodu i lako ćemo se uvjeriti, da ova tvrdnja nije pusta fraza! Usjevi, ako nejednako niču i ako nije povoljno vrijeme za razvitak u početku: obično ostaju slabiji — lošiji — do kraja i žetva nam biva omašita slaba. Pile, prase janje, tele, ždrijebe, ako u maloći nije zdravo, ako nema dovoljnu hranu i njegu, zakrčljavi i nikad se ne će razviti onako, kako se razvije ono, koje je bilo zdravo i njegovano od svojeg postanka pa sve do konca svog razvitka. — Usadimo najplemenitiju voćkicu, pa ju ostavimo bez dovoljne njege, ona će — ako se ne osuši — u najboljem slučaju zakrčljaviti, ne će razviti svoje stablo, a niti će donijeti onoga ploda, kao ona, koju smo pazili i njegovali. Kako iz ovo nekoliko primjera vidimo, priroda je uvijek konzekventna: pored bolje njege bolje se razvije bilo biljka, bilo životinja, a bio to najplemenitiji i najsavršeniji stvor: čovjek. Zato počnimo sa njegovom od kolijevke i tako ćemo odgojiti zdraviji, jači, tjelesno i umno razvijeniji naraštaj. Tako ćemo otkloniti mnogu brigu i mnogu nevolju.

Ako smo zdravi i veseli, onda nam svaki i najteži posao ide lako i dobro. Tjelesno nezdravi ljudi su sami sebi na teret. U prvom su redu stalno duševno neraspoloženi, a svojoj najbližoj svojti su dosadni i nesnosni.



## Bolesno tijelo — bolesna duša:

puna gorčine žuči, koju prellje u dušu svoje najbliže okoline, a logično je: kad je meni gorko, zašto ne bi bilo i drugom. Svakaka hrana mora biti dobro kuhana ili pečena; i najbolja hrana ako nije dobro priređena, pokvari želudac. Najbolje i najsigurnije jest hraniti se hranom, koja je prije jela friško priređena. Neka ne žali truda ni jedna domaćica, da skuha užinu i večeru. Ovo je potrebno i zimi, a preko ljeta je još potrebnije. U našim krajevima skoro preko cijele godine ima muha, ima ih preko zime, a preko ljeta ih je na milijarde. Ova nesnosna životinja neprestano leti i hoda čas po cvijeću, a čas ponajprljavijem mjestu i tako se prošeta i po onom našem jelu, koje smo od užine ostavili za večeru, ako to jelo nije slučajno spremljeno u dobrom hladnom podrumu ili ledenici, kuda ta prokleta muha ne može doprijeti. Zato čistimo od muhe ne samo naše stanove, nego i štale, jer često se događa, da ljudi ujedeni od inficirane muhe, dobiju otrovanje krvi, koje se tako rapidno razlije po čitavom tijelu, da nismo kadri spasiti život. Zato u svome interesu tamanimo muhe gdje god ih nađemo. A to ćemo postići, ako svoje stanove što bolje čistimo, ako što više pažnje posvetimo čistoći stana i dvorišta.

### Metla i peraja

krasi našu domaćicu; gdje je ona na svojem mjestu, tu je stan čist i ugodan, tu se ne gomila smeće u jednoj ćoši, tu se otpatci od jela kupe i kakav zatvoreni ardović, a posuđe poslije jela lijepo opere i na mjesto postavi, tu je i kujna i soba čista i dobro sređena, u ljeto

hladna i ugodna, a tu se od posla umoreni domaćin i porodica brzo i lako odmori, da se odmoreni i osvježeni ponovno late posla. Najzdraviji su stanovi zidani od cigle i kamena, ali može biti dobar i zdrav stan i u kućama nabijenim od zemlje, ako su sobe dovoljno visoke, barem 260—300 cm, ako su prozori dosta veliki i prema suncu — jugu — okrenuti, koji se moraju preko dana više puta otvarati, da se vazduh pročisti, i ako nam je kuća na suhom i višjem tlu građena. Po dvorištu sadimo bilo voćke bilo kakvo drugo drveće da ljeti imamo ugodnog hlada za nas i stoku našu; osim toga drvo sa svojim zelenim lišćem i osvježuje zrak, koji je također jedan od najvažnijih faktora, oko uzdržavanja našega zdravlja.

Osim gore navedenih činjenica, moramo obratiti pažnju na odijelo i na čistoću tijela.

### Odiijelo

nam mora biti prikladno prema vremenu: nit previše toplo, nit previše lahko. U odijevanju najviše griješi neiskusna mladárija, u hladnije doba godine, kada u posve tankom lakom odijelu ide na šetnju i zabave; tu se prehladi, s početka malo kašljuca, a kasnije, kada se pojave ozbiljniji simptomi, — znakovi bolesti, — onda se obrati liječniku, ali ne zato, da liječnikov savjet obdrži i lijek popije, jer bolesniku bi najbolje konveniralo, ako bi lijek popio sam liječnik ili netko drugi, a on da ozdravi. Koliko je mladih života stradalo od ovakvih prehlada, za koje se nije vodila briga ni sa strane mladih a niti sa strane starijih. Od ovakih prehlada, od kojih se ne vodi briga, često nastupi plućni katar, a kasnije naša

ajteža, da ne rekнем, našа na-  
odna bola t. zv. tuberkuloza ili

### **jektika, sušica.**

Dva bola osobito u našim kraje-  
ima harači mnogo. Hiljade i hi-  
ade mladih života stradava od tu-  
erkuloze. A najžalosniji fakat je  
aj, da velika većina tih tuberkulo-  
čnih bolesnika u svojoj najljepšoj  
obi — između 18—40 godine —  
mre, a da su malo više brige po-  
vetili čuvanju svoga zdravlju, spa-  
ili bi svoj život. Je li! to je jako  
trašno i žalosno, kada roditelji iz-  
ube svoju nadu i radost, svoju  
edva dočekanu i jedva odgojenu  
jecu kada sprema u hladni grob,  
a kada malena i nedorasla djeca  
zgube oca i majku, jedinu obranu  
slatko krilo majčino. Strašno je i  
ogledati onoga brata ili sestru,  
ad vidimo gdje se jedan ljudski  
ivot gasi od bolesti, koju smo  
nogli običi ili svladati, da smo se  
a vrijeme lafili posla t. j. liječenja.  
tuberkuloza je priljepčiva bola,  
oja se širi na taj način, da bacili,  
oji se nalaze u najvećoj mjeri u  
pljuvački tuberkulotičnog bolesnika,  
putem uzduha ili na drugi koji na-  
in, dođu kroz usta do pluća zdra-  
og čovjeka i tu se zametne nova  
bola, koja s početka u maloj mjeri  
uši njegovo zdravlje, a on ne vo-  
leći brige, kašljuca, kasnije osjeća  
nale bolove u grudima, i u rame-  
ima, poslije probadanja, pak ve-  
iku klonulost, jaki kašalj, pljuvo-  
lna obilna i gusta, spočetka siva,  
i posle sivo-zelenkasta, kod mno-  
jih bolesnika zadah i pljutovina  
eško zaudara.

### **Da sprečimo**

širenje ove teške i opasne bole,  
nemojmo oko sebe pljuvati po  
odu i po zemlji; još ni na ulici.  
Postavimo u sobi, kuhinji, ambitušu

(hodniku), limove kalajsane plju-  
vačnice, koje se naliju čistom vo-  
dom, a svaki drugi treći dan treba  
izliti staru vodu u kakvu jamu, da  
onu pljuvotinu uništimo, a jamu sa  
krečavom vodom ili sa zemljom  
dobro zavalimo. Pljuvačnice onda  
malo isparimi ili isperimo sa top-  
lom lužijom, koju smo načinili na  
taj način, da smo malo pepela od  
drva, čutaka ili kukuružne polili sa  
vrelom vodom. Jednostavan i mali  
posao, a spasit ćemo mnogog na-  
šeg brata i sestru od teškog bolo-  
vanja i sigurne smrti. Ako nas na-  
padne kašalj na ulici ili u crkvi ili  
drugom javnom mjestu, a nema u  
blizini pljuvačnice, uzmimo svoju  
maramu i pljuvotinu spremimu u  
nju. Take maramice, osobito od tu-  
berkulotičnih bolesnika, neka se  
kod pranja u vreloj ključačoj vodi  
prokuhaju nekoliko minuta. Tako  
isto valja postupati i onda, kada  
peremo i drugo rublje (košulje,  
peškire, navlake sa kreveta) od tu-  
berkulotičnih bolesnika. Ovakvi bo-  
lesnici ne smiju poljubiti u usta  
zdravog čovjeka, a pogotovo ne  
malu djecu, jer će se inficirati.

A kaku ulogu ima

### **čistoća tijela**

oko čuvanja našega zdravlja? Vrlo  
važnu. Nije pametno, ako sjednemo  
za stol, a nismo oprali ruke u či-  
stoj vodi sa sapunom, ako smo  
uprašeni, onda i lice. Jer radeći uzi-  
mamo u ruke dostaput i prljave  
stvari, koje mogu biti inficirane ka-  
kvom zarazom, a pošto rukama pri-  
hvaćamo jela, lako se dogodi, da  
sami sebi nosimo u usta i najpogi-  
beljniji otrov, kao n. pr. bacile ko-  
lere, trbušnog tifusa itd. Ali ne samo  
prije jela, nego i poslije jela i  
uopće poslije svakoga svršenog  
posla, ako smo kod kuće, operimo  
svoje ruke. A ako se poslije svr-

šenog posla hoćemo odmarati, onda svucimo košulju, pa operimo i prsa i leđa, a poslije toga i noge što višlje to bolje, a pri tom ribajmo se čvrsto; ne žalimo vodu ni ono parčence sapuna. Poslije ovakvog pranja ili kupanja svježi smo kao da smo se preporodili.

Za kupanje imamo naš divni Palić. Kupanje u palićskoj vodi je i od velike koristi, jer je ona i ljekovita, osobito za slabunjave i malokrvne, pa za slabunjavu rachićnu djecu i za mišićni i koščani reumatizam.

Dakle da očuvamo naše zdravlje treba da pazimo:

I. da se umjereno hranimo sa zdravom i svježe priređenom hranom,

II. da nam je stan uvijek čist, a vazduh svjež,

III. da se odijevamo prema vremenu nit previše toplo nit previše lahko,

IV. da se peremo često, osobito ruke, u čistoj i mnogo vode, a po mogućnosti kupajmo se, kadgod nam se za to prilika pruži ili barem operimo se i gori i doli. Prsa, leđa perimo svaki dan, svako jutro, a ako smo uznojeni, perimo i u večer, jer sa malo truda čuvamo i spašavamo ono, što nam je najdragocjenije na ovome svijetu.



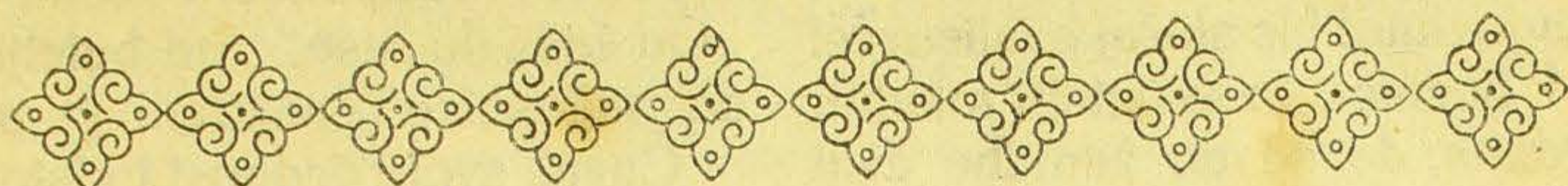
## Nije dosta . . .

Nije dosta samo reći:  
„Žrtvujem se domovini!“  
Žrtvu treba da pokažu  
Valjan rad i dobri čini.

Žrtva treba da je sveta,  
Koja k cilju svakog vodi,  
Jer ludo je sjeme bacat,  
Kada znamo, da ne rodi . . .

Kudgod krene oko majke,  
Znam da ljubi svoga sina;  
Kudgod krene, on će sl'jedit —  
Majka mu je domovina!

Trpinir.



*Anonimno*

## MOMKU.

— Mlad si; zdrav si; krepak si. Snaga te raspinje. Čitav vijek je pred tobom. Pa je li čudo, ako se junačiš?

— Ali opet ne misli, da je „more svagdje do koljena“... Život je prostrana pučina, puna vrtloga i dubina. U njemu te čeka žestoka borba, a za nju ti valja snage. Pa pričuvaj je još za mladosti, ako hoćes da ti dotraje i za zadaće zreloga doba!

— Mladost je svježa, čista, mirisna... Čuvaj tu svetinju i čistoću!... Bog ljubi one, koji se staraju da se sačuvaju čisti.

Ne safiri svoju svježinu i snagu nikakvim zabludama i strastima.

„Grijesi mladosti“ su žestok otrov svim ljudskim snagama. Teško onome, ko čašu te slasti prerano okusi...

Još gore prolazi, tko se požuri, da pehar ljubavi do dna ispije.

I doktori vele, da rana ljubav vodi preranoj zasićenosti, preranom opadanju, pa baš i bolesti.

Zapamti: čim prijedeš prag bludnice, spremi se, da uskoro zakucaš na vrata ludnice...

Sv. Pismo veli: „Postelja ženidbena da bude čista“, jer otrov grijeha može se i u nju prenijeti... Pa zar ti može savjest podnijeti, da razoriš zdravlje i sreću baš onome, koga si sebi za druga u životu izabrao?

Zar te nije strah od onoga, što si na drugim mladim parovima tako često viđao... Kao svježa rumena ruža stajala je prije kratkog vremena pred oltarom ukraj mladoženje... a kakva je danas? Nema nekoliko nedjelja od svadbe, a ona svenula, poblijedila, potavnjela, oboljela, iznemogla... kao da joj crv u korjenu zalegao. Vuče se dok ne padne. Pa i kad se predigla... ostala je slaba, da se cijeloga života nateže i pati.

Pa što za jedan nepromišljen časak bujne mladosti da otruješ svoju zdravu krv, pa da tako upropastiš ne samo sebe i svoga druga, nego i zjenicu oka svoga — djecu svoju?!

Ne povodi se za lakomislenim drugovima! Ne slušaj hvalisavce!

I lječnici, to savjetuju mladim ljudima, da se do ženidbe čisti očuvaju.

A to zahtjeva i pravda. Kad muškarac od nevjeste traži čistoću i nevinost, kojim pravom hoće za sebe toliku slobodu prije braka?

A može se i najbujniji mladić do ženidbe u čistoći održat — samo ako nije nerazborit mekušac ili razmažena slabotinja, koja se nikakvoj želji, nikakvom nagonu, nikakvoj strasti ne može oduprijeti. Slaba trska, koja se svakom vjetričku klanja . . .

Da se lakše sačuvaš od iskušenja kloni se prije svega zla društva.

Bježi naročito od starijih drugova, za koje znaš, da su noćnici, pohotljivci, bludnici, razvratnici, lole . . .

Još su opasnije družine i prilike, gdje se pije. Napit čovjek

najlakše stranputicom krene . . . „Od čaše do šeše“ „od buteljice do milosnice“ najkraći je put.

Čuvaj svoju čednost i čistoću i od nepristojnih riječi, gadne psovke, masnih pjesama, podskočica, šala, priča i drugih vragolija!

I nepristojne slike ili knjige, kipovi i žive predstave (naročito u kinu) mogu mladu dušu tako zagrijati i razdražiti, da lakše stranputicom pođe.

Rano se vraćaj doma, a rano i leži! Noćnik lasno zaide stranputicom.

Ne oklijevaj sa ženidbom. Čim sazreš, traži sebi druga! Znaš kako kažu: „U bećara svakoga šićara“ . . . pa može da bude i šićara druge vrste . . .

I lječnici ti savjetuju, da se od „grijevova mladosti“ braniš — ranom ženidbom. Vele: Bolje ti je, da se godinu dana ranije oženiš, nego da se samo za jedan jedini trenutak zakasniš . . . Kud si onda pristao?!

## SVIRAJ MI, TAMBURICE!

SVIRAJ, SVIRAJ, TAMBURICE,  
DOK MI DUH ZA PJESMOM LETI!  
SVIRAJ JASNO POPUT ZVONA:  
„GLASNA JASNA OD PAMETI!“

SVIRAJ, DRUGO, TAMBURICE!  
TRUBI U SV'JET, TRUBLJO MALA,  
R'JEČI ZA ME PREUTJEŠNE:  
„JOŠ HRVATSKA NIJ' PROPALAI“

SVIRAJ, MILA TAMBURICE!  
— JEČI GORA I DOLINA —  
SVIRAJ PJESMU PONAJDRAŽU:  
„L'JEPA NAŠA DOMOVINA!“

TRPIMIR.

*Anonimno*

## DJEVOJCI.

Lijepa a čedna kčeri moga naroda!! J tebi bih imao mnogo što-šta reći.

Ali se tebi približujem kao nekoj svetinji, pa moram mnogo prećutati . . . I ovo bih ti radije šanuo na uho, da nitko drugi ne čuje. Moli majku da ondje nastavi, gdje ja budem stao.

Slušaj starije! Oni će te na dobro uputiti. Kako je užasno, kad se djevojka otme . . . Ništa odvratnije, nego čuti iz njenih usta :

„Šipak mami, što me s ćošē mami. A dva tati, što čeka na vrati“ . . .

Nemoj tim tragom poći! Nemoj sveti oltar roditeljske brige obeščastiti!

Čuvaj nevinost i čistoću duše svoje, da budeš „prava nevjesta“, kad ti se sreća ukaže.

A ukazat će ti se, ako budeš čestita :

„Zlatu će se kujundžija naći, I tebi će tvoj suđenik doći“.

Čuvaj vijenac djevojački, da

mirne savjesti poneseš vijenac, kojim te crkva vjenčava.

Čuvaj obraz i poštenje! Strašno je, kad za palom djevojkom prstom pokazuju . . . Taka djevojka sijede kose plete.

Još je strašnije, što sramota takove nesretnice pada i na nevine. Kalja obraz i ugled cijelog doma . . . cijele porodice. I daleka svojta crveni, kad joj se ime spomene.

Nitko razuman od tebe ne ište, da ti tvoju mladost ne uživaš, ali te upućuje, da pri tome ne budeš lakomislena . . .

Ne kloni se muškaraca; zabavljaj se i šali se s njima; ali pri tome nikad ne zaboravi pristojnost i svoje dostojanstvo.

Ne strahuj od njih, ali im nikad ne daj povoda, da o tebi ružno pomisle, pa da onda budu „drski“, nasrtljivi.

Ne trči za njima! — Odbit ćeš ih od sebe, ako im se budeš nametala.

Ne izazivaj ih; ne draži ih, ne slobodi ih!

Odbijaj od sebe naročito laskavce i udvarače! Oni obično računaju na tvoju umišljenost, a to je najslabija strana ženske prirode.

Ako te slatke riječi i laskanja pokolebaju, pa malo popustiš, već si na putu, da izgubiš tvoj glas. A ako se sasvim zaboraviš, pa ozbiljno poklizneš... znaj da te čeka velika nesreća. Od toga doba tvoje djevovanje ne će više biti „carovanje“, nego — pakao.

Ne ćeš dobro proći ni ako te, momak „ukrade“, ili „otme“; ako za njega „uskočiš“; ako s njime „odbegneš“ ili mu „dobegneš“...

„Teško zemlji, kuda vojska  
[prođe,  
I djevojci, koja sama dođe“.

A kako je puno sreće i čara pravo, čisto, ničim neukaljano djevovanje!... Mladjoj, nevinoj djevojci je duša vedra; vazda u nekom slatkom zanosu.

Ozbiljnoj djevojci je još slađe ono vrijeme, kad već počne misliti o svojoj pravoj zadaći u životu; — kad se stane spremati za svoj pravi, uzvišem poziv: za ženu, majku i domaćicu. Tek onda osjeti pravu vrijednost svoju.

Pomisli samo šta te čeka!... Ti si ona, koja treba svojom

ljepotom, dobrotom, umiljatošću i odanošću muža da usrećiš. Tvoja će zasluga biti, ako mu spremiš meko i toplo gnijezdo, oko koga će se on cijeloga vijeka rado savijati. Pa ima li većeg zadovoljenja tvojoj ženskoj naravi.

Ti ćeš biti domaćina, a to će reći: matica u košnici; vladarka u svome domu. „Kuća ne će stožati na zemlji, nego na tebi“... i od tebe će zavisiti, hoće li napredovati. Pa zar je tvojoj skromnosti malo toliko dostojanstva?

Ti ćeš biti mati, a znaš li ti šta to upravo znači? To znači: biti živi izvor dobra ili zla u narodu... Tvoja utroba bit će mu plodan rasadnik novih snaga; tvoja njedra istočnik rajskog pića; a tvoja duša bogat izvor duhu njihovom. Na tvom krilu jačati će budući naraštaji našeg plemena. Pa zar je to sporedna i neznatna uloga u prirodi i društvu?

A kad je tako, visoko cijeni to dostojanstvo svog prirodno poziva i služi mu cijelim svojim bićem! Čuvaj ga još djevojkom od svake sjenke, od svake ljage, da poslije mirne duše i svjetla obraza možeš i svoju kćerku upućivati, kako će biti: — čestita žena, dobra domaćica i prava mati.



*Anonimno*

## LJUBAV i ZLOBA.

— PRIČA. —

Bilo je davno, vrlo davno. Ljubav je na put dala. Čedo je to krasno divno, da treba stati, pa ju pogledati. A srce njezino? To je blago dobro, milostivo i ponizno, dobrotivo i smireno. Dobrota se duše pokazuje na licu. A njezino je lice najajno i svijetlo, rumeno kao ruža, i bijelo kao mlijeko. Oči joj se barne križese od zadovoljstva, a čitavo lice odaje blagu čud, pošteno srce i čestitu dušu.

Kamo će da Ljubav krene? — Otvoren je svijet, veliki je i dalek. Ona je pošla. Idući susretne mladu majku s čedancem na prsima. Majka je djetesce došla i u svoj porod gledala. Bila je prama djetetu ravodušna. To je opazila Ljubav, priđe mater i djetetu.

— Čije je to čedo? — pitala Ljubav i osmjehnula se na djetesce koje se stalo smješhati.

— Moje je, neznana djevo! — odgovori mlada majka, a u taj se bar dodirne Ljubav njezine glave i u isti čas se nasmija dijete.

— Krasno ti je dijete! Pogledaj ga bolje, — prokaza Ljubav.

Mlada majka uradi tako. Kad je vrnula pogled na krv svoje krvi, stisne je nešto oko srca, a preugolan se osjećaj rađao u njezinoj luši.

— Oh, Bože, što je to? — glasno će mlada mati. Za to dosad nisam znala. — I stade dragati i milovati svoje dijete, a onda ga opsipavati poljupcima.

— Je li ti milo čedo? — pitala Ljubav.

— Oh, ljubim ga kao vid svoj, kao samu sebe! — govorila mlada majka, pa će zatim: — U mene se nešto novo zbililo. Reci mi, krasoto djevojko, tko to učini?

— Ja.

— A tko si ti?

— Ja sam Ljubav; — prokaza ona i nestade je nevidom, da se dalje na put dade.

— Ljubav se tada utetivila na put, pa došla na dobar utrenik. S jedne se i druge strane širilo polje. Na polju kopala tri čovjeka kukuruz. Ljubav prišla k njima, pa ih pogledala i nazvala Božju pomoć. Ona je spazila, da su dvojica mladi, a treći je star, ali jednako rade: ne daje se starac mladim, ni oni njemu.

— Jeste li vi rod? — pitala Ljubav.

— Jesmo; — reče stariji i stade si otirati silan znoj s čela; — ja sam otac, a ovo su mi sinovi.

— Hm! pa sva ste trojica u znoju. A nitko se ne odmara? — govorila Ljubav.



— A zašto, kad se raditi mora?  
— jedan će od sinova.

— Ljubav se taj čas nevidljivo, jer je bila i vidovita, dotakne oca i sinova, pa se odmah čuo glas:

— Sinovi moji zorni, koji ste voljni i dalje raditi, otpočinite malo.

— Oče naš mili i dragi; ti si umoran, otpočini malo! Mi ćemo dalje raditi; — govorili sinovi.

— Da ste mi zdravo i vazda tako bilo! — prokaza ženskinja.

Ljubav pođe dalje. Kraj puta opazi šarenu livadu, a polovinu joj je pokrivala mirisna koševina. Korak-dva od koševine bio ogroman hrast i pod njim debeo hlad, a dalje u livadi se kočio još veći, s debljim hladom. Ljubav priđe k prvomu hrastu. Pod njim su sjedili jedan muškarac i dvije ženskinje.

— Što radite? — Pitala Ljubav.

— Odmaramo se, a sad ćemo ići na posao. Ajte, sestre!

— Ti si jači! — Ljubav će.

— Hm, nijesu ni one slabe! — on će.

— Ljubav se dotakne muškarca, pa onda ženskinja. I gle čuda, prvi će muškarac:

— Ostanite, seje moje mile! ja ću sam, a poslije možete i vi.

— Kani se, brate, takove misli! I mi ćemo s tobom. Mi te volimo.

— I ja vas. Ali što se to zbi? Ja toga prije osjećao nijesam. Tko to, Bože, učini?

— Ja; — prokaza Ljubav.

— A tko si ti? — pitale sestre.

— Ja sam Ljubav; — ona će i poleti k drugomu kraju livade.

Tu je zatekla zorna momka i stasitu djevojku. Ne zna se koje je ljepše od koga. Sjedili su pod hrastom i odmarali se. K njima se približi Ljubav. Prvi je uoči muškarac.

— Odakle ti, lijepa djevojko?

— K vama idem, krasni momče i divna djevojko!

— A što želiš? — djevojka će.

— Da vas vidim i da budete svoji!

— Haha, brige mene za nju kao za lanjski snijeg! — muškarac će.

— A mene za njega kao za preklanjsku otavu! — reći će djevojka.

Ljubav ih se dotaknu. I gle čuda: muškarac umilno pogledao djevojku, a ona njega.

— Tko si ti? — pitao muškarac.

— Ja sam Ljubav.

— Oh, Ljubav! — obadvoje će.

— Volite se, ljubite se! — dometne Ljubav i nestade je kao magle u planini.

— Idući dalje dođe Ljubav do vode. Bila silna žega, da ti mozak kipi. Kraj vode stajala dva čovjeka, razgovarajući se. Rod nijesu bili, jedan se brzo svuče i skoči u vodu. Drugi je stojao i gledao, kako se ovaj kupa. Kupajući se išao sve dalje u dubinu, a nije znao plivati. Najednom se stane daviti. Zvao je u pomoć. Ovaj se na obali skanjivao. Kad je to opazila Ljubav, prileti k njemu, pa će mu:

— Tvoj se drug davi, pomozimu!

— Nije on moj rod, danas sam ga prvi put vidio; — ovaj će.

Ljubav ga se dodirnu i u taj čas poleti ovaj odjeveni čovjek onaki u vodu i izvuče utopljenika.

— Hvala ti! — ovaj će. — Dok sam živ, bit ću ti zahvalan. Brate, daj mi ruku!

Oni se rukovaše, a Ljubav se smiješila od zadovoljstva.

— Tko si ti, što me nagovori, da spasem ovoga čovjeka? — pitao odjeveni.

— Ja sam Ljubav! — čuo se glas, pa je nestade, a ta se dva strana čovjeka zagrlise i izljubiše.

Idući dalje, dođe do velikoga mosta. S jedne strane stajali ljudi kao i s druge. Most je dijelio dvije kraljevine. Ljubav će njima:

— Što radite, ljudi Božji?

— Stojimo.

— A oni tamo?

— I oni stoje.

— A zašto?

— Oni hoće k nama, a mi k njima. Ovo je naša domovina, a ono njihova! — čuli se glasovi.

Ljubav se nasmiješila. Ona poletje k jednima i drugima. I gle čuda! Svi će u glas:

— Ostanite svaki u svojoj domovini! ne damo svoje. Mi ćemo se boriti.

— Ljubite je i kanite se borbe! Najslađa je borba, kad se domovina ljubi i za nju svojski radi, a da se to ne meće na sito i rešeto ni na velika zvona.

— A tko si ti, što tako mudro zboriš? — pitali ljudi.

— Ja sam Ljubav. Mir i vama i ljubav čitavomu ljudskome rodu!

Ljubav se počela vraćati. Kud je dolazila, vidjela je plod svoga truda. Ali došavši u neko selo, čudom se začudi. Uočila je ženskinju mrka lica, ali zanimljivu u bogatoj odori, urešenoj zlatom i draguljima.

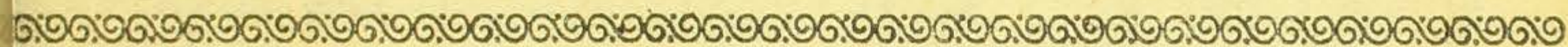
— Tko si ti? — pitala Ljubav.

— Hihi! što me pitaš? Ja sam Zloba. Mnoge sam ti tvoje račune pokvarila. Posijala sam sjeme razdora. Mnoga djeca ne slušaju matere, sinovi oca, braća se i sestre taru i kolju, dragi se i mili ostavljaju i mrze, prijatelji se ogovaraju i kleveću a mnogi se ljudi više bore za punu kesu i veliku čast, nego za domovinu.

— Uh, jadne li mene! ne bilo te!

— Hihi, dok je tebe, bit će i mene! — uza smijeh će Zloba i poleti dalje u svijet, da sije crno sjeme razdora.

I danas je tako. I danas vlada u svijetu: Ljubav i Zloba, ali... na nama je, da slušamo samo nebeski glas divne kćeri Božje, divne Ljubavi.



Samoljublje, neobuzdana čežnja za užitkom, veliko nagnuće za raskoši — to je, osim rijetke iznimke, obilježje našega vijeka. Kad je Eva svršila svoj razgovor sa zmijom, pogleda zabranjeno voće; prični joj se tečno, te ga pojede. Mi živimo u isto doba, u doba skrajne razuzdanosti. (Lasserre).

Istina je dakle, da je vjera sa znanošću u najužem savezu; istina je stoput u životu narodnom posvjedočena, da gdje god Propelo moć svoju gubi, da iskvarenost srca i potištenost uma slijedom slijedi. (Strossmayer).

Kršćanstvo se nije nikad slobodnomu istraživanju u nijednoj struci opiralo, nikad nije od najsmjelijih i najzanesenijih hipoteza zaziralo, nego je samo zaziralo od oholosti i taštine ljudske, koja često osuđuje, što ne razumije, čestoput se više samoga Boga i njegove istine uzdiže, samo zato, da svijet zablene i u čudo baci. (Strossmayer).

Najveća je i najpreča zadaća čovjeku na ovome svijetu, da se dignu nad svoje strasti i požude i da nadvlada samoga sebe i taštinu ovoga svijeta. (Strossmayer).



Šercer, dt Ivo :

## BORBA PROTI PIJANSTVU.

Piše: Dr. Ivo Šercer, primarni liječnik.

Pisalo se i prošlih godina u „Danici“ o pijanstvu i o štetnim posljedicama istoga, prevađale su se razne stvari iz njemačkih protialkoholnih listova, ali držim, da ne će biti zlo, da još jednom pogled bacimo na prilike koje u tom pogledu kod nas vladaju, koju štetu od tog imamo i što se kod nas poduzima, da se tom zlu na kraj dođe. — Pije se u svim našim krajevima u silnoj mjeri, svako pije ono, što mu kod kuće rodi i što može preraditi za piće. U Srbiji i Bosni ima šljive, pa se pravi šljivovica; u Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji rodi grožđe, pa se vino čini i komovica peče; u Bačkoj i Banatu ima loze, a još više žitarica, pa se i od toga znatan dio u pivo i rakiju preraduje, a inače uz sve to se još mnogo dovozi iz inozemstva. — Šteta je od alkoholnih pića mnogostrana: u zdravstvenom, u ćudorednom, u gospodarskom pogledu. Reći ćemo najprije koju o alkoholu i o djelovanju alkoholnih pića, a započeti ću nekom starom istočnjačkom pričom:

Neki je arapski učenjak radio oko toga, da pronađe

### kamen mudraca,

kojim bi sve predmete mogao pretvarati u zlato. Posve zaduben u svoj posao, odijeli se od žene i djece i stanovaše u svojoj radioni,

koja bijaše sazidana daleko u vrtu. Jednom dnevno donášaše mu žena hrane i pića, od čega je on samo toliko uživo, koliko mu je najpotrebnije bilo, a ostatak je metao u jednu u kutu sobe stojeću posudu, a da to ne opaze oči zabrinute žene. Poslije nekog vremena opazi, da iz posude u kojoj su ostaci jela prešli u vrijenje, izlazi neki osobiti, podražujući i oživljujući miris. Nastojeći otkriti uzrok tomu, uspije mu iza duge muke dobiti neku tekućinu za koju je u prvi mah mislio, da je to kamen mudraca. Ta nova stvar imaše neko osobito snažno djelovanje, davaše tijelu nove sile, rastjeraše brigu i tugu, davaše svježinu i mladost. Razveseljen u srcu nazove obretnik tu stvar alkoholom, t. j. plemenitom i finom i razglasi to posvuda u čvrstoj nadi, da će postati veliki dobroćinac čovječanstva i da će nadoći novo doba sreće i zadovoljstva. — Ali u brzo opazi s užasom kako se je prevario, kako su ta sjajna svojstva samo varava, kako iza časovitog uzbuđenja dolazi umor, kako iza čuvstva lakoće i sreće dolazi dvostruka potištenost, kako užitak te stvari vodi sve do neumjerenosti, a konac svega je samo tuga i nevolja. — Ožalošćen radi neočekivanog djelovanja svog otkrića, slajaše obretnik na prozoru svoje sobe i gledaše u tamnu i burnu noć. Tad začu da

nu se približava vihor, koji nosaše epreglednu povorku žrtava njegova tkrića, začu tužbe i kletve svih njih, kojih je njegovo piće upro-astilo, viđe njihova upala lica i rema njemu pružene prijeteće uke. U užasu i zdvojnosti baci se vihoru usuprot, koji ga sa svim njegovim žrtvama dalje odnese.

Eto to veli priča, a znanost nam još bolje tumači, da se šećer i krob (štirka) putem sitnožive bakterije) mogu dovesti do vrenja, pri čemu nastaje alkohol i ugljična iselina. Taj

### otrov

Alkohol sadržan je u raznoj mjeri u svim opajajućim tekućinama (vino, groćno vino, rakija, šampanjac, pivo, liker itd.), a djelovanje na tijelo ljudsko je različito prema tomu, koliko ga se je pilo jednoć u većoj mjeri ili se uživa s dana na dan. — Istina je, alkohol prouzrokuje neselost, razveže se čovjeku jezik, pa govori i čini koješta, što u trieznom stanju nikada ne bi učimo; pod utjecajem alkohola nestaje onih sila našeg mozga, koje nadziru naš hod, govor i hod. Čovjek se u naitom stanju voljko osjeće, toplo mu je, osjeća neki nagon za razgovor i prepirku, za kretnju i za rad, ali nažalost vrlo brzo dolazi tonulost i umor, koji ustupaju mjesto snu. Sva su čuvstva varava, pa i ono toplo te ide samo na ram doličnog pijanca, jer se kroz širene kožne žile mnogo topline ubi, pa se često dogodi, da se u rmsko doba pijanci smrznju. — Pod osobe, koja je dugo vremena već odana piću, obole razni djelovi tela, kao srce, mozag, pluća želu-nc, jetra, bubrezi, živci i žile. Stā-cc t. j. najmanje čestice tjelesnih elova razbole se i oslabe. Srce se širi uslijed posla, obraste salom,

zaklopci se u srcu samom pokvare, pa iza nekog vremena prestane srce kućati (srćana kap). Jetra i bubrezi pokazuju u početku iako-đer veliku množinu masti, ali kasnije se umanje, te ne mogu vršiti svoju službu i to je vrlo često uzrok t. zv. vodene bolesti. Želudac se proširi, sluznica je upaljena i ne izlućuje više sokove, koji su potrebiti za zdravu probavu. Žile odebljaju, postanu tvrde i krhke, pa tako ne dovode s krvlju dosta hrane u mozag, a česlo se dogodi, da u mozgu koja i pukne, krv se izlije „padne kap“, koja obićno do nagle smrti dovodi. Kad je mozak, središte živćanog sustava, tako o-štećen, onda je razumljivo, da i ini živci ne vrše uredno svoju službu, pijancu se tresu noge i ruke, a vrlo često oboli i na raznim dru-gim živćanim bolestima. Kako se obićno pije u smrdljivim, male-nim, nećistim krćmama, to se lako i pluća dobave raznih bolesti, a najćešće sušice i upale.

### Alkoholna pića slabe

glavne djelove tijela, pa tako oslabi za manje ili duže vremena i cijeli ustroj ćovjećji i ne može se ni od drugih raznih bolesti uspješno braniti. Tri su bolesti proti kojima se ćovjećanstvo danas bori: alkoholi-zam, sušica (tuberkuloza) i spolne (v e n e r i ć n e) b o l e s t i. Mo-ramo se brinuti za jako i zdravo ljudstvo; ono što je ostalo iza ovog svjetskog rata i njegova pokolja ne smijemo pustiti, da nam uslijed slabe hrane i odjeće, prenapornog rada, a osobito radi pijanstva još više oslabi. Briga za dohrobit svih ćlanova društva, prvi je uvjet za uspješnu borbu proti svim boles-tima. U prvom redu mora se vo-diti uspješna borba proti alkoholu, pa će jedan od glavnih uzročnika

i sušice i mnogog drugog zla nastati.

To bi bila u kratko navedena šteta, što je čovjek sam ima od alkohola, a gdje je još sva ona nevolja što je s jednim pijancem ima obitelj, a za mnogo i mnogo njih mora da i glavu taru općine i država. Možemo doduše sa smiješkom preći preko jednog nevoljnika, što ga u rano jutro ili u pobjelu dana vidimo gdje teturajući cestom naprijed ide ili kad u bijeloj Subotici vidimo, da

### **muzikaši nekog „prate“**

a inače, da se dosta mirno ponašaju, li se kod kuće u snu istrijezne. Žalosniji su pak slučajevi, kad prijanac psujući i Buga i ljude po noći kući dođe, ženu i djecu probudi i tuče i na sve strane rastjera. A hoće li vjerovati, da se veći dio prekršaja i zločinstava prema našem bližnjemu u napiutom stanju počini? — Što se čudorednosti tiče, to je dokazano, da u onim zemljama, gdje je potrošak alkohola veći, tamo i više prekršaja proti čudorednosti ima, a također i broj nezakonite djece raste. Ljudi se u pripitom stanju najčešće spolnim bolestima zaraze, pa te bolesti još kasnije i na svoje potomstvo prenose. Po jednoj tablici profesora Forela zarazilo se spolnim bolestima u trijeznom stanju 25%, u stanju pijanosti 28%, a „lako razveseljeno“ alkoholom bilo je 47% od njegovih bolesnika; dakle  $\frac{3}{4}$  svih bolesnika se dobavilo tih bolesti onda, kad im je svijest bila zamagljena alkoholom.

### **Samoubijstva**

se također događaju u pijanstvu ili radi događaja, što su u pijanstvu počinjeni. — Što se odnošaja alkohola prema zločinu tiče, to ćemo

opaziti, da su roditelji zločinaci bili većim ili manjim dijelom pijanci, a sami zločinci, da su većim dijelom (56%) svoja nedjela počinili u pijanstvu, opijeni bilo rakijom, vinom ili pivom. Ta se nedjela počinjavaju u nedjelju i u blagdan i to najviše u krčmama pri piću i zabavi. Nedjelja nije za mnoge mnoge dan Božji, nego baš kao i svece i u nedjelju vrug najviše žrtava navodi na zlo, a alkohol mu je vrlo dobar sluga. Pijancu je slijed pića volja tako oslabila, da za ništa već ne mari osim za alkohol, za koji će počiniti i svako najnepoštenije djelo, dapače prodati svoje tijelo i dušu. Spomenimo časa prije, da se zao duh baš kao i alkoholom najviše služi, da čovjek na zla djela navede, a da je baš kao i alkohol začetnik mnogih zala u pijanstvu. U pogledu čudorednosti, čujmo što nam govori veli ruski glasoviti pisac Lav Tolstoj: „Ima starinska priča o nekom monahu, koji se je okladio s đavolom, da ga ne će pustiti u svoju ćeliju, a pusti li ga, da će monah morati učiniti ono, što mu nalaže đavao monah je bio vrlo oprezan a đavao još lukaviji. On se pretvorio u ranjenog gavrana s prekrvavim i krvavim krilom, te žalostivo doskače do vrata monahove ćelije. Monahu bude žao videći gavrana pa ga uze u svoju ćeliju, a tamo — gavrana se pretvorio u vrana. Sada je imao pravo, da monahu naloži koje djelo, pa mu predloži na izbor tri stvari, da počinu ubistvo, preljub ili da se opije. Monah misleći, da će najbolje pravo ako se opije i tako ne će nikome nanesti štetu, izabere ovo zadnje. — Ali kad ga je razgrijalo vino, ostavi pustinja i svoju ćeliju i ode u selo. Tamo se namjerio na ženu, s kojom učini preljub. A to je eto muža njezina, koji naval

njega. Monah dohvati sjekiru i ubije muža." Dali se to i dandanas pomalo promijenjeno događa, vidimo iz sveg onog što sam gore spomenuo.

Govoreći o šteti, što nam je alkohol čini u gospodarskom pogledu, ako i ne uzmemo u obzir izgubljeno vrijeme u krčmama, pa prospavane i

### u mamurluku

sprovedene dane, zapite kuće i zemlje na koje se tuđinac dose-ljuje, pa da nam pijanci i njihova djeca napunjavu bolnice, ludnice, sirotišta i zatvore, moramo spomenuti to, da dohodak svakoga radnika, radio on glavom ili rukama, biva oštećen u dvostrukom pogledu. Prvo, jer izdaje novac za bezvrijedna i štetna pića, a s druge strane umanjuje alkohol sposobnost za privredu. Izdaje li čovjek samo 50 filira dnevno za alkoholna pića, to popije za 30 godina 9537 kruna, a uz to se je sigurno dobavio srčane, jetrene ili koje druge bolesti.

Šljive, grožđe, krumpir, žitarice su vrlo hranive; možda preostaje u rakiji i u vinu ipak nešto od te hranivosti? Da vidimo koliko, moramo znati hemijsku sastavinu tih stvari, n. pr. krumpira i grožđa.

Osušen krumpir sadrži: 8.4% bjelančevina, 0.7% masti, 86.3% škroba (šećera), — kiselina, 4.6% pepela.

Osušeno grožđe sadrži: 2.8% bjelančevine, 83.7% šećera, 11.2% kiselina, 2.3% pepela. Kod pravljená rakije ne preostane od svih tih hranivih stvari baš ništa u njoj, a kod vina preostanu samo 2% bjelančevine, 1% šećera, 53% kiseline i 24% sadržine pepela. (Svježi mošt sadržaje u našim krajevima 22% sladora!) Bjelančevine i škrob (šećer) su za opstanak čovječji najpotrebitija hrana, pa koliko se tih

stvari uslijed nerazumnosti svijeta uništi pokazati ću nekim statističkim podacima, što se tiču Hrvatske i Slavonije. Pri pravljenju one množine vina i piva (bez rakije, za koju se razne vrste voća upotrebljavaju) uništilo se u Hrvatskoj i Slavoniji god. 1912. toliko hranivih stvari, koliko ih je sadržano u 300.000 metara (quintala) ili

### 3000 vagona

pšeničnog brašna ili kukuruza. A gdje je hranivost stvari, što se pečenjem pretvaraju u rakiju diljem cijele naše prostrane domovine? God. 1910. potrošilo se u Hrvatskoj i Slavoniji za alkoholna pića sveukupno 126 milijuna 200.000 kruna (računajući vino po 80 fil.; pivo 40 fil.; rakiju 1.60 K po litri), a izračunalo se je da u slučaju, kad bi se na svijetu onaj novac, što se potroši na ta nepotrebna i štetna pića, podijelio među siromaha, ne bi više siromaha na svijetu bilo. Možda će se ikogod čitajući ove retke ipak uvjeriti o štetnosti alkohola, pa pitati, kako Crkva i škola ne upućuje narod i ne upozoruje ga na zlo, što mu prijeti? Čine i svećenici i učitelji, što je moguće, ali treba znati, da po našim krajevima ima 4 puta više gostiona, nego škola i crkava; u dalmatinskom Zagorju dolazi na 3000 stanovnika 1 škola, ali 15 birtija: Koliko u Subotici ima škola i crkava, a koliko krčama, kavana, gostiona i prodaja pića, znati će Subotičani sami najbolje, ali cijelim da razlika ne će biti vrlo velika. Stara neka poslovice veli: Mlijeko je vino za mladost, a vino je mlijeko za stare ljude. Pa dobro, ako starac i uživa pomalo alkohol, ali djeci treba na svaki način zabraniti svako alkoholno piće. Ima dosta ludih roditelja, koji u ranoj djetinjoi dobi daju i rakije i vina i

pive, tope se od veselja, kad se dijete na piće privikne. Ali čim taj mali junak u školu dođe, nema većeg tupoglavca od njega, a o tomu znadu dosta pričati učitelji. Kad poodraste, onda ga ne treba već nuditi pićem, onda pije i sam i postaje pomalo na teret i sebi i svojim. — Kad već govorimo o štetnosti alkoholizma, moramo reći koju i o suzbijanju istog. Najbolje je sredstvo

### **potpuna uzdržljivost,**

jer umjereno piće alkohola vodi ipak vrlo često do neumjerenosti. I najveći pijanac ne pije rakiju iz vrča, već malu čašicu za drugom i tako dalje dok se ne opije. — Dugo je vremena prošlo dok je i vlast počela uviđati, da se korist dobivena od prodaje alkoholnih pića ne može mjeriti s onom štetom što je ista narodu donose. Sada iza svjetskog rata, gdje se o tome radi, da se onaj preostali svijet sačuva, počinje i ministarstvo zahtijevati, da se svijet prosvjetluje i upućuje i dolaze naredbe od vlade o ograničenju točenja alkoholnih pića na neke stanovite sate, da se djeci do 16 godina alkoholna pića ne smiju prodavati, da se već pripitom čovjeku opojnog pića više ne smije davati, pa prijeti kaznom i pijancu i prodavaču pića. U prvom redu imadu najvećih zasluga za proširenje protialkoholne misli časni

### **Oci kapucini**

na Rijeci, koji već nekoliko godina u svom raširenom listu „Naša

Gospa lurdská“ posvećuju nekoliko stranica svakog broja toj dobroj i svetoj stvari. Oni su prvi počeli po svim našim zemljama podizati „svetu vojsku“ za borbu proti alkoholizmu. Proširila se ova i među djecom i starcima, muškim i ženskima. Ima sva sila knjižica izdatih od glavnog vodstva „Sv. Vojske“ na Rijeci u kojima nam se riječima, primjerima i tablicama zorno predočuje velika šteta, što je naš narod od alkoholnih pića ima. Naći će se u tim knjigama i uputa, kako bi se voće, grožđe i ine stvari bolje i korisnije dale upotrebiti, nego što je pravljenje alkoholnih pića. Novije su novine „Novi Život“ i „Život i Zdravlje“, što izlaze u Zagrebu, pa također oko suzbijanja pijanstva i čuvanja narodnog zdravlja rade. U Hrvatskoj i Slavoniji se je već ot počelo obdržavanjem pučkih predavanja o šteti alkoholizma i upućivanjem naroda, kako da se njega i drugih zala sačuva, a doskora će se početi i ovdje

### **u Bačkoj.**

Uzdržljivost (apstinencija) ne namjerava uništiti vinograde, voćnjake i šljivike, to joj nije cilj; ona se bori, samo proti neumjerenosti u uživanju opojnih pića. Ako vrtla i ma jedno grbavo stabalce te ga kani ravnim učiniti, svinut će ga sasvim na protivnu stranu i tako će ga neko vrijeme sasvim ostaviti. Ta sasvim protivna strana je kod alkoholizma uzdržljivost, koja nar jedina može do umjerenosti dovesti, a ova opet do sreće po svim domovima široke naše domovine

Ja mislim, da katolici daju slabu važnost dobroj štampi. Grade se crkve, samostani, sirotišta, bolnice, što je u istinu o velike potrebe, ali zaboravlja se na još potrebitije, na širenje dobre štampe, koja je jedina kadra da sve to sačuva. (Baudin).

~~Stjepan~~

Evelović, Mlađa

## IZ PROŠLOSTI HRVATA.

Svaki narod treba da poznaje svoju povijest, da na minulim događajima i slavi narodnih pređa gradi svoju budućnost. Mi bunjevački Hrvati nijesmo imali dosada prilike, da se поближе upoznamo sa povijesti našom, hrvatskom, jer nijesmo imali svojih narodnih škola, gdje bi se kao na izvoru kulturnom upoznali sa prošlošću našega hrvatskoga naroda.

Članovi prosvjetnog društva „Nevena“ imaju uzvišenu zalaću, da šire prosvjetu i znanost među najširim slojevima našega naroda. Kako je pak povijest jedna od prvih nauka, kojom treba da se upozna svaki pravi bunjevački Hrvat, počinjemo evo sa ovogodišnjom „Danicom“, da iznašamo članke o prošlosti našega naroda.

### I. Seoba Hrvata.

Stara postojbina Hrvata bijaše takozvanoj „Bijeloj Hrvatskoj“, koja se rasprostirala po svjedokanstvu grčkoga cara Konstantina Porfirogeneta na sjeverozapadu karpatskih gora. Iz pra-

domovine doseliše Hrvati u prvoj polovini VI. vijeka sa petoro braće, među kojima bijaše jedan po imenu Hrvat i dvije sestre Tuga i Buga. Kao što svaki narod, tako je dakle i narod hrvatski izveo svoje narodno ime po svome pradjedu Hrvatu, a etimologija riječi „Hrvat“ znači: branitelj (defensor).

Za vrijeme cara Justinijana I. (527—565) počinju Hrvati prodirati iza Dunava, preko Drave i Save u Ilirik i Dalmaciju, gdje su zauzeli mnoge utvrđene gradove, a carska se vojska nije smjela ni usuditi, da iziđe u susret Hrvatima.

S početka su Hrvati robili i plijenili po ovim zemljama i vraćali se natrag u staru postojbinu, no poslije dolaze u ove krajeve namjerom, da stvore stalne naseobine. U toj namjeri pomogli su im novo-doseljeni Avari pod vodstvom Bajana, koji najprije stupe u službu caru Justinijanu, no poslije udare na njega i zauzmu Srijem. S Avarima ratovahu i Hrvati i nasele se u Hrvatskoj, Slavoniji, jugozapadnoj



Ugarskoj a god. 610. i u Dalmaciji za vrijeme cara Heraklija.

Bizantinsko carstvo redom je gubilo svoje pokrajine, koje su zauzimali Avari i njihovi podanici Slaveni. Kada su Hrvati pod Carigradom bili potučeni, Avari ostave bojište, a dosadašnji im saveznici udare na njih i oslobode se njihovog gospodstva.

Kad je među Hrvatima nestalo Avara, kojih se glavar zvao po prvom vođi Bajanu „bajan“, Hrvati preuzmu ovu riječ za pojam glavara i tako je postala hrvatska riječ: ban.

## II. Vjera Hrvata.

Začetnika svih mitologijskih pojmova treba tražiti u svijetlom nebu, jer je ono dalo život svemu na zemlji. Ovo božanstvo nije imalo određenoga oblika, niti su mu Hrvati dizali hramove, a zvali su ga Svarog. Ova je vjera u ovo božanstvo prastara, a dosiže u prastaro doba, kada su Slaveni živjeli nomadskim životom.

Iz polovice VI. vijeka imamo svjedočanstvo od Prokopija, koji kaže, da Slaveni u Podunavlju, gdje je bilo i Hrvata, vjeruju u jednoga Boga Gromovnika, gospodara cijeloga svemira, komu žrtvuju volove i druge žrtve. Ovoga Boga zvali su Hrvati Perun, a ime mu se sačuvalo još i danas u biljci perunika. Od njegove strijele drhtalo je svako živo stvorenje. Danas je

preuzeo službu gromovnika sv. Ilija, jer je on po sv. pismu tvorio sušu i kišu i na ognjenim kolima uzišao na nebo.

Od najvećega boga Peruna rodiše se sunce i zora, mjesec i zvijezda danica. Između ove djece ipak je Perunu najmilije sunce, zato ga i zove: „Jarko sunce, moje čedo drago“. Zora je sunčeva sestra, koja „suncu kose plete, a mjesecu dvore mete“.

Dvije sestre dvije božice pripravljaju izlazak sunca, što je bilo izvor sreće na ovom svijetu, pa zato se i kaže: „Doći će sunce i pred naša vrata.“

Kad sunce zađe, prevladava tmina, a sačuvana je u riječi „mora“, što znači smrt. U tmuni jedina je utjeha bila čovjeku: Mjesec, brat sunčev.

Hramova poganski Hrvati nijesu imali. Oni su polazili na visoke gore ili k vreli žive vode i tamo su prikazivali svoje žrtve.

A službi svijetloga boga Sunca stojale su vile, u koje su također vjerovali stari Hrvati. Vile se predstavljaju kao mlade i prekrasne djevojke u tankom odijelu sa dugom i raspuštenom kosom, a prema tome, gdje stanuju bila su vodene, gorske i šumske vile, pa i vile oblakinje.

U službi More (tmine) bili su Bijesovi, što je sačuvano u rečenici: „Bijes te odnio“.

Stari su vjerovali u sreću ili Usud. Sreća je poosobljena u

obliku krasne djevojke, a nesreća u obliku slabe, prnjave i krme-ljive babe. Svaki je čovjek imao ili jednu ili drugu.

Stari su Hrvati vjerovali i u „djedove“, zaštitnike domova. Oni su bili domaći bogovi. S vjerom u djedove spojeno je kod svih primitivnih naroda vjerovanje o duši, za koju su stari Hrvati držali, da je iskra nebeskog ognja zaklopljena u tijelo, a poslije smrti tijela duša odlazi vrelu svome. Naši su stari vjerovali, da duša živi i onkraj groba, ali i sretnijim životom, nego na ovoj zemlji. Ona dolazi u Raj, kako su naši stari nazvali onaj svijetli kraj, koji se kasnije predstavlja u pričama kao „staklena gora“.

Naši su stari vjerovali i u „Vukodlake“, koji noću izlaze iz groba i idu po kućama, dave zle ljude i piju njihovu krv, a pošteni ljudi ne mogu se povampiriti.

### III. Stara hrvatska obitelj.

Sav javni i državni život slavenski ili hrvatski razvio se iz zadruge. To je obitelj, gdje više ljudi iste krvi sa svojom obitelji žive u zajednici, obrađuju zajedničko gospodarstvo pod upravom jednoga glavarara, koga su zvali starješina ili gospodar. Kod izbora starješine bilo je i osobite svetkovine, što vidimo iz narodnih običaja

iz Hercegovine. Običaj je poganskoga porijekla. Sam domaćin zamijesi na božić u jutro kolač i metne u njega novčić. O ručku se pomole Bogu i domaćin razlomi kolač na toliko komada, koliko u kući ima odraslih glava. Tko nađe u svom komadu novčić, taj postane domaćin. To biva onda, kada se ne mogu složiti.

Domaćin je zastupnik zadruge u zboru plemena, on je čuvar reda i domaćeg imetka.

Zadruga se raširila u bratstvo ili rod. To je nastalo, kad je zadruga bila prevelika. Više bratstva sačinjavalo je župu, kojoj je na čelu stajao župan. Iz više župa sastojalo se pleme, kojem su upravljali banovi i bili su poglavice plemena hrvatskih. Ban je bio vrhovni sudac u plemenu, a sudio je po običajima narodnim u ime pravednih bogova.

### IV. Stara kultura Hrvata.

Stara kuća hrvatska nije bila sjajna. Hrvati su stanovali kraj potoka, močvara, šuma i jezera, da se lakše mogu obraniti od neprijatelja. Važnije su stvari sakrivali pod zemljom. Stara hrvatska kuća imala je: prag, stijene, okno, (prozor), vrata, sljeme i krov. Kućno pokućstvo je bilo: polica, stô, peć za zapećkom. U svakoj župi gradili su jedan grad, gdje suse župljani sastajali

se na zborove i branili od neprijatelja.

Stari Hrvati, kad su se nastanili u današnjoj domovini, bili su poljodjelci. Sijali su pšenicu, ječam, zob, raž i proso.

Žito su mljeli u mlinu, gdje su dobivali mûkû ili brašno za tijesto, kruh i kolač.

Oni su se hranili kašom, grahom, lećom, repom i lukom. Stari Hrvati još od pradavnih vremena dobro obrađuju zemlju. Oni oru u brazde, siju, žanju, kose, vežu u snopove i mlate na gumnu. Slama se spravlja u kamare, a na njivi ostane strnište. Od gospodarskih oruđa imali su plug, kosu, srp, motiku i lopatu. Za prevoz imali su kola, taljige i tačke. Već su stari Hrvati pokazali, da se razumiju u racionalno gospodarstvo, jer

su ostavljali dio njiva na ugaru. Imali su pčela i sadili lozu.

Uz poljodjelstvo cvao je i domaći obrt. Osobito su se zanimali gradnjom brodova. Osim toga izrađivali su korita, badnje, bačve i žlice. U kućnom obrtu osobito je cvalo prelo i tkanje. Izrađivali su platno i od njega gaće i košulje, a prave i sukno i od njega suknju i suk njenjaču (pregaču).

Stari su Hrvati gostoljubivi i susretljivi prema strancu. Kad se pak međusobno dobro upoznadu sklapaju pobratimstvo.

U rat su išli kopljem, strjelicom i sulicom. Ures je junaka bio štit.

Naši su stari bili vješti u ratnoj igri, a množina njihovih strjelica često je puta nagnala rimsku vojsku u bijeg.

Prof. Maća Evetović.

## VJERA I DOM.

VJERA I DOM, R'JEČI DRAGE,  
U DUŠU SE SLILE!  
SJAJNE ZV'JEZDE BOŽJE SNAGE  
NEKA SV'JETLE MILE!

SADA ZNADEM, ZAŠTO V'JEKOM  
KUCA SRCE MLADO;  
KUCA ZA VAS ŽIĆA T'JEKOM  
I NA SMRTI RADO.

TRPIMIR.

Rajic, Blaško

## IVAN I BAŠO.

— IZGORILO BLAGO. —

— Kud Bog da, Bašo?  
— Idem u zemljodilsku kasinu. Načelnik slavi imendan, pa sam pozvan i ja.

— Pa ti si „zemljodilac“?  
— Jesam. Uvidio sam, da je to najbolje za nas. Vlast je u našim rukama, a vlast je slatka...

— Neće to izaći na dobro, Bašo. Vlast je vaša, istina, ali drugi upravlja s vlašćom, ne vi. Vi ni ne znate gdi je vlast. Samo poatkad osićate da vas žulji „vlast.“ A kad jedared dozlogrdi, vi ćete se ratosivati vlasti. Pa ćete je izubiti, a nećete ni osifiti. Jedared ćete samo viditi, da ste ostali u kaku. Da ne fribate onima, kojima te tribali.

I to sve za to, što ste tu vlast tako volili.

Vlast je, ko i novac: onda vridi, ako donosi koristi. A ako vi oćete vlast, samo, da je imate, da se u njoj naslađivate, onda ste vi, kao onaj škrtac, koji zgrće i čuva i broji novce, samo zato, da ih ima, a ih miluje i da u njima uživa...

Neće ovo na dobro izaći.

— E, ti to zato kažeš, što ti nisi s nama.

— Ne kažem zato. Ja bi mogao ići s vama, ali ne da mi razbor — obraz. Vi škodite svem narodu, našemu, a najviše ćete naškoditi sebi

— Ajde, s Bogom!

— S Bogom pošo!

Bašina se Đula zdudala ko Perčićeva pućka; sidi na pragu, ruke skupila na prsa, nalegla se nakolina, pa se zagledala prida se.

Bašo se zaurnjao u sobu, sidi za astalom pa ljuči novce. Ređa stotinarke obaška, desetice obaška, petice obaška, a hiljadarke čak na drugi kraj astala. Onda uzima redom hrpu po hrpu, smuca bange, pa ih broji. Broji, pa broji. Kad je izređo sve, opet, nanovo lovo.

Već je i Đula ustala, ušla, pa mu veli:

— Šta je, još ih se nisi namilovao? Bašo ćuti, poređa novce u jednu hrpu, pa ih strpa u čarapu. Čarapu turi u dolaf, pod košulje. Sotim izade.

Samo što je Bašo izvuko nogu, Đula izvuče fijoku od dolafa, izvadi čarapu s novci, istrese ih na astal a čarapu turi pod dolaf. Onda razvrši Bašin krevet i novce turi u njegovu postelju, u slamu. Zatim krevet opet namisti.

— Eto, sad ih nećeš više skoro milovati. Već mi je dodijalo; svaki bogovitni dan rastvi te njegove novčurine tu po astalu. Po pō dana ih gladi i miluje. Ni ne radi, ni ne gleda ni za čim. Baš su prokleti ti novci. Nije zalud, što ih je do-

bio zato, što je glasao sa onima — haj — demo krakatima.

Bašo je tu noć vrlo slabo spavo.

Ujutro, Đula ustala, založila u peć, uzela đugu, pa otišla rad vode. Dok Bašo ustane, da se umije.

Međutim Bašo usto.

— Ao poklade ti tvoje i s krevetom, baš si me noćas nasirćetio. Utrla se ta slamurina, pa sćepetala i dala u vavoljke, pa me cilu noć žuljilo. Al nećeš više.

Sotim spopane postelju, iznese u kujinu, istrese prid peć. Onda uzme slamu u naramak, baš iz sride, tamo, gdi su najtvrđi „vavoljci“ bili, pa je turi u peć. Baš uzo grnjaču, pa otisne slamu u peć, kad eto ti Đule.

— Šta ti radiš?

— Ta evo, istreso sam ovu staru slamurinu iz postelje, pa sam je založio....

— Ju bolan! Ta u slami su tvoji novci! Ja sam ih turila u postelju, da ih ne brojiš toliko...

Bašo stao jedan trenutak, ko od kamena. A slama bukija u peći i puca i skaču varnice. Onda se Bašo okrene peći, skoči na banak, pa srne četvrnoške u peć, u vatru. Kad je Đula, od smrtnog straha došla sebi, priskoči, spopane Bašu za noge, pa povuc!

Izvukla ga je, a on rukama izgrnuo omud slame, već na polak izgorene. Obrve opalio, brkove spržio, pocrnuo. Izgledao je kao arapin. A i košulja mu je na leđi i na prsima progorila. Malo je opeko i prste.

Prvo je utrnuo žeravu u omudu, što ga je izvuko. Onda je stresao sa sebe gar i čađu, pa se latio odmah čeprkanja. Iščeprkao je nekoliko banki: dvi-tri čitave, desetak, napolak izgorilih, a one druge — samo pepeo od njih.

Onda je i Đula došla sasvim sebi i udarila u lelek:

— Uju, ljudi, moj Bašo izgori!

Bašo je počeo tišiti, al ona, kad je već probila oklop, što joj strah sklopio oko srca, nije mogla da učuti, već sve većma više:

— Joj, ljudi, u pomoć!

Dotrče Ivan.

Kad je vidio Bašu umrčenog, oprženih brkova, bez obrva i bez trepavica, nije mogo, da zaustavi osmih. Zamaše glavom i reče:

— Ej Bašo Bašo! Ti do komada Bašo; dok te trajaj!

Đula ubrzo ispriповida sve, a Ivan zaklopi:

— Eto vidiš. Ti si tako prošlo ko što će proći načelnik subotički, kojeg si hvalio, da je dobro učinio. Dobio je vlast u ruke, ko ti što si dobio pare. Niste jih ni ti pare ni on vlast, zaslužili:

Tebe su pare žuljila, a nisi ni znao njega pak vlast žulji, jer mu nije vlast u rukuh, već leži na njoj. Ti si spalio pare, da se oprostiš od tvrdog kreveta, pa si se opržio, pa si sad ko čudo; i on će se ratosivati vlasti, na kojoj leži, ko na mučilama: on će se je ratosivati, ali će opaliti obraz, pa će mu biti crn prid narodom, dok god je živ. A s njime ćete biti crni svi vi.

Prolaze i propadaju narodi, ruše se prijestolja dok Crkva katolička uvijek poziva zvonom svoje vjerne: ona jošte postoji!  
(Napoleon I.)

Pekarić, Petar

## Melita.

Recite Meliti suze pjesme ove,  
 De je razorila onog dragog snove,  
 Koji je za ljubav njezinu sve dao,  
 Koji je pred njome na koljena pao.  
 Recite joj, da je bajna slika njena  
 U njegovom srcu navijek' sahranjena,  
 Recite joj, da je on njezina žrtva,  
 Recite, da mu je zlatna nada mrtva.  
 On pregarajući proboravlja dane  
 Sjećajući se tužno sreće zakopane,  
 A videći užas budućnosti crne,  
 Što ga strašnim velom hoće da ogrne,

Patnička mu duša uzaman je traži,  
 Da je ona tješi, da joj tugu blaži,  
 Al' nje nema, nema. U samoći bolnoj,  
 Otímajući se sudbi neumolnoj;  
 Daleko, daleko, ona suza lije,  
 Ona žali, plače, što njegova nije.

Od postanka ljudstva svaka stvar ljubljena  
 Dostojno se cijeni kad je izgubljena;  
 Tako zaljubljena ta dva bića čute  
 Svu težinu tešku sudbine im krute.  
 Prošlost im otkriva divne slike svoje,  
 Al' njima u lice pogledat' se boje,  
 Jer im pred očima lebdi bez prestanka  
 Strahoviti prizor vječnjega rastanka.

Utjehu blaženu nestrpljivo žele,  
 Strašnim mrtvim mirom rone suze vrele,  
 Jer ljubav grozovit teret im zadaje  
 Mukom pridušujuć od srca vapaje.

Melitu obara više tužna drama,  
 Jer zna, da joj bolu uzrokom je sama;  
 Kad joj dušu stegne takav teret živi:  
 Samu sebe kori, samu sebe krivi,  
 Što će, zbog nje, ljubav tako savršena  
 U željenoj smrti biti ugašena.  
 Oh kasno se, kasno, sjeća lijepih dana  
 Kad joj se smiješila sreća sa svih strana:  
 Na prošlost se tužnu pažnja joj obraća,  
 Da se izgubljeno vrijeme ne povraća!...  
 Oh kad bi to doba moglo da se vrati,  
 Ona bi činila svake blagodati;  
 Ona bi kob svaku predusresti znala:  
 Na njenom bi nebu zvijezda sreće sjala!  
 Ah zašto joj nujne misli zabludiše  
 Onamo što bješe, al' što nema više?  
 Zašto misli o tom što joj muke stvara?  
 Zar je to zanima što joj srce para?  
 Al' ona to želi, jer nesnosno pati.  
 Ona hoće, da je to do groba prati;  
 Ona prošlost gleda s kojom se borila,  
 I nikad je nije dosad još morila  
 Ljubav tako silna i tako goruća  
 Kao sad kad znade, da je nemoguća.

Vijernom uspomenom dobro se sjećala  
 S kakvim ga je žarom ona milovala;  
 I da bi mu žarku ljubav povećala,  
 S drugim se šetati ona s' obećala  
 Držeć, da će u njem, čim se s njom sastane,  
 Ljubav zbog zavisti plamenom da plane.

Al' se prevarila i sva protrnula,  
 Kad je slijedećega dana novost čula,  
 Da je njezin dragi zadnji put pozdravlja  
 I da je navijeke, navijeke ostavlja.  
 Rekli su i njamu kada su ga sreli,  
 Da ga draga nikad ni vidjet' ne želi.  
 On to nije, al' je ona vjerovala,  
 Jer ju je i majka tako svjetovala.  
 I nju je i njega tuga osvojila,  
 Što ih nesmiljena sudba odvojila.

Slušajući nakon toga majku staru,  
 Melita je s drugim stupila oltaru,  
 Ali čim je svadba bila obavljena,  
 Ova novost bude svagdje objavljena:  
 „Vijesti su Meliti bile laži grube:  
 Oni se oboje kao prije ljube;  
 U njenom je srcu on tako žuđeni  
 Kao što bit može dragi nesuđeni,“

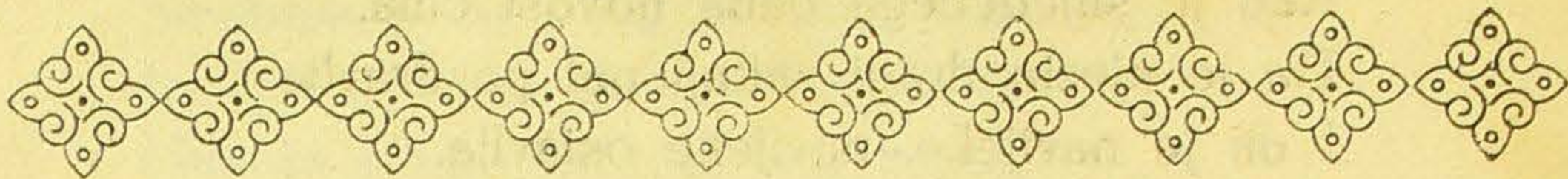
\* \* \*

Nakon zlonamjernog djela tog otkrića  
 Žrtvama padoše dva nevina bića:  
 U srcima prepast, strah ćute oboje,  
 Rastava ih grozi, vidjeti se boje;  
 Nigdje ne nalaze pomoći ni spasa,  
 Nego stresajuć' se od smrtnog užasa  
 I jedno i drugo danomice vene  
 I od pregaranja i od uspomene.

6—VIII.—1922.

Petar Pekić ml.





*Amorini*

## FIAT LUX.

(Neka bude već jasno!)

„Dignite Orli k jasnim visinam  
Ponosnih krila smioni let!“ —

Ogromnoj većini Bunjevaca i Šokaca bijaše sve do nedavna nepoznata ideja Sokolstva. Jedino ju je onaj maleni dio inteligencije poznao, koji je već najzad desetak godina stojao u tijesnoj vezi sa Hrvatima. Ta velebna misao, koja je tada tako silno znala oduševiti ljude, — bješe: „Ujedinjenje sviju Slavena, a napose Jugoslavena!“

S tom je naime namjerom osnovao u Češkoj g. 1862. prvo sokolsko društvo, otac cijeloga sokolskoga pokreta, dr. Miroslav Tyrš. Češka je vazda davala nove ideje i novi pravac nacionalnom životu južnih Slavena, a pogotovo Hrvata i Slovenaca.

Jednom već pomenuti pokretač zasnovao je „Sokol“ sa onom općenanom lozinkom: „Los von Austrija!“ („Dalje od Austrije!“) — Odlučno je time navijestio borbu protiv Austrije radi oslobođenja sviju Slavena ispod dugostolječna robovanja i klanjanja tuđinu. Tada je on okupio sve slojeve češkoga naroda, a naročito omladinu, — koja je uvijek spremna, da se bori za nove ideje, — u jedno tjelovježbačko kolo, nadjenuvši mu ime — „Sokol“ — da bi putem tjelovežbe i udru-

živanja podigao duh u narodu i da bi ga nacionalno osvijestio.

Ali imao je Tyrš, pored ovih lijepih ideja i drugu nesretnu namjeru koja je bila uperena protiv samoga Slavjanstva, jer je sa njome uspirio borbu između katolika vjernih Crkvi i — „nazovi katolika“ — koji su zabacili vjeru, Boga, i sve. — Oni su potonji po ugledu na Tyrša tražili, kada su tokom vremena došli do prevlasti u sokolskom pokretu, da „Sokol“ izričito, javno počne borbu protiv svega onoga što je kršćansko, a naročito što je katoličko.

A to se i dogodi. Jedno za drugim su se nizale razne klevete i huškanja, dapače i fizički napada protiv onih „Sokolaša“, koji su je odani bili vjeri svojih djedova i koji nijesu htjeli poradi zemaljskih uživanja tako napustiti sve ono, što su od svojih majki naučili.

To huškanje dovelo je do toga da su Katolici, ako su željeli ostati i dobrim domoljubima, a i dobrim katolicima, morali istupiti iz „Sokola“ i stvoriti jedno drugo udruženje, koje je kao lozinku stavilo u svoju zastavu: „S Bogom za narod“ — Taj se pokret nazva „Orlovskim“ — članovi „Orlovima“, a članice „Orlicama“.

„Orao“ je brzo naišao na veli-

prijem kod svih slojeva češkoga naroda, jer je pored toga, što se borio za davno željkovanu nacionalnu slobodu, za oslobođenje, išao putem, da na temelju narodne tradicije, na osnovi narodnog uvjerenja dadne svome narodu pravu narodnu prosvjetu, a ne onakovu, kakovu su ovi drugi, pod firmom naprednjaštva propovijedali, ne znajući nesretnici, da potkopavajući vjeru u narodu, potkopavaju i najčvršći temelj naroda moral, bez kojega ma koji silni, moćni narod mora, da se ruši, da propada.

Tako bješe sa „Sokolima“ u Češkoj, dok se u Sloveniji i u Hrvatskoj na prvi mah držao tradicije i vjere naroda, ali kasnije pod uplivom Čeha dođe i ovde do faktičnog napadaja protiv katolika. Na ovo stvorio je pokojni dr. Janez Krek „Orao“, koji je Sloveniju preporodio, te pribavio joj materijalno i duševno bogatstvo.

U Hrvatskoj se „Orao“ istom brzo raširi. Poslije sjajnog sveslavenskog orlovskog tabora u Mariboru g. 1920. katolički đaci raznijeli su ideju velebne Orlovske misli, koja u sebi nosi preporod naroda, — širom domovine. Par mjeseci kasnije čusmo već i na samoj granici ravne Bačke, gdje zagrmi onaj silni orlovski, bojni pozdrav, „Bog živi!“ No i ako su već duhovi bili raspoloženi protiv „Sokola“ ipak još nitko od nas ne odvрати ništa na kucanje „Orlušine“. Trebalo je još, da mine cijela godina, dok se ova ideja sazrijala i dok ju je ovaj narod ovdje razumio.

„Sokol“ u Subotici, koji je tada stvorila bunjevačka katolička organizovana đačka omladina, bio je u početku mio svakome svijesnome Hrvat i Srbini, sve dok je bio borcem za opće narodne ideje, kao čuvar slavenske Subotice. Ta u doba,

kada se još nije znalo sigurno, hoće li naša ‚bela‘ Subotica, konačno doći pod Jugoslaviju ili će pak i dalje ostati pod Mađarskom. Te kada se ni sama starija inteligencija nije smjela usuditi, da stvori jednu ovakovu borbenu organizaciju, jer je znala što bi bile posljedice, kada bi slučajno one crne slutnje, koje su još tada obuzimale duše najboljih sinova ove otadžbine, onako, slučajno ostvarile, ta sigurno bi naš cvijet, budućnost naša, zlatna omladina mučenički stradavala od neprijateljskih ruku.

No ova organizovana katolička omladina nije se dala zastrašiti tom kobnom slutnjom, ona na svojoj sjednici odvažno zaključila, da će u Subotici osnovati „Sokol“. Stoga odredi zgodan dan, kada bi na jednom zajedničkom sastanku, na što bi pozvali i srpsku omladinu, iznijela svoje predloge za ostvarenje jedne čisto slavenske omladinske družine, pod imenom „Sokol“.

I zaista, ovom su se pozivu rado odazvali svi svijesni omladinci grada Subotice tako, da su jedne nedjelje g. 1919. sastali se u čitaonici „Pučke Kasine“, gdje su proglasili, da se „Sokol“ u Subotici osnovao, te da onaj sokolski odbor, koji već pred nekoliko mjeseci, poslije sokolskog sleta u Subotici postavljen bio bez društva i bez članova. smjesta zahvali i da se izabere odbor, koji će smjeti primiti odgovornost na na svoja leđa.

Tako i bješe. Prvi starješina „Sokola“ bude g. dr. Vranje Sudarević, prijašnji nadžupan-gradonačelnik grada Subotice. I „Sokol“ je za prvu godinu sakupio pod svoj barjak do preko 200 članova, apsolutnom većinom Bunjevaca. No ipak pored onih uspjeha, koje je postizavao, počeo je „Sokol“ nakon svega godinu dana naglo opadati. Pitali su

po neki ljudi, u čemu je uzrok? Odgovoriše drugi: „Katolici Hrvati, koji su osnovali, moraju ga napustiti onima, koji su tada kukavice bile, kada je trebalo na kocku staviti život, jer ih ovi vrijeđaju, napadaju poradi tobožne njihove zasljepljenosti, zbog njihovog kat. uvjerenja, koje kao da nije dostojno kulturi 20. vijeka.

I ova kat. omladina, koja je ostala vijerna svojim načelima morala je godinu dana šutjeti, ne imati javnog učešća u slavenskom životu rodnoga grada. Dok je ova omladina šutjela i ozbiljno se spremala za rad među narodom, oni drugi postadoše neprijatelji samoga slavenskoga življa bijele Subotice, jer su danomice činili kojekakove javne sablazni, terorizirali čestite Bunjevce, one Bunjevce, koji su kroz stoljećnog i stoljećnog ratovanja ipak očuvali slavenski značaj ovoga grada.

Kako rekoh, ova je đačka omladina čekala po zgodni čas, kada bi mogla svoj glas dignuti i pokazati narodu svom pravi put. U to doba priređuju hrvatski „Orlovi“ prvi svoj slet na tlu Hrvatske, u dičnoj Slavoniji, u prijestolnici neumrloga biskupa Šrosmajera. Na ovaj slet poletiše i do desetak svijesnih bunjevačkih đaka, da se osvježe na vrelu Orlovske i katoličke misli. Tu su oni proboravili cio tjedan, te kada su se povratili kući, došli su preobraženi, svijesni svoje časne zadaće, koja ih je čekala u budućnosti.

Nije prošlo ni pola godine iza sjajnog orlovskog sleta u Đakovu, pronijeli su se glasovi i po našoj bijeloj Subotici, da će 8. prosinca 1921. g. „Subotički Orlovi“ prirediti porodično sijelo. I doista, narod je shvaćao svoju dužnost, te je dup-

kom napunio dvoranu „Orlova“, da sa brojnom prisutnošću nagradi te-goban rad svojih sinova. Oduševljenje je prisutnih prešlo granica; kada su mali „Orlići“ precizno izveli krasne mariborske proste vježbe naraštaja, usprkos svima poteškoćama. Istom su pohvale vrijedni bili članovi, koji su svoje teške „Bruske vježbe“ ipak dobro odvježbali. Silno su zanimanje probudili oni referati, što su ih održala dva mlada borca „Orlovske misli“. Nakon uspjelog sijela dobiše „Orlići“ još više samopouzdanja, oduševljenja i nađoše sada moćnih zaštitnika, koji tada preuzeše na svoja ramena staranje za cijelu stvar.

Svi su iskreni prijatelji kat. misli rado pozdravljali ovaj odlučni korak svijesnih mladića, jer je svakoji čekao nekoga, da pokrene stroj, koji bi onda dalje već sam išao. Tako i bješe. Narod je uvidio, da su „Orlovi“ njegovi i da ih ne smije zanemariti, već mu je sveta dužnost, da ih na svakome koraku potpomaže.

Sami pak „Orlovi“ poslije toga nastaviše svoj mirni rad dalje. Broj je njihov rastao i rastao. Danas, uzevši uobzir to, da su osim vodstva svi stari, ima ih ipak preko stotinu, no ovaj se broj stalno jača, pridolaze još uvijek novi „Orlići“ ili „Orlice“.

Nakon par mjesječnog žilavog rada spremiše se krasnim programom, da se 25. lipnja 1922. pokažu svojim roditeljima, rođacima, braći, sestrama i prijateljima. No uslijedi nesretnog nesporazuma i ako je J. O. S. (Jug. Orl. Sveza) min. odlukom odobrena za cijelu kraljevinu SHS., — mjesna policija, kao izvršni organ „neke više naredbe“ — spriječi potpuno održanje sijela, te ga uprave pri polovini rasporeda obustavi.

No uzalud je sve naprezanje onih, koji misle, da mogu jedan pokret ugušiti protu zakonitim postupanjem, jer valja da drže na umu, da je tu volja jednoga naroda i da ovu omladinu prati ljubav cijeloga bunjevačko-šokačkog naroda.

„Orli“ pak smiono kliču:

„Mi nijesmo nikakovi buntovnici, — mi hoćemo mir i prosvjetu, a ne međusobnu svađu jednokrvne braće. Onima pak, koji ističu na svim potrebnim i nepotrebnim mjestima kulturu 20 vijeka, a nas nazivlju natražnjacima, dovikujemo budite vi doista za taj 20 vijek i ne mislite, da ćete sa vašim bučnim, moralrušecim propagandama i zabavama koristiti ovoj državi, niti ćete je očuvati danas, kada je nastao mir, samo grubom fizikom, jakošću vaših mišića, već bi ju je očuvali kada bi imali (ali kada ih nemate) ljudi, koji svoj um, plodove svoje naobrazbe stavljaju na sveti žrtvenik majke otadžbine. Jedan ćemo vam samo primjer navesti iz povijesti naroda. Rimljani su bili fizički odnosno vojnički jaki, dok Grci slabi vojnici, no u kulturi prvaci, ne samo tadašnjega, nego cijeloga dosadašnjega svijeta, pa ipak što smo vidjeli; — taj grubi, fizički jak narod morao je na koncu podleći dobrim slabijemu, ali u kulturi jačemu Grku“.

Pazimo daklem vrlo dobro svi mi, koji smo tek u povelju kulture i koji smo u susjedstvu sa kulturnijim narodima. Možemo ih slučajno oružjem pobijediti, ali će nas oni u pogledu kulture lako progutati. Stoga ne upotrebljavajte fraze, za koje još ni vi sami nijeste dorasli, jer artistički odgoj vašega podmlatka vratolomne produkcije, uopće cijeli vaš rad tako u načelnoj, kao i u praktičnoj je protimbi sa vaše strane toliko naglašavanog 20 vijeka. Budite jednom uvjereni, da takovim radom nijeste na korist, već ste na štetu ovoj državi, za koju se toliko krv projilevala stoljeća i stoljeća.

Ova država treba mlade umne radnike na svim mogućim strukama, a ne „artiste“ sa njihovim vratolomnim produkcijama.

— Budete li vi to uništili i u svome radu tolerantniji pravac uzeli, tada će vam se moguće priznati, da slućujete što je to „20 vijek?“

A „Orlići“ će donijeti sigurno preporod cijeloga naroda, kao što su nesumnjivo oni preporodili Slovence i Sloveniju, postavivši tu zemlju u pogledu kulture na prvo mjesto među svima Južnim Slavima.

Stoga ponosno pjevaju „Orli“:

„Svijetla budućnost rodu smo svom“!

Bog živi!



Pokušaj, da se osnuje moral bez Boga, naliči djeci, koja presađujući biljku, što im se sviđa, otrgnu korijenje, koje im se ne sviđa i koje im se čini suvišnim, pak ju bez toga korijenja usade u zemlja, gdje onda izgine. (Tolstoj).

Ja ljubim slobodu više nego išta na svijetu a katoličku Crkvu ljubim više nego istu slobodu. (Graf Montalenbert).

Izlaze svake  
subote.

Pojedini broj  
1 Dinar.

Preplata na četvrt  
godine 10 dinara.

# NOVINE

ZA KRŠĆANSKO I NARODNO UDRUŽENJE

Izlaze svake  
subote.

Pojedini broj  
1 Dinar.

Odgovorni urednik  
MIŠKO PRČIĆ

## ZAPISI

Zavađenoj braći. Prid kućom na dudu glasno su držali sesiju vrapci. Međutim se dvojica zainate i počupaju. Kavgali su se i kljunom i noktima. Od zla zaslipljeni pušte grane, pa popadaju na zemlju i mačak ih ščepa. Al prija nego bi im otkinuo lude glave, zapita ih mačak: „Zbog čega ste se tako ljuto pokavgali? — Protiv svojih neprijatelja su se savitovala braća i nas dvojica smo se za ovo zainatili.“

Kod rasturanog sijela Orla i Orlica pozivao se izaslanik redarstva, da je on bio komita u Crnoj Gori tri godine. Na tomu g. Blaško Rajić odgovorio: Vi ste 3 god. bili komita u Crnoj Gori a mi smo čuvali slavenstvo ovde, i bili smo komite slavenstva -- tristo godina.

Najgora je ona četa birača, koja ostane kod kuće pri izborima. Il nemaju svoga uvirenja il su kukavci pa ne smidu očitovati ga.

## DOM I SVIJET



### Zagreb i Beograd

su sad istupili jedan protiv drugim. Svačije se je oko okrenulo k njima, da zaviri u budućnost, što će im nesloga doneti. Spominju niko žalosno kaspapenje po kojem bi Beograd dobio lavski dio, a Zagreb malu republiku, a to se ozbiljno nagađa na žalost sviju pravih rodoljuba. Petsto godina je tribalo čekati, da se stvori takav politički položaj, da se mogu svi Jugoslaveni u jednu državu sastati. Sad sa to izvršilo, a što nam je koristi, kad se ne znamo udesiti.

### Mala Antanta

priznata je kao velika sila, ima pristupa u svakom dogovoru.

### Slobodna Irska.

Istrajnost naroda je opet pobijedila. Engleska je primorana priznala: Slobodna Irska država ravnopravan je član zajednice naroda, koja sačinjava Veliku Britaniju. -- Službeni je jezik irski. Nema razlike med virama. Bog živi istrayne vođe i žilav narod.

## Autonomija

u formi široke samouprave pojedinih pokrajina morat će se uvesti u Jugoslaviju. Najozbiljniji državnici naši uviđaju, da se država ne će moći srediti sa vladinim centralizmom.

Obzirom na nutarnje uređenje naše države postoje u glavnom tri nacrti. Jedan je nacrt centralistički, i želi, da se sva vlast i uprava skupi u Beogradu, pa bi vrimenom po ovom uređenju došli u privlast Srbi.

Proti ovom drugi nacrt zahtiva podilu države na tri plemenske državice, al ovde postoji velika poteškoća u tom, što su i Srbi i Hrvati i Bunjevci isprimišani, pa se ne mogu ove plemenske granice tačno povući.

Treći nacrt zagovara Hrvatska Pučka Stranka, i želi svim pokrajinama dati taku autonomiju, po kojoj bi svi pravedni interesi i manjih plemena zaštićeni bili. Ovaku autonomiju žele i Slovenci i Bunjevačko-Šokačka Stranka.

## IZ PROŠLOSTI ŠOKACA.

Kada se osvrnemo u natrag bar 100 ili 100 godina, te još kada pristamo stare arhive, koje danas pokriva mnogodišnji prah po tavana, ustanoviti ćemo, da smo u ono doba, mi Šokci, mnogo bolje pojali, nego danas. U tim starim arhivama nailazi čovik na mnoge bitelji, od koji danas, u našim listima, ni traga ni glasa nema. Dok, na protiv, nailazimo na takva imena u današnjim općinskim glavnim knjigama, koja nam mnogima poznata nisu. Pa kad promislimo, od kuda je to sve moglo doći i šta nas je dovelo do tog, moramo doći do zaključka, da je sve pod pritiskom — odnosno nevoljom društvenog nam života.

Evo šta je bilo. Prije pedeset ili više godina kada su advokati počeli postajati glasoviti ljudi, i kada njihovo obećanje uspokojavalo ljude, u ono su doba trčali i Šokci ma za kaku sitnicu advokatu.

Advokat, kao i svaki drugi, tomu je samo radovati mogao kad li prid sobom svoju žrtvu, koji da tira mak na konac s pomoću svog odvotnika. I ne sluteći, da kada on svog protivnika da goni i sam svoj imetak u strašnu provaliju.

A kako se to događalo? Dođe prijatelj prijatelju te pozajmi od njega 100 forinti novaca, i to tako

da će mu ih kroz pol godine vratiti. Dok je ta svota u ono doba velik novac bio, a ovamo nevolje elementarne su pojedine tjude stizale. Vrime došlo pa i prošlo, dužnik da se napinje da isplati pozajmljeni novac, nemož. Danas pa ni sutra. Dobri ljudi se između sebe porečkaju, te hajd prvo kod općine a posli i odvotniku. I tako se odpočne da zakuhava masna popara.

Ili se sastanu ljudi u birtiji te dok su sami sa sobom i Bože pomoz, al kada im se u glavu uplete i brat vinko, te onako po svoju, kako to čovik običaje da su ponaša kada s njim gazduja alkohol. E onda brzo poletu čaše ili flaše kroz vazduh i padnu kojemu od društva na glavu. I nakon nekoliko takih slučajeva, a krv se proplije, što je već klica jedne lipe parnice.

Taki slučajeva ima mnogo, koji su naše Šokce vrlo mnogo koštali, kadgod propast cile porodice, i rasulo velikog imetka. Zato nas je mnogo i vrlo mnogo bez svog vlastitog imetka, jer su nam stari bili skloni tom ništetnom parničanju. I ne videći u tim svoju sigurnu propast.

Dioba rođene braće ili jedne porodice, ritko se obavila, a da se braća nisu prid sud vukla zbog nepravilnog podiljenja. Te sud za

ovo te sud za ono, i toje tako išlo godinama i godinama, dok nam tuđin nije priuzeo svojom prosvi- tom i umnim gazdovanjem, sridstvo parničenja, i ostavio nas gladne i žedne da se na svojoj šteti učimo pameti.

Ja poznam taki slučajeva, gdi je jedna parnica trajala 15. godina. I dok je bilo u gruntovnici i dok se je moglo na to računat, dotle je i parnica tekla. A kada je u gruntovnici nestalo nepokretnina, onda je nestalo i parničenja. Zato se i veli u narodu u slučaju dugih parnica „Dida počo a unuk svršava“.

Tako se je na naše mukom stečene oranice zaduživalo, male se gazde i neosvrćući na pridstojeću propast, koja im je pritila, te se tako naše slavenske zemlje izmicale izpod naših nogu i prilazile u ruke mirnijem i racionalnijem čoviku „Švabi“.

To je rode moj bunjevačko-šokački rak rana koja je još i dan danas na tebi i nikako da za cili, da za raste. Pogledaj rode moj u hodnicima sudova, ko je tamo najviše pozvan, i kaki je tamo najviše. Čivuta i Nimaca vrlo slabo, jer su oni toliko pametni da ono što bi za parnicu potrošili da je to bolje njemu samom sa njegovom obitelji utrošiti na svoje priče potrebe.

Sela naša postala su ili čista nimačka, ili su bar glavnije ulice prišle u njihove ruke, a nas su potisnuli u kraj „kao štetu nuz rodu“. Što je dobra od nas je vrlo daleko, a što je zla sve je kod nas. Zar nam se je čuditi onda što se nam se zemlje pod pritiskom parničkih troškova morale, dražbenim putem po odvitaniku prodati? Ili većina njih iz vlastite volje otišla nudila tuđincima svoju dídovinu samo da se riši duga i nevolja koja ga je dan i noć pratila.

Zato rode moj bunjevačko-šokački! Budi se iz sna, te daj pregled i ti uz posao, pa ćeš se moći nadati boljim danima i boljoj budućnosti. Jer veli narodna poslovice „Tko za tuđom vunom pođe, sa kući ostrižen dođe“. Kloni se tih ništetnih parnica pa će ti sva godine po jedna šarena kraj u štali ostati. Kloni se, koliko želiš, natezanja po sudovima ma kako bila pravda na tvojoj strani. Ako se klonimo parnicama i sudskih natezanja, te želje za osvetom onda će nam se gazdinstvo poboljšati. A kad nebudemo obrećeni sa nepotribnim plaćanjima lakše će nam i milije biti živjeti. Takav rad i pametno gazdovanje dovesti će nas do sriće, blagoslova i zadovoljstva. Vr.



Narodi ne umiru. Oni poniženi i pogaženi, stenju i noću jaram, pod koji su skućeni; ali i spremaju jednako odmazdu prenose od pokoljenja na pokoljenje tužnu baštinu mržnje i osvete. Pa zašto da se već jedanput i ozbiljno ne uvažavaju prava i pravedni zahtjevi naroda? (Benedikt XV.)

Treba da Bog opet uniđe u školu, i to na velika vrata. (Brunetiére.)

P. B. (Blasko Rajić)

## MARIČIN BOŽIĆ.

Bilo je u oči badnjeg dana. U maloj i vrlo siromašnoj sobici živi žena, tako 35—40 godina. Uz nju divojčica od 5—6 godina.

— Marice, — oslovi je žena i pogladi po raščupanoj kosi — sutra naveče će doći mali Isus. I doneće obroj dci mnogo koječega. Šta ti najvolila?

— Ja bi volila, da vi ozdravite, mame.

— To, neznam oće li dati Isus. Kad, rano moja, ni kruva nemamo. Imao još eto to malo; to ćeš ti kad pojisti za ručak, p'onda više nema.

— A vi bi ozdravili, da ima kruva?

— Bi, Marice, bi. Nana nije toliko bolesna, koliko je gladna, reče žena više samoj sebi nego djetetu. Ili je Marica dobro čula te riči.

Na pijaci, med zeljom, pored piarica stoji mala Marica. Takaraščupana, gologlava, raspojasa. Digla pregačicu i u njoj nešto drži. A čhće u svemu tilu.

— Šta ti tu mala radiš? — zata je starija, dobro opravljena žena.

— Prodajem.

— Pa šta prodaješ, de da vi-  
m? Raskrili pregačicu i izvadi iz  
e — bebu.

Marica je digne i suznim očima i drhćajućom usnom reče:

— Dajte mi za ovu bebu deset kruna, da kupim mojoj nani kruva. Ona kaže, da će ozdraviti ako do-  
bije kruva.

Žena se otkrene, srbiše suze, onda pogladi malu po glavi, pa kaže:

— Ajde, dušice, sammom vašoj kući. Ja oću da vidim tvoju nanu.

Odu. Vidi bedu, siromaštvo. Dice četvero. Dvoje služe, pa nešto privride. Marica i manja joj sestra, troše, a mater, kad može radi, kad nemože, leži pa boluje.

Stara gošća je bila trećoretkinja. Javi stvar upraviteljstvu i Maričina nana dobije ne samo kruva, već i kolača. I Marica dobije suknjicu, leveš, maramu na glavu, pa još i dobre tople čorape.

Badnje večje, Marica i manja joj sestrice obisile se laktom o astal, pa gledaju sve dobro i lipo, što njim je Isus poslao. I nana tamo stoji. Najila se, pa ozdravila, barem se digla.

— Isus je zapovidio, da oni koji imaju mnogo dadu onima, koji nemaju. Zato smo mi sad dobili sve ovo, od onih, koji imaju, pa slušaju, šta Isus dragi zapovida.

Marica otvorila velike oči na mater pa ćuti.



Otvore sa vrata. Uđe Vita, Maricina drugarica. Bosa i gologlava.

— Odi Vito, vidi šta mi imamo. Ovo je nama mali Isus poslo po dobrih čeljadi. Jeli tebi Isus štogod poslo?

— Meni nije, reče mala Vita. Moj bačo je popio sve što je za radio, pa sad nećemo imati ni kolača, ništa. Došla sam kod vas, da se malo ogrijem.

— Vito! Vikne Marica, meni je Isus svašta poslo: i maramu i suknju i čorape. Ja imam stare čorape, te će meni dobre biti. Evo ove, što mi je Isus poslo, daću tebi. Ja imam, a ti nemaš. Mater čuje, pa ćuti. Rastare šakom suzu iz očiju.

Vita primi i odmah navuče čorapice na gole nožice.

U taj čas kucne netko na vrata. Uđe — Bašo Maricin otac!

— Hvaljen Isus, čestito vam ba dnje veče; Isusovo porođenje!

Niko nije odgovorio. Žena polet njemu u zagrljaj, Marica, Vita Jelka, manja kćerka stale pa se zagledale. Kad je nana došla sebi zovne dicu:

— Marice, Jelko: evo vaš bačo. Evo došo je, hajte ljubite ga u ruku. Dica bojazno priđu, on jih diže na dvi ruke svoje i pritisne ih sebi i stade krupno, muški jecati, ovima jecajima su izašle sve jadi putničkog srca jednog jadnika, što se je za pet godina u njemu naslagalo.

Marici je, dobroj, plemenitoj majci loj dušici, Isus sve poslao na Božić.

p. B.

## IZ SAMOĆE.

VII.

U SAMOĆI, SVETOM HRAMU  
KADA KLEČIM KOD OLTARA,  
KAD SE SRCE, DUŠA MOJA  
SVOJIM STVORCEM RAZGOVARA:

PREPUNE SU GRUDI ŽELJA,  
ISKAZATI SVE NE MOGU,  
ZA NAJVRUĆU, ZA NAJLJEPŠU  
OVAKO SE MOLIM BOGU:

SJEDINI NAS I SLOŽI NAS  
BOŽE SILNI, BOŽE SVETI!  
PA CE VALJDA ROD SLAVENA  
STIĆI SVOJOJ DIČNOJ METI.

MIROLJUB.

(Ercević Ante)

## BIJEDNICA.

Listopadski je dan, sunce zalazi, a večernji se suton širi. Oštri sjevernjak odnosi žuto lišće na sve strane. Jesen je — bliži se zima.

Tamo pri kraju ulice stanuju on i ona — Ivan i Ruža Marić mladi su još oboje. Tek godina ili dvije veže ih jedno uz drugo. Vjetar tresе prozorima, a nju prolaze srsi. Jednom je rukom podbočila glavu, koja joj svom težinom pada na grudi. — Teške ju misli more. — Drugom rukom briše suze, što teku niz uvenula lica.

— Zamislila se u svoju kratku prošlost. Sjeća se onog doba, kad je on k njoj dolazio, obećavao joj raj na zemlji. Vjerovala mu je i poklonila mu srce i život svoj. Nebi dugo, a njegova ljubav prestala je. Zapustio ju.

Ljubav njena naprama njemu čista — sve jače se budila. Molila ga, zaklinjala, da se okani svog nevaljalog života, da se smiri, da se priljubi njoj, ženi i drugarici svojoj i svom domu. Sve bijaše uzalud.

Teške misli obuzeše ju i da-

nas. Ta od jutra ga nije doma. Zapušta nju, koja ga vjerno ljubi, zašto uništava i njen i svoj život? Ta ona ga doma željno očekuje, a on? — U smradnoj i zadimljenoj krčmi troši novac i truje svoje zdravlje. Pa zar nema lijeka tomu, zar da se nikad ne će okaniti neuredna života. Teška su vremena, skupoća, a on svoju zaslugu teško skucanu u ludo troši na otrov svoga zdravlja i zaboravlja sve brige i dužnosti.

Mučena teškim ovim mislima, pada na koljena pred Propelo, rukom se prima glave, tiho suze roni i molitva se diže Višnjemu. — Molitva patnice. — Bože svemogući, vrati mi ga, vrati, šapću njene suhe usne. — Zadubljena u misli, čuje glas svoje duše, pođi za njim, vrati ga k sebi.

Da pođem za njim, da ga nađem, da mu kažem, da ga ljubim — da ga spasim, ako je moguć spas, da ga vratim mirnom obiteljskom životu, da ga vratim sebi, da oživi život koga sam si u prve dane po-

znanstva umišljala. Ove misli nadvladale su sve. sve rasude i odluka bi tu, tvrda odluka, moram ga naći, moram ga sebi povratiti.

K Propelu diže suzne oči, moli — ostvari Oče ti nebeski moje nade.

Gusti mrak se širi nad selom, vjetar svom silom gospoduje, tmina vid zatvara, tišina, strašna tišina, a u njenom srcu vlada bura jača od vjetra. Ona se diže, rupcem se pokriva, drhće cijelim tijelom teškim korakom kroči vratima. Ne! — Nemogu poći. — U misli joj se javlja bojazan, što li? — Moram, — moram, šapće joj u duši neznani glas. Moram ga k sebi vratiti.

Otvora drhćućom rukom kućna vrata, teško, — teško joj je poći, ali mora!

Teškim korakom, kao sjena vuče se uza zid, strah ju hvata od mraka i najmanjeg šušnja; prolazi kuće, prolazi ulice, svud je tama. Zastaje pod jednim prozorom, sluša molitvu djeteta, koju ono opetuje iza riječi svoje majke. Njena duša uz molitvu ovog djeteta ostavlja ovaj svijet i lebdi u visinu pred Onog, komu ovo dijete šalje svoju molitvu.

Prene se u misli, moram, — moram dalje, da ga nađem.

Tamo na kraju ulice svijetli trak svjetla križa tešku tamu.

Ondje je zadnja krčma, ondje je on koga ona traži. Tu on sjedi, tu on živi život, koji ga propasti vodi.

Sve ju tamo vuče, život joj je tamo, ali noga teško kroči, težak je svaki korak, što ga učini. Moram, — moram veli i kreće napred teškom mukom. Svjetlo ju privlači, ali dah joj staje. Naslonjena uza zid diže nebu glavu, od Svevišnjega moli pomoć. Moram, — moram, a ruka joj hvata za vrata, ali noge kao sputane, težje od olova nemiču se smjesta, Moram, — moram šapće u njoj duh i ona nečujno otvara vrata. Otvora vrata svoga pakla, svoga mučilišta, da spasi njega koga još ljubi.

Otvora vrata, smradni zadah pića i duhana, svjetlost, omami ju, dah joj stade, vid potamni. Stoji mučke uz vrata. Kao sjena križa uz crkvu, niti diše, nit se miče.

Tu — zar tu, da je on, koji u njenom srcu počiva i za kog ona živi? Zar tu on svoj život, zdravlje, novac gubi, a ona ga toli ljubi.

A on? — Uz klimavi, poliven stol sjedi u malom svom društvu — prevrnutu čašu pred njim, govori nešto, ali što, to ni on sam ne zna. Društvo buči, a krčmar dremovan, vrti se po krčmi, mrmlja, ta i njemu se već gade ove pijanice.

On, sjedeć viče, diže se i

pade natrag na stolicu. Drug mu do njega, gura ga i naziva svim i svačim, zamiće se kavga. On pijan, okreće se, pade mu pogled na sjenu do vrata što stoji. Vraća mu se duh i on diže ruku k očima, tare ih i posrće, korak, dva do sjene.

— Ti ovdje? — upita on. — Što tražiš ti Ružo ovdje? — Hodi k nama, sjedaj, ovdje uz stol, pij s nama, tu se živi; ne ćeš? — Bježi mi svida, jer, jer, vidiš li ovu stolicu? — Što dolaziš, da me buniš u veselju, ako ne ćeš sa mnom — bježi mi bježi s vida. Za takve svetice nije ovo pošteno društvo.

Ona samo šuti, niti što vidi, nit što čuje. Za nju nije mjesta ovdje, ali nešto ju drži. Zar još uvijek ljubav?

On diže stolicu, posrće, teškim korakom približava se sjeni, koja nit se miče, niti znaka životu daje.

Krčmar, čovjek naučan ovakovu poslu, otvara vrata i njemu otima iz ruku stolicu, a tad ga primi za vrat i za čas našao se on pred vratima krčme. Društvo se smije i slavi svoga druga, koji na ovakov način svršava za danas svoje veselje.

Čisti zrak što je došao kroz otvorena vrata oživi i nju. Ona videć što se zbiva s njime, koga njeno srce ješ uvijek vjerno ljubi, jurne na ulicu i pada nice, da ljubi lice, što se po blatu valja, što smrdi od pića, da

diže onu ruku, koja joj čas prije životu kraj učiniti kanila. Kleči uz njega, moli i diže ga, sve — sve samo zato — jer ga ljubi.

A on? — Kune Boga, sunce i krčmaru i njoj. Ti si svemu tomu kriva. Što me buniš u poštenom društvu. Sjedi doma, a ja, kud mi volja. Nisam tvoj rob, da u kutu sjedim i očenaše runim, da u tebe buljim cijele dane. Hoću da živim sa svojom braćom. Ti mi truješ život, tvoj mir ne podnosim. Vidiš ovdje je veselo, tu — tu se živi i noga mu opet kroči na vrata krčme.

— Ivo! — Ivo, molim te hodi sa mnom, hodi domu svomu, hodi k meni, vrati se k meni, ljubiš li me još, okani se tog života, truješ i svoj i moj život, mladost prolazi, bjeda nam je stalni gost.

Tako govori ona, bijednica, pružajuć nemoćne ruke k njemu.

Mukli udarac po njenom licu ustavi joj riječ, — a gusti mrak prosjeca lijet zvijezde, ostavljajući svijetli trak na nebu.

Udarac za udarcem padao je po njoj. Izmučena bjedom i žalosti pade u grabu, a on s veseljem udarao po njoj bjednom stvorenju, koje ga ljubi i koje za njega živi, koje mu želi spas. — Tu pogini nesretnice, zbore mu smradna usta. — A ona nenadajuć se baš tomu, već iza prvog udarca špaće, prosti mu Bože!

Kad je dalje slijedo udarac za udarcem smuti joj se i ono malo bistre misli i ona izgubi svijest.

On, videć svoju žrtvu na zemlji izmučenu i besvjesnu, krene dalje pjevajući ulicom. Ta savjest mu je čista, zuji u njegovoj duši. — Izlupao je svoju ženu i ništa više.

Nalaze ljudi, vide ljudsko tijelo u grabi, tko, tko je? — Ona, ona je, koja ljubi njega i koja je njega spasiti htjela ljudskom društvu, a i sebi ga povratiti. Tu leži njeno izmučeno tijelo, svijest joj je daleko, ali srce ono još uvijek kuca za njega, ljubi njega — ma i propalica bio.

Iza teške, tmurne noći, osvanuo je lijep jesenski dan. Sunce je svoje svijetle trake puštalo kroz zastrte prozore u sobicu, gdje je ona — Ruža Marićeva — izmučena duševno i tjelesno na postelji ležala. Traci sunca padali su kroz zavjese njoj na lice, a ona u polusnu snila lijepe snove, koje si je umišljala još u prvim danima svoga braka. U daljini, u sjeni vidila je svoje čedo koje očekuje, koje pružajući joj ručice smiješi se smješkom anđelka.

Mir i tišina vlada u sobici, niti zuj mušice ne muti te tisine. A ona — Ruža — tek se oko podneva budi. Rukom si kosu s čela gladi, sjeća se svega,

što se noćas s njome zbilo. Znoj ju probija, vrućina ju pali u prsi i glavi. Teškom mukom diže se iz postelje, ali prvi korak iznevjeri ju i ona pade natrag na postelju. Noge, ruke, cijelo tijelo drhće, samo misao još čista — ali ni ova neshvaćena stanje u kom se nalazi.

Nakon duljeg vremena uspije joj, da se uvukla u postelju. Leži ovako slomljena, bespomoćna, a misli joj se mute, svijest joj potamnila i ona usne teškim, nemirnim snom,

Ukućanka joj, kad je ne bijaše cijeli dan vidjeti, pokuca na vrata, — odgovora nije, pokuca još jednom i — opet nije odgovara. Rukom hvata za bravu, a vrata se otvoriše.

Što je vidjela? Zastrte prozore, postelja u neredu, a na postelji zažareno tijelo. Ruku meće na čelo bijednice, ali ruku trže, jer ju ono ožeže kao živa žeravica.

Tiho ju zovne — Ružo! — A Ruži se budi lahki smiješak na licu i slabim glasom doziva; Majko, majko, evo tvoje kćerice, dolazim k tebi, davno se nevidjesmo, — i smješka nestaje, tek se po koja riječca čuje, koja spominje njega — Ivu, i moli ga vrati se, vrati k meni, ja te toli ljubim.

Prodoše dva dana teške muke i boli. Treći dan, zora se javlja i sunce prve trake širi, a u njejoj sobici čuje se krik majke

— i tihi jecaj čeda, prvorođenčeta, prvi i zadnji put...

Čas, dva tišini Ljubi polumrtva majka svoje mrtvo čedo. — Sa tim poljubcem ugasnuše dva života.

Sunce je zašlo za oblak, a kapi kišice padahu na prozore. — Majka i njeno čedo bijahu već daleko, daleko, tamo gdje je vječna ljubav i pravda.

Nad posteljom širi bijela sjena svoje ruke i kao šapat čuje se, — žrive — ... pijanice.

A on? On kobne noće nastavio je piti. Sutradan našao se na sjeniku na kraj sela. Mamuran ustao, žeđa ga morila i on ne kreće domu svomu, već i opet put mu je u krčmu. Pije dan i noć. Izmoren pićem prodrijema koji čas uz stol ili na zemlji i opet nastavlja piti. Dani i noći prolaze u piću kao san.

Treći je dan osvanuo. On sjedi u krčmi, a prijatelji mu javiše smrt žene i djeteta, a on samo zuri mutnim očima, diže čašu, koja mu ispada na tlo, gdje se slupa na komadiće. Kletva slijedila je kletvu.

Teturajuć obilazi oko stolova, promuklim glasom hoće da pjeva — ej birtašu vina, vina daj...

Taj čas čuje se glas zvona i pjev svećenika. Prolazi sprovod majke i čeda kraj krčme.

Krčmar hvata ga za rame i govori, — čuješ li pijanice! Sprovod ti je žene i djeteta. — On samo mrmlja nerazumne riječi i hvata se stolice, koja se omače, a on pade na pod. Krčmar ga odgurne nogom kao psa.

Prolazili dani i mjeseci, a on pije i pije. Savjest mu se ne budi, ta ubio ju je davno — alkohol.

Proljeće se budi i svom ljepotom se javlja, a Ivo Marić na kraj sela sjedi iznemogo, mutnim očima bulji u svijet i gleda zalaz sunca. San ga smorio, a on je zaspao. Noć je nastupila tiha, ali hladna.

Jutro je svanulo. — Obasjano svim sjajem proljetna sunca selo se budi i ljudi polazo na rad, a mladi pastiri uz pjesmu gone stada na pašu, vesele se proljeću i pjesmom pozdravljaju Stvorca svega, što oko sebe vide.

Na kraj sela stigla stada, a kraj drumu nešto je što ju zbunilo. — Što je stadu? — Pitaju pastiri, čega se plaši? — U to već vide ljussko tijelo zgrčeno u grabi. — Tko je? — On Ivo Marić, zaspao je uz drum i tu svoj život dovršio. — Mrtav je.

Dolaze ljudi iz sela i dok jedni govore, ubilo ga piće, drugi samo glavom kimaju...

Sudbina pijanice...

D. Č.



*Amorimmo*

## Važnost omladinskih organizacija

Na mladima svit ostaje. (Nar posl).

Ovaj svijet je jedno veliko trkalište, rekao je jedan naš pjesnik, gdje svi hite, svi se žure i natječu da uhvate nešto, a to je mladež.

Vazda su nastojala pojedina stanovništva, da za sebe, za svoju nauku i načela, predobiju uzdanicu ovoga svijeta omladinu. Bez mladeži je svaki posao uzaludan, bez budućnosti. Onog je budućnost čija je mladež. Nikad nije bila takva nužda i potreba za organizaciju, za rad oko mladeži, kao u naše doba, u kojem se sve ruši a ništa ne gradi.

Strašna zla prošlih sedam godina isčupali su iz ljudskog društva one stare čvrste temelje, na kojima se svaki ozbiljan rad zida. Obaziremo se desno-lijevo, tražimo stalna, čvrsta uporišta, a našavši ih, kolebamo, još i sad, hoćemo li ih prihvatiti. Ako ikad, to je sad vrijeme.

Čovjek je kao slaba lađica na burnome moru. Dršće, strepi, ni časa nije siguran da ne će potonuti. Ovako je osobito kršćaninu u današnje doba. Svijet pun napasti, pun navala na sve što mu je dosada bilo sveto. Duh ovoga svijeta pogazio je i zadnje ostatke stida i razriješio sve čudoredne veze, koje su podržavale zdrav čudoredni porijek u javnom, privatnom pa i obiteljskom životu. Vršenje vjerskih

dužnosti postalo je modernom poganinu nepotrebno, grijeh, naravna nužda i običaj, sva sreća samo u zabavi i uživanju. „Samoljublje, neobuzdana čežnja za užitkom, veliko nagnuće za raskoši — to je, osim rijetke iznimke, obilježje našega vijeka“. Kad je Eva svršila svoj razgovor sa zmijom, pogleda zabranjeno voće; pričinu joj se tečnim te ga pojede. Mi živimo u isto doba, u doba skrajne razuzdanosti. Zato i nije čudo, ako pojedinci, pa i cijeli narodi, padaju moralno a zatim i materijalno, otrovani tim otrovom.

Ovo zlo zabrinjava, ne samo vjerske starješine, nego i iskrene rodoljube, prave otadžbenike i pametne političare. Jer tko se iznevjeri Bogu, nije vjeran ni kralju ni narodu; „odmetnici od vjere, postaju i odmetnici građanskoga zakona i domovinske vjernosti“. Zar smo posve nemoćni prema toj nevolji? Zar ne možemo ništa učiniti da je od sebe odstranimo i daljnjem širenju na put stanemo?

U mladeži je najviše ideala, najviše životne snage i nju je najlakše zadahnuti i oduševiti za lijepo i dobro. Na mladima svit ostaje. I zato je organizacija omladine najpouzdaniji i najkraći put za ozdravljenje i organizaciju čitavoga naroda.

Nastupila su vremena od nedo-

\*) Ko želi osnovati kakovo katoličko omladinsko društvo neka se obrati na Uredništvo „Subotičkih Novina“ pa će dobiti potrebne upute i pravila.

glednih posljedica za naš narod; došlo je doba, u kojem se ispunije najviši narodni ideali, koji nam pred kratko vrijeme bijahu kao sladak san, fata morgana iliti kozličići za ljetnoga dana. Trebat će rada i puno žrtava i borbe, da se izliječimo od zadanih nam rana i pretrpljenih bolova. Jesmo li za sve to spremni? Moramo biti svijesni, da narodna inteligencija može samo predstavljati, zastupati narod, voditi ga, ali ona sama još ne sačinjava naroda. A hoćemo li da naš narod živi, trebamo probuditi i zadnjega paora, onda radnika i obrtnika, da im svima bude u ovoj državi dobro i da se sa zadovoljstvom i blagostanjem, moralnim i materijalnim, svakoga pojedinca, podigne zajedničko blagostanje cijeloga naroda i države.

Najsigurniji i najkonkretniji način, kojim će se naš narod u skoroj budućnosti podignuti, jesu omladinske organizacije, ako su osnovane na zdravim narodnim i vjerskim načelima. Paorski, radnički i obrtnički momci — danas još maloljetni — nemaju utjecaja na javni život, ali će već sutra biti svoji gospodari, posjednici, majstori, trgovci, potpune jednice, te će ravnati i utjecati na sudbinu naroda kao cjeline. Kad bude omladina osviještena, tada će biti postavljen

čvrst temelj narodnom napretku.

Svaki član omladinskog društva bit će svijestan katolik, svijestan Bunjevac—Hrvat, zauzet za napredak na polju duševne i materijalne kulture. On ima da se riješi uskog vidokruga, što mu ga pruža najbliža okolina, on ima da upozna svoju zadaću u narodu i obvezu da je ispunjava. Njemu mora biti poznata prošlost naroda mora mu biti znana važnost momenta, u kojem se narod nalazi, znane njegove vjerske, kulturne, nacionalne i socijalne težnje i potrebe.

Ne trebamo se bojati, da ne bismo uspjeli, naš je narod darovit i sposoban za napredak. Treba samo poći u njegovu sredinu. Kad uspije jednom pokrenuti ogromnu duševnu snagu našega naroda, ne trebamo tada više ni najmanje biti zabrinuti za njegovu budućnost.

I zato na upit: da li smo spremni na borbu, rad i žrtve, imade i drugi odgovor: Mi se možemo spremiti. Mi se hoćemo spreniti organizujuću omladinu sviju staleža, a ta će omladina u svoje doba dorasti svim narodnim zadacima.

Zato gledajmo da prikupimo omladinu, dok još nije zla, dok nema zlih, pokvarenih nazora. Kasnije je teško, često i nemoguće. Požurimo se dok još nije kasno!



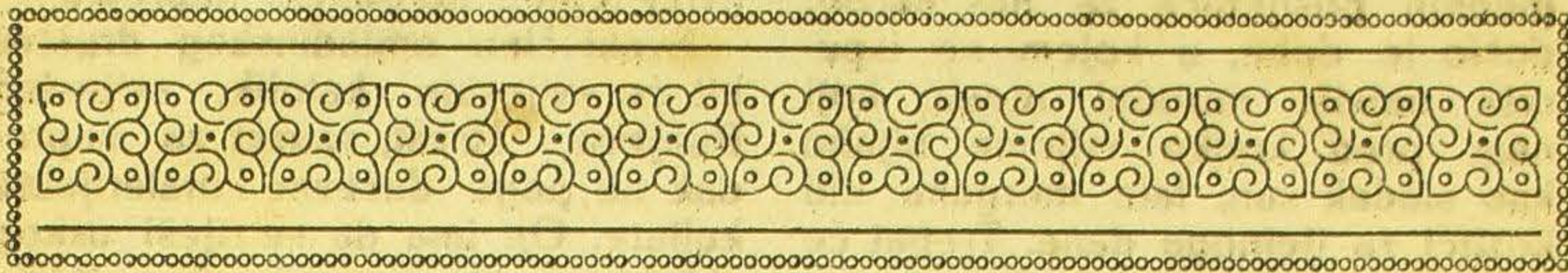
Ništa nije po državu pogibelnije od nemira, a ništa nije bolje od mira. (Platon).

Što najviše pronosi lijep glas kraljev? Miran puk, složan sabor i čudoredna država.

(Kasiodor).

Neodlučnost odozgor prouzrokuje mnogostruki nemir odozdol. (Kazimir Périer).





*Anonimno :*

## Prosvjetno Društvo „NEVEN”

osnovano je dne 30. kolovoza 1920.

Ova ustanova je za vrijeme ove dvije godine pokazala toliko žilavosti u napretku i razvijanju prosvjetnih ideja, da slobodno možemo gledati u ljepšu budućnost, koja će Bunjevcima biti od velike koristi.

Stari pokazaše put — a mlađi pak gigantnim koracima počеше gaziti trnovitu stazu, koja mnogo truda želi, a uspjeh se pak lagano javlja nakon dugog i požrtvovnog rada.

Ovo društvo je osnovano, da u prvom redu bude duševno žarište Bunjevaca, da bude vodeći luč na putu pučkog prosvjećivanja bunjevačkog nam roda, te da ostvari sve te želje i težnje, koje mu prepisuje cilj, kada je osnovano.

Predavanja, koja su popraćena bila pjevanjem i muzikom uvijek je posjetilo mnogobrojno općinstvo, tako, da često puta velika dvorana „Katoličkog Doma“ nije pružila dovoljno mjesta slušaocima.

Pjevačko odjelenje istupalo je sa ženskim, muškim i mješovitim zborom, te je bilo sa oduševljenjem pozdravljeno od cijenjenog općinstva.

Sestre i Braćo! Svi na okup, oko prosvjetnog društva, jer ovdje imate potpomagati jednu ideju, koja je sviju nas bez obzira na materijalno stanje ili na političko osvjeđenje. Ovdje na besplatnim predavanjima i sijelama možete napuniti vaše duše sa lijepim i korisnim, te ste sretni, što ste ugodno proveli jedno kratko vrijeme u toli dugim i dosadnim popodnima.

Za vrijeme 14 mjeseci bilo je održano 13 sijela sa predavanjem, pjevanjem, muzikom i deklamacijama. 2 Zrinjsko-Fran. Akademije i 2 javna koncerta jedan u Somboru, jedan u Subotici.

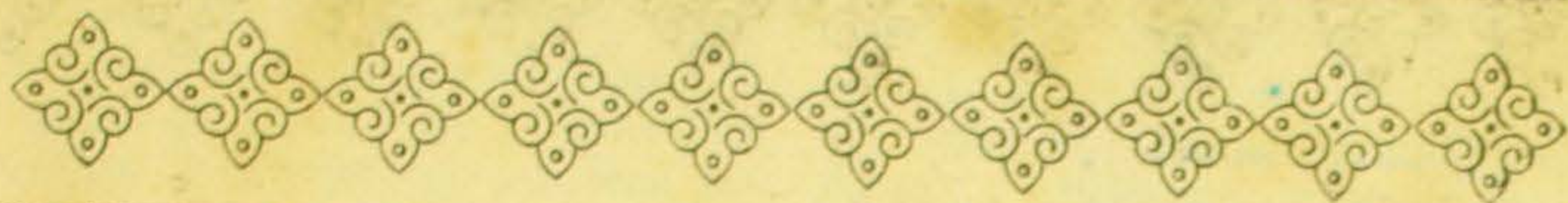
Sada se pak osniva narodna knjižnica, te će svaki naći ugodnog zanimanja.

„Mičimo se, bit će bolje!!!“



Tko daruje novcem katoličku štampu, neka zna, da je žrtva na ovu svrhu po izbor dobro djelo u korist svete vjere i na spasenje besmrtnih duša.

(Pijo X).



*Amovimus :*

## SUŠICA KOD ŽIVINE.

Jedna od najopasnijih bolesti jeste sušica tuberkuloza. Opasna je stoga, što napada na ljude i stoku a lijeka od nje još nema.

Živad se ovom bolešću može najlakše da zarazi ako joj se da prilika da guta ljudsku nečist i pljuvačku tuberkuloznih ljudi. A može se razboljeti i onda, ako imadne prilike da jede meso tuberkulozne stoke ili inače s njom u dodir doide. Isto tako zdrava grla mogu se zaraziti od onih grla živadi, koja su već zaražena.

Znaci da se tuberkuloza pojavila jesu ovi: grlo i pored dobroga hranjenja i volje jelu mršavi, zamalno stalno proliv, žutica. a i vodenasta bolest . . . Čim se ovakvi znaci jave u jednom jatvu, treba odmah sumnjivo grlo radi pregleda raziskati. Ako se u jetri, trbušnoj pakušini i stomačnoj postavi primjete tuberkulozni čirići u veličini boba, znak je da je grlo zaraženo i da

postoji opasnost da se cijelo jato zarazi. Ako je pak bolest već uzela maha, onda otpočinja i znojenje.

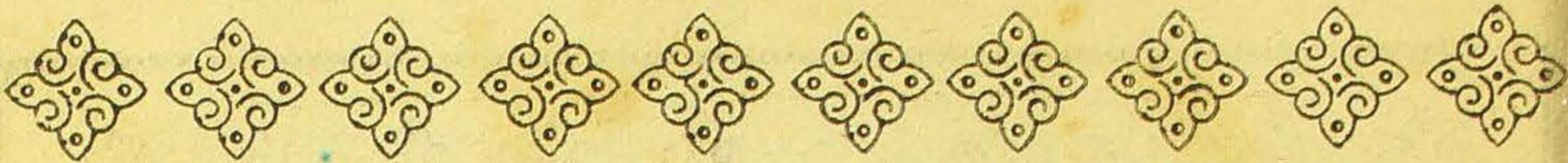
Napomenuli smo da lijeka nema, te je i pokušaj liječenja besciljan. Međutim, mora se paziti, da tuberkulozna lica oko zdrave stoke ne posluju. Osim toga mora se paziti da živina ni u kom slučaju ne jede meso tuberkulozne stoke. Od toga je valja najpažljivije čuvati kao i od ljudske nečisti.

Ko kupuje živinu valja da obrati pažnju na nju, pa čim mu se učini sumnjiva da je ne uzima. Nek je živad baš najzdravija, ipak ne treba da je miješa sa zdravom živadi koju već ima. Neka je odvojeno drži i hrani 13—14 dana, pa ako se za to vrijeme ništa sumnjivo ne pojavi, može se sa ostalim združiti. Samo ako se tako radi može zemljodjelac svoju živad sačuvati zdravu i od nje imati istinske koristi.



Tko voli neslogu, svadu i rat među građanima, taj ne voli ni kućnog ognjišta ni slobode ni državnih zakona. I toga trebalo izbaciti iz ljudskog društva. Najgori je građanin, koji želi građanski rat.

(Ciceron).



*Anonimno :*

## Udruženje Zemljoposjednika.

Ovo naše najmlađe najjače bunjevačko društvo u Subotici broji danas (1300) hiljadutristo članova, što je svakako lijep broj, najskorije na spram drugih društava, ali pogledom na onu važnu gospodarsku i društvenu svrhu, koju je naše Udruženje predstavilo si, treba da na hiljade ima članova, jer da će potpunoga uspjeha postići ovo društvo tek onda, kada budu svi Bunjevci poljoprivrednici na okupu u jednom društvu, u jednoj gospodarskoj organizaciji.

Kod braće Hrvata, a naročito kod Slovenaca je ova organizacija veoma lijepo razvijena, dočim kod nas Bunjevaca se tek sada počima buditi zadrugarska misao.

Dok nam pomenuta braća imaju gospodarskih zadruga, koje nabavljaju svako vrsnih stvari što ih zadržari trebaju u svakdašnjem životu, mi smo tek doskočili da ovo pitanje privremeno riješimo, stoga smo sklopili ugovore sa pojedinim veletrgovinama, koje našim članovima daju robu uz znatan popust.

No ovo još nije organizacija u pravome smislu.

Istina da smo ovim načinom postigli, da naši članovi jeftinije dobivaju robu za svoju potrebu, ali nemamo, niti možemo imati ovim putem nikakvog uticaja na cijene, odnosno na pobijanje skupoće što imaju zadruge naročito u Sloveniji, gdje je svašta jeftinije baš stoga, što je tamo zadrugarstvo veoma razvijeno.

No i ovdje su manje razvijene takozvane proizvodne ili produktivne zadruge, koje omogućuju, da se putem sakupljanja proizvodnje i zajedničkom prodajom dođe do veće dobiti, negoli to mogu polučiti pojednici.

U drugim naprednijim zemljama pak baš ovakovih ima puno i to zasebno mljekarske, žitne, mlinarske i druge zadruge.

Za nas bi baš ove bile potrebne u većoj mjeri, stoga je naše Udruženje sada počelo saradivati na tome, kako bi se moglo kod nas nešto slično stvoriti, jer da je naša svrha i zadaća ne samo unapređivati zemljodjelstvo i stime skopčane obrtne grane, nego i braniti interese naših članova.

U ovu svrhu je osnovano i tajništvo Udruženja, gdje se daju članovima bezplatno svakovrsni savjeti u poreznim, upravnim i pravnim poslovima. Svaki član može, za vrijeme uredovnih sastanaka (nedjeljom 10—11, ponedjeljkom petkom 10—12 sati u Katoličkom Domu) obratiti tajništvu radi savjeta i dobiva ga bezplatno.

Čitav naš gospodarski život, a sam društveni, nalazi svoju zaštitu u unapređivanju zadrugarstva takozvanoj gospodarskoj organizaciji, tako da poljoprivjednici svojom kulturu i gospodarsku moć samostalno preko svojih Udruženja mogu razvijati, kao što to čine radnici svojim strukovnim organizacijama.

Pošto u javnom životu naroda, samo one države prednjače gdje je zadrugarstvo razvijeno, prnimo i mi jačim poletom, jer imamo sve potrebne preduvjete za razvitak zadrugarstva. Naš narod je pošten, vrijedan i štedljiv treba samo da bude i kod nas općenito ono zadrugarsko geslo, da: „Svi za jednog, jedan za sve“, pa ćemo za kratko vrijeme postići takove rezultate sa kojima ćemo se moć ponositi i dičiti. Ono što smo do

sada radili i postigli, nije drugo nego samo pripreme za zadrugarstvo, iz kojih se ima izleći i razviti naša jaka silna i moćna gospodarska i društvena organizacija, o kojoj će se svagda i svugdje voditi računa.

Zato na okup svi Bunjevci u jedno privrjedno društvo u jednu gospodarsku organizaciju, a to je za nas „Udruženje Zemljoposjednika“, jer nam u ovom leži sila, moć i jedini spas.

## Narodne poslovice.

Iz zbirke: I. P. Jablanovića.

(Ive Prčić)

Bijen se priti.

Kom' Bog, tom i sveci.

Lako je žabu natirat u vodu kad i sama skače).

Kud će kuga? u svoj rod.

Mudrom ne teci, ludom ne ostavljaj.

Starije je jutro od večera.

Bogato, rogato.

Vidila žaba di se konj potkiva, a digla nogu da i nju potkuju.

Ticu po perju, čovika po dru-  
ovi . . . .

Podaj rukama, pa traži nogama.

Matori konji deru pokrovce.

Koga silom u crkvu tiraju, taj Boga ne moli.

Milo za drago.

Novi kasapi pod rep kolju.

Matorog konja teško je naučiti jašiti.

Ko ne zna čuvat tuđe, ne zna ni svoje.

Na kraju bič pukne.

Ko pod drugim jamu kopa, sam će u nju pasti.

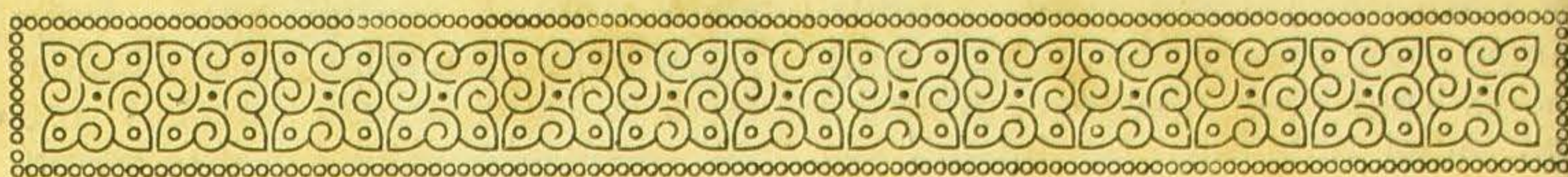
Ko se lud rodi, lud i umre.

Ko šta čini sebi čini.

Što je dikla navikla (nevišta neodviče).

Grijesi roditelja, oca ili majke kazne se često puta do trećega pa četvrtoga koljena. Oče, majko, mislite na tu istinu! (KOLPING).

Ako čovjek u nevoljama i mukama moli, slijedi blagoslov, psuje li proklinje to će nadoći još veća nesreća. (KOLPING).



## Narodne pisme omladinske.

Tužna jedna da sam voda ladna,  
Ja bih znala kud bih proticala:  
Sridom Kera, krajom Novogsela,  
Pokraj Gata kraj staroga zlata!

Tužna jedna da sam voda ladna,  
Ja bih znala di bih se razlila:  
U sokaku tom hireškom ranku  
Nek se davi kad za me nemari!

Kaži diko kako j' srcu tvome,  
Pa da znadem ugoditi mome;  
Jel je moje srce rastuženo,  
Otkako je s tobom podiljeno.

Alaj volim ovaj šor  
Di je moga dike dvor,  
Alaj su njim lipi dvori  
Barem sa su moji!

Zeleni se kraj šume,  
Mala usta u cure,  
Mala usta sitne zube  
Alaj lipo ljube.

S onu stranu šumice  
Čuva cura guščiće,  
Ona veli: bili, bili  
Iđe meni moj mili.

U subotu u večer  
Sidi cura pa plače,  
Što joj dragi bio nije  
Umrit će za njime.

Bila suknja sridom riš,  
Dođi diko da vidiš,  
Kako sam ga vaka mala  
Namistiti znala.

Čujem, diko, da ti je sramota,  
Što sam, diko, ja cura sirota;  
Sramota ti od mene divanit,  
Al ti nije kod mene osvanit!

A šta diko luduješ  
Pa mi alvu kupuješ  
Ja te dotle volim,  
Dok alvu ne pojim od tebe.

A šta lole luduješ  
Pa ti zemlju kupuješ  
Neš je ni zapeti,  
Seja će odneti od tebe.

Zeleni se avlija  
Visoka je kapija;  
Priskočit će dika,  
Da je još tolika kapija.

Zeleni se kraj šume  
Momak iđe od cure,  
Iđe al ne piva,  
Valjda česti nema kod cure.

Zagrli me moje zlato suvo,  
Dosta sam te šporovo i čuvo,  
A odsele šporovati ne ću  
Ljubit ću te čim ugasim sveću.

Mene nana i dan i noć kara,  
Šta ja imam s komšijom divana  
Komšija mi svakidašnja dika,  
Čim dan svane a ja vidim lane.



*Knjizništvo :*

## KRONIKA.

(Od 1. listopada 1921. do konca rujna 1922).

— **4 listopada** je slavio svoj imendan dr. Franjo Sudarević, starješina bunjevačko—šokačke stranke. Ovom prigodom mnogi prijatelji i štovatelji posjetili su svečara, da izraze poštovanje i ljubav prema starom borcu za bunjevačke i slavenske ideje.

— **Početkom listopada** bili su u Beogradu ljubljanski Knez-biskup dr. Jeglič i đakovački biskup Akšamović kao predstavnici Katoličke Crkve, da prosvjeduju protiv toga, što potrebe Katoličke Crkve nijesu zadovoljene predloženim budžetom.

— **U Vojvodini** upisano je od državnog zajma 52 mil. 927 hiljada dinara, od toga pada na Bačku: 40 mil. 874. hiljade dinara.

— **Ministarstvo vojno i mornarice** zabranilo je oficirima, da se za vrijeme službe ne smiju služiti njemačkim, mađarskim i talijanskim jezikom.

— **11. listopada** održana je šesta godišnja zadušnica za pokoj duše blagopokojnog prvaka i narodnoga borca prečasnog g. Paje Kujundžića u crkvi svetoga Đurđa. Prisutni su bili mnogi prijatelji i štovatelji blagopokojnika. Slava Paji Kujundžiću.

— **U Zagrebu** je bila svečana spomen-slava Eugenu Kvaterniku i drugu mu Bachu, koji su godine 1871. junački poginuli u rakovičkom ustanku protiv Austrije.

— **18 listopada** imalo je veliku skupštinu Udruženje zemljoposjednika. Glavni je predmet bio: pretresanje nepravednog oporezivanja. Bunjevački poslanici naglasivali su, da intervencija njihova i ostalih narodnih poslanika samo onda može biti uspješna, ako se u ime više hiljada članova može govoriti i zahtjevati, da se želje naroda ispune. Zato od potrebe je, da se što više članova sakuplja za Udruženje zemljoposjednika.

— **Veliki kapetan u Subotici** izdao je krutu naredbu, da se naziv grada Subotice samo poslavenškom imenu ima spominjati u saobraćaju, govoru, na pečatima i firmama. Imena ulica vrijede samo ponovoj nomenklaturi.

— **22. listopada** bivši kralj Karlo i kraljica Zita aeroplanom su doputovali u Mađarsku. Mala antanta je na to poručila Mađarskoj vladi, da ovo postupanje smatra uzrokom rata. Na to je vlada Hortijeva poručila kralju u Šopron, da se vrati natrag. Kralj je poslušao budimpeštansku vladu i povratio se, ali je interniran zajedno se bivšom kraljicom Zitom.

— **Alija Ali-Agić** ubojica ministra Draškovića osuđen je na smrt na vješalima. Osuda je izvršena na njemu.

— **15. studenoga** službeno se slavila trogodišnjica dolaska srpske

vojske u Suboticu. Grad je bio iskićen barjacima a ulice su na večer bajno rasvijetljene. Prije podne bila su u svim crkvama bogoslužjenja, a u 5 sati po podne bila je u gradskoj vijećnici svečana sjednica senata.

— **Prigodom sedamstogodišnjice** Bratovština Franjevačkog Reda, održane su u subotičkoj crkvi trodnevne duhovne vježbe a u pozorištu bila je svečana akademija.

— **27. studenoga** bio je pokus vina u Pučkoj Kasini. Njih do sto vinogradara predstavili su svoja nova vina. Po kvalitetu najvećma se dopalo Kelebijsko vino velečasnog g. Vinka Budanovića.

— **1. prosinca** proslavljena je četvrta obljetnica našega narodnog i državnog ujedinjenja u slobodnu, narodnu, nezavisnu kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca.

— **Dr. Korošec u Subotici** posjetio je bunjevačke narodne zastupnike, Pučku Kasinu i Katolički Krug. Zanimao se za gospodarstvene i narodne prilike Bunjevaca.

— **12. prosinca** bili su u Zagrebu gradski izbori. Ovom je prigodom potpuno pobijedio Hrvatski Blok.

— **16. prosinca!** Ovaj je dan izašao „Neven“ sa uvodnim člankom: **Mir i Bog**, u kojem su „Mnogo građana“ digli glas proti svetkovanju sv. Save med katoličkim školama. Ovo je natoliko donelo u vatru velikog župana i kapetana, da su Neven na mjesec dana obustavili do 16. siječnja 1922.

— **Dobrotvorna Zajednica Bunjevaka** u Subotici zaodila je 50 siročadi prigodom božićnih svetkovina.

— **S novom godinom 1922.** osnovana je nova župa na pustinji Čikeriji.

— **18. siječnja 1922.** ugledao je prvi broj „Nevena“ opet svijetlo. Ali odsad izlazi samo kao nedjeljni glasnik.

— **U Zagrebu** je izabran za gradonačelnika g. Vjekoslav Heinzel.

— **22. siječnja** u 6 s. ujutro umro je rimski papa, glava općenite katoličke Crkve poimenu Benedik XV.

— **Bunjevačko-Šokačka stranka** 29. siječnja imala je u Somboru veliki zbor, na kojem je bilo više hiljada ljudi, međunjima velikim brojem Mađžara i Nijemaca.

— **5. veljače** imala je Bunjevačko-Šokačka stranka pouzdanički sastanak u Subotici. Govorili su narodni poslanici, dr. Sudarević, Rajić i dr. Vojnić Tunić.

— **Isti dan 5. veljače** proslavilo je Prosvjetno Društvo Neven Strosmajerov dan u prostorijama „Katoličkog Doma“. U prisutnosti Bunjevaca i Srba držao je svečani govor o Strosmajeru profesor Maća Ečetović.

**Umro fra Didak Buntić**, provincijal hercegovačkih franjevaca, narodni poslanik, otac i zaštitnik sirotinje 3. veljače u 51 godini života svoga.

— **Novi Papa.** Dne 6. veljače izabran je novi papa u osobi kardinala Achile Ratti, koji je dosad bio nadbiskup u Milanu. Upravu sveopće crkve priuzeo je pod imenom XI Pijo, okrunjen je 12. veljače u prisutnosti 100 hiljada vjernika.

**Posvjetno Društvo Neven** 12. ožujka imalo je svoju glavnu skupštinu. Na veliku skupštinu sabrao se veliki broj članova i bilo je lijepim brojem i nečlanova tako, da je velika sala Katoličkog Doma dupkom puna bila. Jednoglasno su izabrani za predsjednika Ilo Kujundžić, za potpredsjednika Ivan Vojnić

Tumić, za I. tajnika Ivan Malagurski, za II. tajnika Marko Kuntić, za blagajnika Remija Miljački.

— **25. ožujka** imali su roditelji školske djece konferenciju u gimnaziji.

— **Komisija za razgraničenje** sakupila se 7. travnja u Subotici, prije podne prislušavala je pojedine ličnosti, a posle jedne izišla je na lice mjesta Kelebiju i Čikeriju.

— **Takozvani prošireni** ili bolje imenovani Senat sglasao je na skupštini, da grad podigne 60 milijuna kruna zajma. Protiv ove odluke uložen je priziv.

— **Na južnoj granici** naše otadžbine leži grad Bitolj, gdje se sabirala municija u ogromnim količinama, ta je municija eksplodirala, bilo je preko 400 vagona.

— **30. travnja**, na dan obljetnice smrti Petra Zrinjskog i Krste Frankopana priredilo je Prosvjetno Društvo Neven svečanu proslavu. Prije podne u 10 sati bila je svečana misa, zadušnica u večer pak 8<sup>1/2</sup> s. svečana akademija.

— **7 svibnja** imalo je Prosvjetno Društvo Neven koncert u Somboru.

— **Iz Subotice i okolice** bilo je 700 bunjevačkih đaka osnovnih škola na izletu u Beogradu. Izletnike je pohodio i Kralj u Topčideru.

— **8. lipnja** održala se svadba Nj. V. Kralja Aleksandra I. sa ćerkom rumunjskog kralja, kraljicom Marijom. Blistanje kraljeve svadbe nadmašilo je svaku maštu, Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca pokazala se pred vanjskim svijetom, da je vanredno bogata. U prestolnici tri dana je bez pristanka trajala svečanost.

— **Pučka Kasina** prigodom zatvaranja školske godine nagradila je 11 bunjev. dobrih učenika iz gimnazije.

— **Hrvatski Radiša** ustrojen je u Subotici, Somboru, Baču, Plavni i Vajski. Društvo se bavi namještanjem naučnika u obrt i trgovinu.

**Dožijanca** starodrevni bunjevački narodni običaj proslavljen je u Subotici dne 6. kolovoza velikim slavljem. Bila je svečana zahvalna služba Božja, u podne banket, posle podne igranka i zabave.

**Trodnevno klanjanje** Presvetom Oltarskom Sakramentu održano je u crkvi svete Terezije 13., 14. i 15. kolovoza. Na ovu prigodu došao je iz Beograda Nuncij svete stolice preuzvišeni gospodin Pellegrinetti, koji je otслужиio svečanu sv. misu uz podvorbu 38 svećenika, a posle podne vodio je svečani obhod. Vjernog naroda se sabralo do 50 hiljada.

**Dr. Andria Pletikosić** bivši subotički gradonačelnik dao je ostavku na svom zvanju valjda već peti ili šesti put. Ovom prigodom je ostavka uvažena kod ministarstva i načelnik se odseli ispod tornja, pod kojim nije mnogo lovorika ubrao, niš je svom plemenu ugleda stekao.

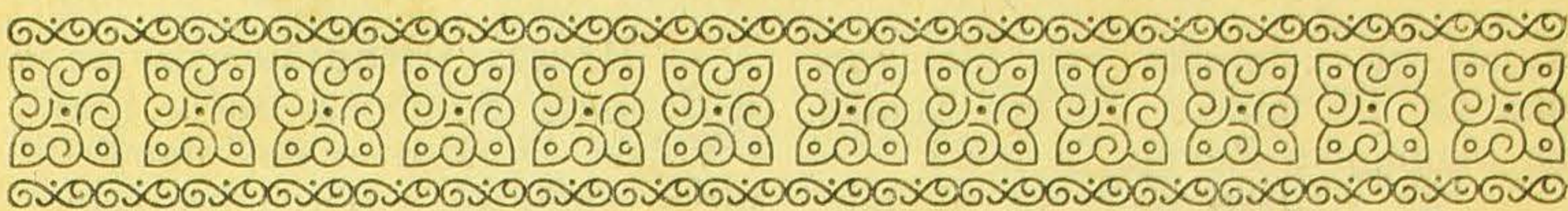
— **Bunjevačka inteligencija** imala je 26. kolovoza svečano upoznavajuće veče u hotelu „Zlatno Janje“. Na ovu svečanost sabralo se 86 bunjevačkih intelektualaca.

— „**Narod**“, „**Bačvanin**“ i „**Sloga**“ demokratsko-radikalni listovi prestali su izlaziti.

— **8. rujna** bio je veliki novinarski kongres u Subotici.

— **Dobrotvorna Zajednica Bunjevaka** slavila je dne 8. rujna blagdan svoje nebeske Zaštitnice pod imenom Mala Gospojina. Bila je svečana misa, posle podne velika skupština.





*Anonimno :*

## Iz veselog svijeta.

### Srdačne želje.

Došao prijatelj prijatelju iznenađeno, a budući da je taj njegov dolazak bio nenajavljen i u nevrijeme, nije domaćina znao šta bi gostu dao jesti, nego mu iznese kruha, kuhane šunke i ribanoga hrena.

Gost je bio na putu odgladnio, pa čim je bio ponuđen da jede, prihvatio se toga posla.

Najednoć zastade, na oči mu prsnuše suze i reče:

— Ala pobratime, što to ti meni daje jesti sa kruhom i šunkom, da je tako oštro?

Domaćina, ne sluteći da gost ne zna šta je jeo, reče u šali:

— E pa to ti je zdravlje i veselje.

Na odlasku zahvalio se gost na gostoprimstvu i još dodade:

— Dragi moj pobro svega ti dao Bog, samo ti nedao zdravlja i veselja.

### Iskreno priznanje.

Razboljela se nekom čovjeku žena, pa iako teško bolesna i ma da je „vidila“ da će naskoro umrijeti, nije nikako svomu mužu dala mira, već mu jo češće predbacivala sad ovo, sad ono, a ponajviše to, da on jedva čeka njenu smrt, pa da se onda sa drugom oženi.

Uzalud je jadni muž uvjeravao o protivnom, žena mu nije htjela ništa vjerovati.

Jednom su se opet objašnjavali i žena reče mužu:

— Nu pa ne branim ti ja, da se ti oženiš poslije moje smrti, ali mi obećaj barem da ne ćeš uzeti mlađu ženu od mene.

Sad se jadniku napokon pružila prilika da svoju ženicu iskreno uvjeri, pa reče:

— E vjeruj mi, da se ne ću više nikad ženiti, ali ako bi se ipak dogodilo, da se ženiti moram, uzeti ću ženu staru kao naša krava (krava je bila stara 17 godina).

### Šta znači biti pod papučom.

Pohođanin: „A kako je s vašom glavoboljom gospodine Jovo?“

Jovo: „Je li, ženo, zdravlja ti, kaka stoji s mojom glavoboljom?“

### Dosjetljivi Šumadinac.

Došla dva Šumadinca u Zagreb u pohode svojim sinovima vojnicima usred zime i vide kako ljudi tovare snijeg u kola i odvoze. „Šta su ovi Zagrepčani budale, reče jedan od njih svojemu drugu, pa se muče i tovare snijeg u kola. Neka ostave prazna kola na ulici, pa kad ih nagruva snijeg puna, onda neka ošinu konje, pa neka ga iznesu“.

### Složna braća i u petak mesa jedu.

Majstor šegrtu: „Hej, Milane, a kuda ti ideš?“

Šegrt: „Idem da donesem majstorici politru rakije“.

Majstor: „A od kud ti novaca?“

Šegrt: „Pa ne vjeru“.

Majstor: „E, onda donesi i meni politru“.

### Teže priteže.

„Gospodine načelniče, donio sam vam lonac masti, namažite točkove moje parnice“.

„Dobro, sinko. Štogod uzmožu, sve ću učiniti“.

Jedva zatvori vrata tužilac, dolazi optuženi:

„Gospodine! Donio sam jedno svinjče, pomozite mi“.

„Dobro, sinko. Rado ću ti pomoći ako se može“.

Prođe dugačka godina, i ovaj dobije parnicu što je svinjče donio.

„Gospodine, reče tužilac. A moj lonac masti?“

„Žao mi je, sinko, i prežao, a šta ću kad ga je svinjče priteglo“.

### Ponoćna scena.

Žena, noću iz postelje: „Ala za Boga, čovječe, kako se možeš tako opiti?“

Muš, koji se uhvatio za vrata: „Ha, čekaj! Da te ne—nešto pi—pi—pitam. Jesi li ti—ti—ti kada po—popila tri li—litre vina?“

Žena: Nijesam, ni dao Bog!

Muš: „E, pa—pa da borme da—da onda ne znaš, ka—kako se može čovjek o—o—opiti“.

### Praktičnost.

Katica Vam je išla u VIII. razred više djevojačke škole. Pametna i praktična Vam je to djevojka. Majka joj je obično davala jednu žemičku, da si ponese u školu za 10 sati. Ali Katici je sama žemička bila presuha, a kako je bila vrlo praktična, dosjeti se načinu, koji joj je više puta pomogao da dođe do kajmaka, koji je vrlo rado jela.

Jutrom bi došla na trg do jedne seljakinje s kajmakom: „Dajte mi, kumo, sajtluk kajmaka“. Seljakinja odmjeri i zapita, u čega će ga usipati, a iznenađena tobož Katica poviše: „Ah, zaboravila sam; no ništa zato, usipajte ga u ženičku“. Pri tom raspolovi žemičku, izdube rukom sredinu, a seljakinja joj uspe kajmak u žemičku. Tada zapita Katica: „Pošto je kajmak, da Vam platim?“, a kada seljakinja odvrati, da stoji sajtluk pet kruna, Katica se na oko zaprepasti i poviše: „Pet kruna? A mama mi je rekla, da mogu za sajtluk samo tri krune da platim. Evo Vam onda Vaš kajmak natrag!“ I izlije joj kajmak u lonac i ode... žemička je ali već bila namazana kajmakom.

### Neradić i drug.

Doveo je redar Avram Kobilović dvojicu na redarstvo:

Komesar (pita prvog): Gdje stanujete?

Prvi skitalica: Ja nemam stana!

Komesar (prema drugomu): A Vi?

Drugi: Ja sam njegov podstanar!

Komesar (prvog): Što radite sada?

Prvi: Ja sam bez posla.

Komesar (drugog): A Vi?

Drugi: Ja sam njegov Kompanjon.

### Shvaćena situacija.

Vlak juri svom brzinom niz ravnicu. U jednom vagonu trećeg razreda nastane panika.

— Što se je to dogodilo? upita jedan putnik.

— Ah, ukradoše mi cijelu šunku, odgovori drugi.

Dođu i žandari. Vođa žandara zaviče gromkim glasom:

— Ako se javi dobrovoljno onaj, tko je ukrao šunku, dobit će samo dvadeset i pet, a ako ne će da se javi, mi ćemo učiniti pretragu i ako je nađemo dobit će onda pedeset. Odmah iza tih riječi javi se jedan putnik i stidljivo prizna, da je on ukrao šunku. Vrativši vlasniku šunku i po pogodbi primi dvadeset i pet. Kod slijedeće stanice pristupi k njemu jedan njegov prijatelj i u čudu ga zapita:

— Kako to, da si ti priznao, da si ukrao šunku, kad sam je ja ukruo?

— Šuti beno! odgovori on. Ja sam mu dao svoju šunku jer drugačije bi učinili pretragu i našli u mojoj naprtnjači onih 50 srebrnih kašika što sam ih ukrao.

### Izdao se!

Nedjelni lovac g. Ante Lulić imao je uvijek „peh“. Ili mu je trčao zec prebrzo, ili mu je vjetar smetao, ili je puška zapela. Nije mu bilo toliko do zeca koliko do dobrog glasa. Već je izgubio renome — kod svoje debele Barice. Jednoć

se dosjeti pa kada se vraćao opet kući bez plijena, on kupi usput kod divljačara gotovog.

Kad je stigao kući, već se na pragu kućnih vrata počeo smiješiti. Ženica ga ljubezno primi (i njega i zeca) pa opazivši cijenu na vratu, usklikne:

— Lijepi je to komad, ali reci mi Tončeku, otkada nose zecevi „domovnicu“ sa sobom?

### Ministarstvo prosvjete.

Učitelj: Djeco! naša je domovina sada sretna, da, presretna. S njom upravljaju i vladaju ljudiiskusni, radišni, samoprijegorni itd. Ali treba znati, da sva sreća domovine dolazi od onoga, tko joj najviše pomaže. A tko bi to bio? — Evo tko! Pomislite da se nalazite u jednoj jami, u kojoj vječna tama opstoji. Da u toj jami ima mnogo zlata, ali zbog tame i mraka da se ne može vaditi, kažite mi što bi najbolje bilo učiniti, da se može kopati zlato?

Učenici: Užeći svijeću!

Učitelj: Kad sam Vam rekao da je naša domovina sad sretna i presretna poslije nego ju je obavijao crni mrak i guste tmine, poslije nego su je sapinjali tvrđi lanci, a sad se od svega toga oslobodila, tko je onaj komu se ima najviše zahvaliti, a Janko mali?

Dijete: Ministru prosvjete.

Učitelj: Bravo mali! Ali sad ćeš mi odgovoriti na ova dva upita: Tko je u Jugoslaviji ministar prosvjete, a drugo, kako se zove?

Dijete: Ministar prosvjete je onaj, što je učiteljima poverio plaću.

Učitelj: Ne. Ti kaži mali Pero.

Pero: Jest onaj što žeže fenjere.

Učitelj: Blekove jedan.

Poče ga tući, a mali će Pero:

A da tko je kad drugoga nemamo?

### Najteža stvar.

Na moru poče lađa da tone. Kapetan lađje tada izdade putnicima ovu naredbu:

— Gospodo! Lađa je prenatovarena i da bi spasli sebe, potrebno je, da žrtvujemo naše stvari. Dakle, bacajte u more, šta ko ima najteže.

Jedan čovjek poče prvi. On pograbi svoju ženu i baci je u more . . .

— Šta to činite nesretniče? viknu očajno kapetan broda.

— Ova je meni najteža! — odgovara mirno putnik i sjeda na svoje mjesto.

### Plemeniti vladar.

Veliki vojvoda Weinburg-Dillingena je vladar jednako velikodušan koliko štedljiv.

Kad je slavio nedavno umirovljeni prvi dvorski komornik svoj stoti rođendan, predlagao je ministar, da se staromu gospodinu poveća mirovina za sto maraka.

— Ne! — reče Njegova Visost — sto maraka to ne bi bilo „nobl“. Povećat ćemo mirovinu za hiljadu maraka, onda će staromu pasti kap od puste radosti, pa ne ćemo trebati uopće ništa plaćati.

### Dobar odgovor.

Pitam jednog slijepca: Od kada si slijep?

— Od kad ne vidim! — dobivam odgovor.

### S tankog kraja.

Sreo Ličanin u Americi svog zemljaka, koji je baš stigao od kuće, pa će mu reći:

— Molim te, pričaj mi, kako je kod moje kuće.

— Oćes li da počnem s debelog ili s tankog kraja? — pita ga susjed.

— Počni s tankog!

Dobro dakle. Crko ti je pas! — uze seljak.

— Šta, Šarov crko, a odšta, po Bogu Brate?

— Pa prejeo se mesa.

— Ma kakvog mesa.

— Bome konjskog; crkli ti konji!

— A ih, bojam brate, aošta su crkli?

— A eto, prekinuli se, vukući vodu.

— Pa šta je trebala toliko — voda?

— Da se gasi vatra; izgorila ti kuća!

— A ko je zapali, ako Boga znaš.

— A eto, naložili veliku vatru za podušje, pa izgorila kuća.

— Kome podušje?

— Bome umro ti ćaća!

— Dosta, vjere ti Božje — ciknu Ličanin — dosta za danas, sutra ćeš dalje . . .

### Buha i Arnautin.

Jedne večeri legao Arnautin da spava, ali nije mogao zaspati nikako. Zapali svijeću i opazi na pokrivaču buhu, te je pođe hvatati, ali ona mu uvijek iščezne ili ispod prsta uteče.

— Ženo! — poviče srdito Arnautin — zapali, more, veliku vatru.

Žena iziđe u kuću i naloži vatru, a onda zovne muža, a ovaj brže bolje pograbi pokrivač, — smota ga te hop s njim u vatru, vičući: — Ti mene, more, ne ćeš više klati!

## Dilema.

Sudac: Možete li priseći, da je to vaš rukopis?

Optuženik: Ne mogu.

— Onda možete priseći, da nije vaš rukopis?!

— Ni to ne mogu.

— Nemojte me držati za norca.

— Samo polako, gospodine, ja ne poznam svoj rukopis, ja ne znam pisati,

## Bez dvojbe.

Stranac: Oprostite, jeste li Vi gospodar kuće?

Gospodar: Sigurno? Ta moja je žena pred tri mjeseca umrla.

## Siguran znak.

Prvi šegrt: „Slušaj ti, moj majstor je stupio u komuniste“.

Drugi šegrt: Otkuda ti to znaš?“

Prvi šegrt: „Jer batine, što dobije od majstorice podijelili sa mnom“.

## Zgodan odgovor.

Neki je seljak radi parnice u ime cijelog sela došao u Beograd ministru, da ga zamoli za što brži svršetak. Ministar nešto ljutit reče mu:

— Zašto je baš Vas selo poslalo? Zar nema nikoga pametnijeg?

— O ima još mnogo pametnijih, ali oni su bili uvjereni da ću ja s ovakovim čovjekom kao što ste vi, tu stvar već sam obaviti.

## Iz vojarna.

Poručnik: Jevreme, evo ti 2 dinara za čevapa i ovdje 2 dinara za pivu. Žuri se.

Jevrem: Stoji i gleda.

Poručnik: Je si li razumeo.

Jevrem: Razumem i uze novce te ode.

Iza kratkog vremena vraća se poslužnik držeći u desnoj kao i u lijevoj ruci po 2 dinara.

Poručnik: Zar nema.

Jevrem: Imade. Ali molim g. poručniče, zaboravio sam za koja ću dva dinara uzeti čevapa i za koje opet pivu.

Kako se drži zadana besjeda.

Čiča Gaja lupa sa sokaka u prozor od krčme i ište po litre vina. Krmčarica otvori prozor pa ovako veli: „O za Boga, čiča Gajo, ovo je već treća poluoka što vam kroz prozor dajem, — a zašto ne uđete unutra?“

„Šuti, dušice moja, znam ja šta radim“ — odgovori čiča Gaja, ljuljajući se, i produži jačim glasom: „Ja sam se mojoj ženi zavjerio da ne ću više nikad ići u krčmu“.

## Opreznost.

Bježi, to je strašan pas, slušaj kako užasno laje!

— Pa zar ne znaš: pas koji laje, da taj ne ujeda!

— E ja znam, a Bog zna, da li i on to zna!

„Baš zato“ . . .

„Pardon gospodine“.

„Molim izvolite?“

„Hoćete li učiniti jednu uslugu?“

„O . . . Vrlo rado. Makar i dvije“.

„Posudite mi dvije stotine kruna“.

„No, ali ja vas ne poznam“.

„Baš zato i tražim, jer tko me pozna taj mi neda ništa . . .“

Ne sjeća se.

Moj prijatelj propisno naljokan pođe kući. Pošto mu je pivo došlo do grla, nasloni se na drvo i stade povraćati. Došunja se jedna pudlica i poče lizati. Kad ju moj prijatelj spazi, začudi se, pa će sam sebi: „Svega se sjećam. Znam gdje sam bio, šta sam popio i t. d. al ne mogu da se sjetim gdje sam ovu pudlicu progutao“.

Kako je kurjak pojeo kozu.

U vrijeme okupacije Bosne došao neki seljak pred kotarskog predstojnika Švabu, i potuži se kako mu je vuk pojeo kozu.

„Poglaviti! — reče seljak, — pojeo mi je vuk kozu“.

„Was?“

„Ma nije pas, nego kurjak!“

„So, so!“

„Ta mani čovječe, nije solio već onako“.

„Gut, gut!“

„Ha, luda li čovjeka, ma nije guto, već cijelu proždoro!“

Među đacima.

Pero: Pogodi kuda idem?

Luka: U kafanu.

Pero: Nisi pogodio!

Luka: K Ranku.

Pero: Ne!

Luka: Na rendes.

Pero: Ne!

Luka: E, onda neznam!

Pero: Ma u školu, družo!

Luka: Ah, ko bi se to još sjetio!

Na blagajni.

Seljak: Molim jednu kartu za treći razred.

Činovnik: Kamo?

Seljak: Kući!

Pozna mu se rasa.

Mali Moric ošuljao se kroz prozor u smočnicu i ondje najbolje stvari pojeo. Kada je to majka opazila, htjela ga je čestito izlemati, ali mali Moric pobježe, a majka za njim, dok se napokon nije razljutila, pa poviče: „Deset kruna bi dala onomu, koji mi toga derana uhvati!“

Čuvši to mali Moric, stade odmah i reče majci: „Mama, daj mi samo jednu krunu i ja ću ti sam doći, a ti ćeš si tako zašparati još devet“.

Čistunac.

Sin: Danas je nedjelja, zar ne mama?

Majka: Kako to.

Sin: Pa zar nisi vidjela, da se tata jutros umio sapunom.

Na sudu.

Sudac: Živi li Vam otac?

Optuženi: Ne živi!

Sudac: Dakle Vam je otac umro?

Optuženi: Nije!

Sudac: Čujte to ne razumijem. Imadete li Vi uopće oca?

Optuženi (uvrijeđeno): Oh, molim, imadem. Moj otac sjedi već 15 godina u Lepoglavi!

Sudac: No vidite, Vaš otac onda živi. Zašto to krijete?

Optuženi: Ali molim Vas gospodin sudac, zar je i to život.

Poslije vjenčanja.

Ona: Tako je to! Prije vjenčanja, obećao si mi raj na zemlji, a sad mi ne ćeš da kupiš svilenu haljinu . . .

On: Ala si čudno srce moje! Jesi li ti ikada čula, da u raj u nose suknje, pa još svilene?...

Milo za drago.

Sastala se dva stara znanca. Jedan je bio slijep, a drugi hrom. Pa će slijepi hromome:

— Kako ide?

Hromi brzo odvrati misleći da mu se ruga:

— Kako vidiš!

Dječja usta.

Majka (sinčiću, koji jaši prvi put na magarcu): No, dali dobro jašiš, dijete moje?

Trogodišnji sinčić: Upravo, kao na tati!

Teška situacija.

— Šta je sa tvojim vjenčanjem? —

— Zapelo. —

— Kako? —

— A djevojci ne daju da pođe za mene, dok ja ne isplatim sve svoje dugove, a ja ih opet ne mogu da isplatim, dok ona ne pođe za mene. —

## Poruke Uredništva „Danice“

**Na uvažanje!** Skupoća s dana na dan raste, a s njom i štamparski troškovi, a mi opet nismo hteli da nam „Danica“ bude mala sadržajem, a da koliko-toliko shvatimo račune rađe smo žrtvovali slike a metnuli više štiva. Što molimo da nam se uvaži!

**Vr.** Tema Vaših pisama već je vrlo otrcana, sad već nisu dani oduševljenja nego rađa, zato ih nismo mogli uvrstiti. Čekamo za godinu nešto bolje. Bog živi!

**Šaljivom Gospodinu.** Ako ste Vi apotekar mi nismo, pa ne znamo čitati „švračije nožice“. Do godine ćemo valjda imati kada i Vaše rukopise „procavirati“ pa ćemo onda na godinu uvrstiti.

**Sl...č.** Imali smo previše gradiva, po Vaše nismo mogli uvrstiti.

**M. I.** Na najveću našu žalost opis Plitvičkih jezera kasno stigo, već je i zadnji arak bio u mašini. Ako Bog da, mi ćemo na godinu. Bog živi!

*Anonimno:*

## Sajmovi (vašari) u Vojvodini.

### A.

Ada (Bačka) 19. marta, 15. juna i 25. okt. prid. dat. u ned. i poned.

Alibunar (Banat) na Duhove i uzviš. Bl. Div. M. u nebo uvijek po star. kal.

Apatin (Bačka) 7—8 maja i 7—8. okt. ako su označ. dan i osim ned. i poned., biva prid označ. dan u ned. i poned. sajam.

### B.

Bač (Bačka) 10. marta, 21. maja, 8. sept. i 26. okt. slid poned.

Budisava (Bačka) Iza 1. apr. u poned. i utorak.

Bajmak (Bačka) 25. maja, 24. aug., 11. nov. ako označeni dani osim ned. na drugi dan padaju prid označ. dan. u pon. biva sajam.

Bakonja (Baranja) 10. juna, 29. sept.

Brnjevar (Baranja) 2. febr., 8. juna, 5. aug., 15. nov., u poned. onih ned. kada označ. dani padaju.

Beodra (Banat) 6. maja, 8. sept., 1. nov. ako datum nepada u ned. onda prija dat. u ned. biva sajam.

Berkešd (Baranja) 2. marta, 30. juna, ako na ned. padu onda zatim u poned.

Bezdan (Bačka) 15. marta, 16. jula, 29. sept., 19. nov. prid označ. dane u poned. ako dat. u ned. pada, onda u slid. poned., ako pak dat. na poned. pada taj dan biva sajam.

Boka (Banat) 15. sept. ako u ned. biva — na datum — inače prid dat. u ned.

Belacrkva (Banat) 5. do 7. marta, 20. do 23. juna i 15. do 18. okt.

### Č.

Čantavir (Bačka) u poned. prid 1. maja i 24. sept.

Čenej (Banat) 24. maja, 21. aug., 21. okt. ako datum u posleni dan pada, prid njim u ned.

Čoka (Banat) na Ime Isusovo; na mladi Uskrs; na dan Sv. Trojstva i 29. sept.

Čurug (Bačka) 4. marta, 1. juna i 6. okt. prid dat. u ned. i poned.

### D.

Darda (Baranja) 27. marta, maj. prosni dana; ned. Bartholomeja i Svi Sveti uvijek u pon.

Debeljača (Banat) 19. marta i 1. sept.

Dobrica (Banat) 2. do 5. maja, 23. do 25. sept.

Dolovo (Banat) 21. marta i 21. oktobra.

### E.

Ečka (Banat) 5. maja i 26. okt.

Egerag (Baranja) 5. apr. i 11. okt.

### F.

Feketić (Bačka) drugog ponediljka maja i posljednjeg ponediljka oktobra miseca.

Feldvarac (Bačka) 22. marta, 7. juna, 21. aug. ako dat. u poslen dan pada, prid dat. u ned. biva.

Futog-Stari (Bačka) 3. apr., 16. juna, 17. aug., 6. nov. ako dat. nepada u ned. ili u poned. u prijašnju ned. ili poned. biva sajam.

### G.

Gedre (Baranja) 19. marta, 22. jula, 21. septembra, posli dat. u poned. i 5. nov. prid dat. u poned.



**H.**

Hajdučica (Banat) 25. aug.  
Horgoš (Čongrad) u poned. druge ned. febr. druge ned. juna i treće ned. nov.

**I.**

Idvor (Banat) 3. maja i 2. sept.

**J.**

Jankovac (Bačka) 17. apr., 26. juna, 2. nov., ako dat. nepada na ned. uvek slidećeg poned. biva sajam.  
Jarkovac (Banat) 3. apr., 22. juna, 25. okt.  
Jasenovo (Banat) 21. maja i 11. okt.

**K.**

Kanjiža Stara (Bačka) 25. maja, 1. sept., ako dat. napada u nedilju ili u poned., onda prid datum u ned. i ponediljak biva sajam.  
Kanjiža Turska (Banat) 29. apr., 1. aug. i 1. nov., ako dat. nepada u ned. prid dat. u nedilju biva sajam.  
Kanak (Banat) 19. marta i 20. sept.  
Kovačica (Banat) 1. apr., 10. okt.  
Komloš (Banat) 5. marta, 15. juna, 1. sept. ako dat. nepada u ned., biva sajam.  
Kozar racki (Baranja) 13. marta, 1. maja, 26. juna, 16. okt.  
Kövago-Sölös (Baranja) 1. marta, 22. jula, 15. sept., 1. dec. ako na ned. padaju, onda prid njih u poned.  
Krnaja (Bačka) 12. maja, 6. okt. ako datum u ned. ili poned. pada isti dana; inače prid datum u nedilju biva sajam.  
Kula (Bačka) 29. apr., 24. juna, 6. aug., 15. okt., prid dat., ako dat. na taku nedilju pada, koji je dan i inače svetac, sli. dana biva sajam.

**L.**

Laška (Baranja) 4. aprila, nedilje ponediljkom i 1. ponediljka okt. misca.

Liget (Baranja) u poned. prid Demetra (apr.) i posli nedilje Anđela Čuvara.

**M.**

Magoč (Baranja) 14. febr. 18. apr., 3. juna, 7. okt., tih nedilja u poned., ako dan na svetac pada, slid. poslenog dana biva sajam.

Maiš (Baranja) 20. jan., 1. maja, 29. aug. i 10. okt.

Martonoš (Bačka) 8. juna i ime Marija slideći ponediljak; 7. nov., juna i nov. sajmovi ako datum ne pada na nedilju ili poned. uvek prijašnji poned. bivaju sajmovi.

Melenci (Banat) Grčko-istoč. Duhova prvi dan; 27. aug., 7. nov. Ako datum nepada u ned., prijašnje nedille u ned. biva sajam.

Mol (Bačka) 30. maj., 30. sept. Ako datum prid svetac ili prid nedilju pada; prijašnje nedilje u nedilju biva.

Mokrin (Banat) 14. febr., 21. maja i 20. aug.

Moravica Stara (Bačka) nedilje sv. Josipa u poned.; jula poslid. nedilje u ponediljak; prvog ponediljnika u nov.

Miletić-Lemeši (Bačka) 7. maja, 20. okt., ako datum na nedilju ili poned. pada, istih dana biva sajam, ako na poslen dan pada, prid dat. u nedilju i poned. biva sajam.

**N.**

Nemetbolj (Baranja) 6. jan., 16. maja, 25. jula, 8. sept., 20. okt. Ako dat. na ned. ili svetac pada, sajmovi slidećeg poned.; ako na četvrtak ili petak ili subotu pada, onda u prijašnji ponad. biva.

Novi-Sad (Bačka) 20. mart., 19. maja, 10. aug. i 29. okt.

**O.**

Oroslamoš (Banat) 4. oktobra.  
 Odžaci (Bačka) 19. apr., 28. sept.,  
 ako dat. na ned. il poned. pada,  
 isti dan biva sajam; ako dat. na  
 drugi dan pada, slideće ned. i  
 poned. biva sajam.

**P.**

Pačir (Bačka) 18. sept.  
 Palanka Nova (Bačka) prvog po-  
 nediljka maja i okt.  
 Pančevo (Banat) 22. apr., 9. jula,  
 18. sept. na datum padajući, il  
 slideći četvrtak se počina i 4  
 dana traje sajam.  
 Petrovac (Bačka) 11. marta, 13.  
 maja, 26. aug., 11. nov. Ako dat.  
 nepada na ned. i na poned., slid.  
 ned. i poned. biva.  
 Petrovo-Selo (Bačka) 8. maja, 30.  
 aug., 7. nov., prid dat. u pone-  
 diljak.  
 Pivnica (Bačka) 17. apr., 1. jula,  
 23. okt. Ako datum na ned. il  
 ponediljak pada, slideća 2 dana,  
 ako dat na drugi dan pada, sli-  
 deće ned. i poned. biva sajam.  
 Priglevica-St.-Ivan (Bačka) u poned.  
 posl. 24. juna.

**S.**

Stari Bečej (Bačka) 8. apr. 5.  
 jula, 17. okt. uvik prid datum u  
 nedilju.  
 Stara-Beba (Banat) 8. marta, 8.  
 juna, 8. sept. Ako datum nepada  
 na nedilju, onda je sajam pri-  
 jašnje nedilje.  
 Stari-Futog (Bačka) 31. marta, 16.  
 juna, 18. aug. i 7. nov., ako  
 dat. nepada na ned. ili poned.  
 onda prid dat. u ned. i poned.  
 biva vašar.  
 Šarča (Banat) 15. mart., 15. sept.  
 Ako datum nepada na ned. onda  
 prid datum u ned.  
 Samoš (Banat) 13. maja i 1. okt.  
 Selo-Ziči (Banat) 4. apr. 16. okt.

Senta (Bačka) 26. mart., 22. jun.,  
 17. aug. i 19. nov. uvik prid dat.  
 u nedilju i poned.

Sent Đurađ (Banat) 15. apr., 30.  
 sept. 20. juna.

Srbobran-Sentomaš (Bačka) 12. mart.  
 28. jula. 20. sept.

Sombor (Bačka) po nov. kal. na  
 Blagovist, po star kal. na Spasov,  
 po star. kal. na veliku Gospu, na  
 25. nov. Ako ovi svetci osim ne-  
 dilje na koji drugi dan padaju,  
 onda prid isti datum u nedilju i  
 poned. bivaju sajmovi. Ako da-  
 tum u nedilju ili poned. pada,  
 istih dana biva sajam.

Stanišić (Bačka) u poned prid 12.  
 apr. i 4. okt.

Subotica o Matiji, 16. maja, 29. juna,  
 uvik na dat., 8. sept., 28. okt. po  
 3 dana. Ako dat. na ned. pada,  
 istog dana se počima, ako na drugi  
 dan pada, prid datum u nedilju  
 počima se sajam. Nediljni opći  
 veliki sajmovi svakog ponediljka  
 i petka bivaju. Sridom, nediljom  
 i subotom za telad, jaganjce biva  
 sajam.

Sivac (Bačka) 3. apr., 10. juna, 23.  
 sept. Ako datum na nedilju ili  
 poned. pada, istog dana, inače u  
 prijašnju ned. i pon. biva sajam.

**T.**

Tomaševči (Banat) u ponedilj. prija  
 febr. kvatre i majske, prid Man-  
 dalinu; prija sept. i dec. kvatra.

Temerin (Bačka) 25. febr., 5. maja,  
 4. sept., 22. nov. Ako datum ne  
 pada na nedilju il. poned. u pri-  
 jašnju nedilju biva sajam.

Tisafeldvar (Bačka) 24. marta, 8.  
 juna, 29. aug., 11. okt. uvik ne-  
 diljom i poned. ako dat. na po-  
 slen dan pada, prijašnje ned. biva.

Titel (Bačka) 6. apr., 22. aug., 20.  
 okt. tih nedilja poned. i utorkom  
 u slučaju sveca slideći dan biva.

Torža (Bačka) 11. juna, 2. okt.

Topola (Bačka) 18. i 19. aprila, 13. i 14. jula, 4. i 5. okt. prid datum u nedilju i ponediljak.

Tovarišovo (Bačka) 2. febr. i 16. novembra.

Turski Bečej (Banat) 25. marta, 17. aug., 3. okt. Ako dat. nepada u ned. u prijašnju nedilju biva sajam.

**v.**

Vajslo (Baranja) o Grguru, o pohodu Gospe, o Franji (okt.), sv. Luci, tih. ned. ponediljkom.

Viliki Bečkerek (Banat) 1. marta, 25. maja, 17. aug., 12. okt., 23. nov. prid datum u četvrtak, petak, subotu u nedilju biva sajam.

Veliki-Žam (Banat) U ned. prid Đurđevo, u prvu ned. sept.

Vislo (Baranja) 1. apr., 13. jula i 26. okt.

Velika-Kikinda (Banat) 25. febr. 24. april, 24. juna, 20. sept. i 1. dec.

Vrbas-Novu (Bačka) 28. marta, 2. juna i 12. sept. prid datum ponediljkom.

Vršac (Banat) u ned. prid Marinje, po star. kal. na Glušnicu, u prvu ned. aug. po star. kal. u nedilju prid sv. Luku, to jest u poslednju nedilju okt. sajmovi se petkom počimaju, 4 dana traju.

**z.**

Žabalj (Bačka) 15. apr., 20. juna, 29. sept. Ako na nedilju, il poned. pada, istog dana biva, ako na drugi dan pada u prijašnju ned. i ponediljak biva.

Žombolja (Banat) 19. mart., 29. juna, 8. sept., 11. nov. Ako nepada na ned. u prijašnju nedilju biva.

# SLAVA BOŽJA

KRŠĆANSKO-KATOLIČKI MOLITVENIK

DOBIVA SE OPET

u KNJIŽARI SV. ANTUNA SUBOTICA

JELAČIĆEA-ULICA

(DO TRGOVINE VECE M. VIDAKOVIĆA).

**Farba — čisti!**

## **Albe Sudarević**

**zavod za farbanje i kemično  
čišćenje Subotica**

**Skotus Viatora ul. br. 34.  
(U redu glavne pošte).**



**Prima svakovrsna muška i  
ženska odijela po najjeftinijoj  
cijeni uz jamčenje. Stranske  
narudžbe obavlja brzo  
i tačno. Žalbeno odijelo  
farba za 24 sata.**

## **NAJJEFTINIJE VRELO ZA KUPOVANJE**

ŠPECIALITETSKIH VINA I LIKERA,  
EMENTALSKOG I TRAPISTSKOG  
SIRA (ŠAJTA); HELLER, POBLER,  
MEINL I RAZNOVRSNE ČOKOLADE,  
DESERTA I BONBONH; TU I INO-  
ZEMNE MINERALNE I LJEKOVITE  
VODE; KAO I SVE SPECERAJSKE,  
DESERTSKE I KOLONIJALNE  
ROBE, TE KUĆNIH POTREB-  
ŠTINA JEST

## **SÜČ I ŠAGI SUBOTICA**

ŠTROSMAJEROVA ULICA BR. 3.  
(U STAROJ VARMEDI)

## **Veco M. Vidaković i Sinovi**

Trgovina rukotvorne i pomodne robe

kod „Svetog Josipa“ **Subotica** VI., Jelačićeva ul. 10.

Prikoputa od velike crkve ☉ Telefon broj 377.

... Stalno imamo na skladište: ...

**najfinijih engleskih i čeških sukna za**

**muška i ženska odijela**

**Svile, svilenih, marama, pliša, pliševih tepicha**

**zefira, platna, šifona i t. d.**

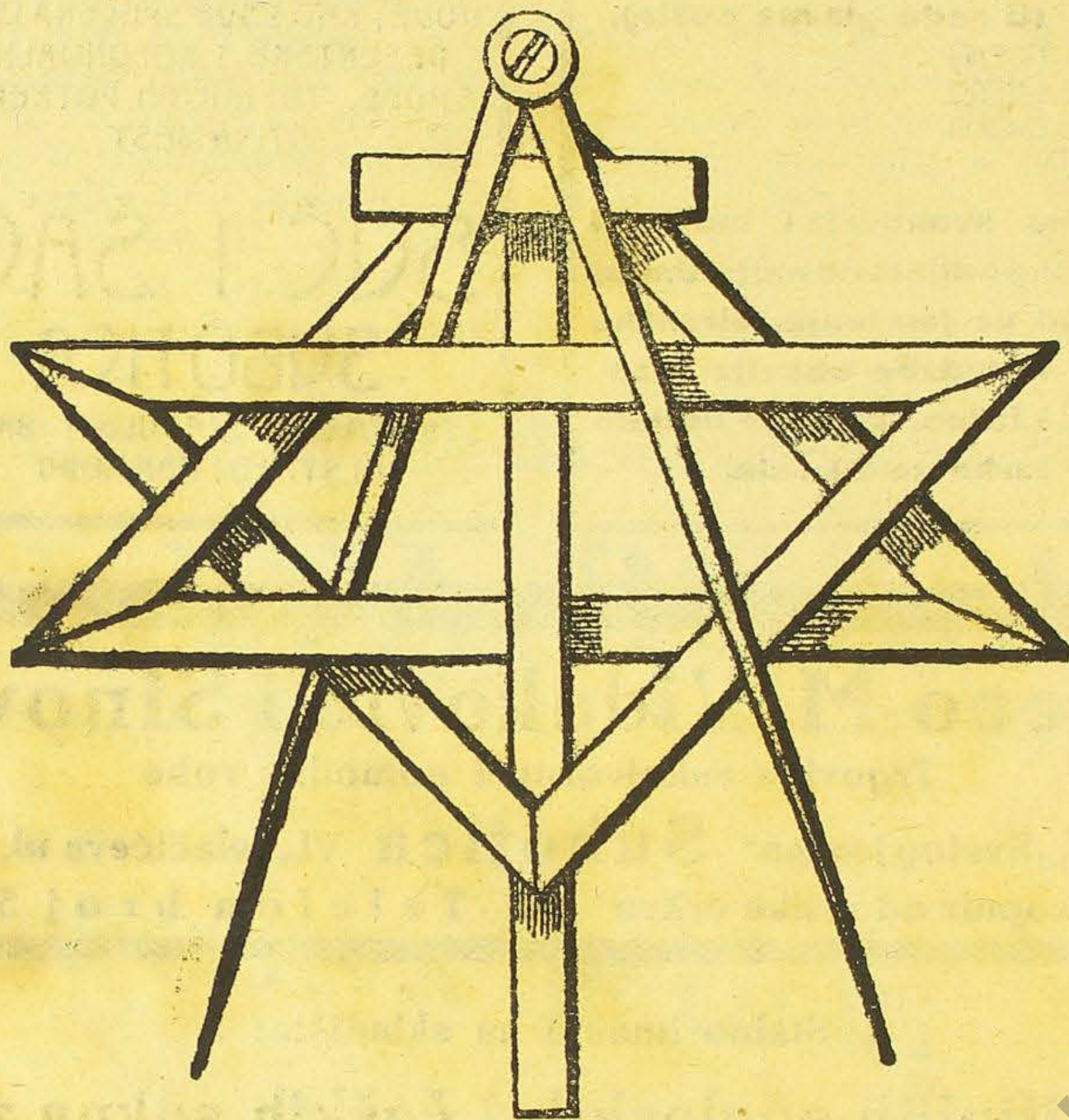
**Tačna posluga, jeftine cijene!**

# INDUSTRIJA

MRAMORA I KAMENOREZA D. D.  
SUBOTICA.

TVORNICA I SKLADIŠTE: VI. GIMNAZIJSKA ULICA BROJ 3.

TELEFON: 427.



TELEFON: 427.

Tvornica za pilenje, struganje i glačanje mramora, granita, itd. — Svracamo pozor općinstva na skladište modernih i umjetničkih nadgrobnih spomenika. — Mramorne ploče svakog lica i kakvoće. — Prodaja na veliko nadgrobnih spomenika i mramornih ploča preprodavcima. oooooooooo

## Poštovana Domaćice!

Šećer, kava, kakao, čokolada, pirinač, grožđe, papar, grom esencija, petroleji i sva druga špecerajska roba dobiva se po najpovoljnijim cijenama u dućanu

## Miška Kurteša Subotica,

Strossmajerova ulica, br. 2.  
do Grge Vukovica prijeko od  
Varoške kuće



Učinite jednu probu pa će te se osvjedočiti da je najbolje pazariti kod Miška Kurteša!

Od svakog najjeftiniji  
izvor kupnje jeste  
radnja:

## Nikole Evetovića

trgovca manufaktorne robe „kod  
S v. Đ u r đ a“  
Subotica,  
Paje Kujundžića ulica br. 11.  
(Molcerova kuća)

Veliki izbor muških i ženskih  
štofova, svileni marama, zefira,  
konofasa, platna, šifona, firanga,  
krevetnih i astalskih prostirača,  
gotovih jorgana i t. d.

# Radojević i Galac

pomodna trgovina muške i ženske mode

## S o m b o r,

Kralja Aleksandra ulica



Preporučuje svoje stovarište muških šešira od najpri-  
poznatijih proizvoda, kao: Borsalino, Habig, Hükl  
i Ples, dalje muške i ženske košulje, kišobrane, štapove,  
rukavice, kragrove, mandžetne, kravatne i maramice

**Cijene su umjerene i utvrđene!**

## ŠPICER i MATARIĆ

pomodno manufakturna  
radnja „kod Nevjeste“ u  
**SOMBORU**

Preporučuje svoje bogato stovarište pomodne robe: svile, vunених muških i ženskih štofova, zefira, platna, šifona kao i ostale robe koja spada u tu struku

**POSLUGA TAČNA!  
CINE SOLIDNE!**

## Braća Šliser

pomodno manufakturna radnja  
**Sombor,**  
Kralja Aleksandra ulica

Preporučuje svoje bogato stovarište muških i ženskih štofova, svile, postava, šifona, roljanog, u svakoj farbi, pliša i somota od najjeftinijeg do najboljeg ::::

Jeftine cine! Tačna posluga!

## Pazite!!

**Najjeftinija trgovina  
farbe, mešovite i kratke  
robe kao i brašna,  
mekinja i poljoprivrednih  
sijemenja je**

**Karla  
Hadnađa  
Subotica,  
III., Beogradski put 5.**

Čast mi je cijenj. poručiocima do znanja staviti, da sam svoju radnju priselio u svoju kuću III. k., Obradovićeva ul. br. 3. (Preko puta od Bešlage pećara.) Molim moje poštovane mušterije, da me i odsada sa svojom prijašnjom naklonošću podpomažu.

S poštovanjem

**Lazar  
Stantić**  
Krojač.

**Špecerajska  
radnja**

**Aleksandra  
Stanković**

u Preradovićevoj-ulici 14.



Ima na stovarištu uvijek  
dobru robu, koju preporu-  
čuje uz najjeftiniju dnevnu  
cijenu poštovanoj publici.

**DANIKA  
PEĆERIĆ**

trgovina manufakturne  
robe :: Subotica  
Karadordev trg

Stalno veliki izbor prema se-  
zoni direktno iz inostranih  
fabrika (tvornica) nabavljene  
manufakturne (rukotvorne)  
robe kao: muški i ženski što-  
fova, svile, svilenih marama,  
zavjesa (firanga) krevetni i  
astalski prostirača, razne ro-  
be za pranje i t. d. — Umje-  
rene cijene. Tačna posluaga.

**JEVJERSKA CENTRALNA  
BANKA D. D.**

SARAJEVO — NOVISAD

Subotička podružnica: Jelačićeva-ulica.

Obavlja sve poslove koji spadaje u bankovnu struku.

**Prima uloške na knjižice**

i u tekućem računu uz najpovoljnije ukamaćenje. Uloške na  
— zahtjev isplaćuje odmah. —

IZDAJE naloge na uputnice tu- i inozemstvo. — Nedjeljno  
uplaćivanje uložaka, čiji uložci, prema odnosu svojih uložaka,  
i povoljnog zajma mogu dobiti. — Potanje obavještenje daje  
Ravnateljstvo.

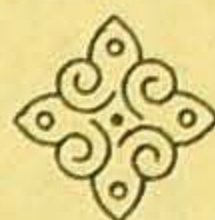


**SA  
VEN  
K  
O  
N  
J  
O  
N  
I  
O  
N  
I  
C**

**Novouredjena i naj-  
bogatije snabdevena  
manufakturna radnja**

**u Somboru**

**Broj telefona: 131**



**preporučuje svoje  
bogato stovarište  
svakovrsne tekstil-  
ne robe na veliko  
i malo.**

# JUGOSLAVENSKA BANKA D. D.

Podružnica SUBOTICA. (Prije Hrv. Zemaljska Banka d. d.)

SPREDIŠNJICA: Osijek, PODRUŽNICE: Zagreb, Beograd, Brod n/Savi, Crikvenica, Karlovac, Ljubljana, Novi, Novi-Sad, Varaždin, Vukovar. 0000000

TELEFONI U SUBOTICI: 731, 527. i 307.

BRZOJAVNI NASLOV: Jugobanka. Uplaćena dionička  
GLAVNICA 200,000.000. — PRIČUVE PREKO: 50.000,000

Preuzima uloške na knjižice, sprovada najkulatnije sve bankovne transakcije. Posjeduje veze u inostranstvu kao i u tuzemstvu na svim važnijim mjestima. Najbolja posluga u trgovini sa devizama, otvara i sprovada akreditive, pruža garancije, otvara tekuće račune itd.

Nasljednik Petra Šepši

## Petar Juhas

Zavod za farbanje i kemično čišćenje. Subotica Sokolska (Gombarska) ulica broj 2.

## Farba—Čisti

svakovrsna muška i ženska odijela po najumjerenijoj cijeni. Narudžbe sa strane obavlja brzo i tačno. Žalbeno odijelo farba za 24. sata.

## NOVA TRGOVINA!

Muških i ženskih pomodnih

## SUKNA.

Svakovrsne rukotvorne robe.



## JORGANA

postava, konofasa, zefira, grenadina, batista i opal-batista svilenih i vunenih marama, krevetskih pokrivača, zavjesa: u najvećem izboru i uz najumjerenije cijene dobiva se u rukotvornoj trgovini

## ISE JOVIĆ I DRUGA

Subotica, Baruna Rudića ul. 4.